

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Diplomová práce

Osvobození Mělnicka
Liberation of Melnik region

Obor: Učitelství pro střední školy (N D-NJ), navazující magisterské

Vedoucí diplomové práce: PaedDr. František Parkan

Autor: Martin Dvořák

Rok: 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci *Osvobození Mělnicka* vypracoval samostatně a výhradně s použitím uvedené literatury.

V Mělníku dne .....

.....

podpis

Rád bych touto cestou vyjádřil poděkování PaedDr. Františku Parkanovi za jeho rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce. Rovněž bych chtěl poděkovat všem pamětníkům, kteří mi věnovali cenné vzpomínky a dali mi tak možnost nahlédnout hlouběji do tématu. Můj další nesporný dík patří panu Ivanu Novákovi za poskytnutí ojedinělých materiálů, taktéž za cenné rady a za to, že mě k této tématice už dříve přivedl.

NÁZEV:

Osvobození Mělnicka

AUTOR:

Martin Dvořák

KATEDRA:

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

STUDIJNÍ OBOR:

Učitelství pro střední školy, Navazující Mgr. D – Nj

VEDOUCÍ PRÁCE:

PaedDr. František Parkan

ABSTRAKT:

Tato diplomová práce se věnuje Mělnickému regionu v závěru války a rezistenci jeho obyvatelstva. První část je věnovaná mělnickým zahraničním letcům, kteří vstoupili do britské RAF. Druhá část se věnuje mělnickému okresu, ve kterém se formoval domácí odboj, který vyvrcholil květnovým povstáním. Práce se věnuje jak odboji, tak i následným sovětským náletům a povstání proti okupační moci.

KLÍČOVÁ SLOVA:

regionální dějiny, česká města, Protektorát Čechy a Morava, 2. světová válka, domácí a zahraniční odboj, Národní mstitel, sovětské nálety

TITLE:

Liberation of Melnik region

AUTHOR:

Martin Dvořák

DEPARTMENT:

History & History Didactics Department

STUDY PROGRAMME:

Teaching for high schools, Master degree Programme in History and German

SUPERVISOR:

PaedDr. František Parkan

ABSTRACT:

This diploma thesis reviews the history of the Melnik region in the end of the Second World War and the resistance of the people. The aim of first body of the thesis is to describe the activity of Mělník natives in Royal Air Force. The second part of the thesis attend to Melnik region, in which formed the resistance. The culminating point of the resistance is the uprising in May.

KEYWORDS:

regional history, Czech towns, Protectorate of Bohemia and Moravia, Second World War, resistance, guerilla detachment „Národní mstitel“, Soviet air-raids

Obsah

OBSAH	5
ÚVOD	6
PRAMENY A LITERATURA	9
SOKA MĚLNÍK	9
VÚA-VHA PRAHA	10
FILM A FOTOGRAFIE	10
ARCHIV AUTORA, RUKOPISY, NEPUBLIKOVANÉ ZÁZNAMY A OSOBNÍ SETKÁNÍ	10
PŘEDVÁLEČNÉ OBDOBÍ A POČÁTEK VÁLKY	12
OD MNICHOVA K OKUPACI ČESKOSLOVENSKA.....	12
REAKCE SUDETONĚMECKÉHO TISKU NA OKUPACI 15. BŘEZNA 1939.....	18
OSÍDLOVÁNÍ ÚZEMÍ PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA.....	23
OSÍDLOVÁNÍ MĚLNICKA BESARABSKÝMI NĚMCI	24
MĚLNICKO V BOJÍCH DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY	27
NA KRÁLOVSKÝCH PERUTÍCH – MĚLNÍČTÍ RODÁCI VE SLUŽBÁCH RAF	28
Černý Miroslav.....	28
Špička Antonín.....	30
Šmejkal Jaroslav	33
Vašák Josef.....	34
Zajíček František.....	35
Šířner Karel	36
Zimmer František.....	38
Švic Miloslav.....	39
Karásek Zikmund	42
Šerhant Jan.....	43
Šťastný Jan	49
Uher Ladislav	52
DOMÁCÍ ODBOJ NA MĚLNICKU	57
První fáze – Vrbova skupina	57
Mšenské úkryty.....	58
Odboj se znovu formuje.....	59
Rusko-česká partyzánská brigáda „ Národní mstitel“	62
Povstání českého lidu v květnu 1945	68
Mělník	68
Letadla nad Mělníkem.....	71
Květnové nálety a příchod Rudé a polské armády	72
Liběchov	77
Dolní Beřkovice	79
Mělnické Vtelno	81
ZÁVĚR	83
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	86
TEXTOVÉ A TABULKOVÉ PŘÍLOHY	93
OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	98

Úvod

Mělník - bod, kolem kterého se zatím točila většina mého života od narození až po nynější pedagogickou činnost, logicky vyústil i ve výběr tématu této práce. Vlastně se v něm skloubily dvě mé velké záliby – mělnický region a druhá světová válka. Již v průběhu studia jsem se této oblasti několikrát letmo dotknul a přiznávám, že některé nasbírané materiály mi tvorbu mnohdy ulehčily.

Okresní město s necelými dvaceti tisíci obyvateli má staletou a úspěšnou tradici a zdejší obyvatelé si ji nenechali vzít ani v době nejtěžší. Dnes region středních Čech se stal koncem 30. let hraničním bodem mezi okleštěnou republikou a rozpínavým germánským kolosem, který měl stejně obludné plány již připraveny. Netrvalo dlouho a nejkratší možnou cestou do Prahy se prohnaly přes Mělník a okolní obce německé tanky a za nimi jel své nově nabyté území obhlédnout i Adolf Hitler. Mělník se stal také okupovaným městem, i když jeho poloha na soutoku dvou největších českých řek Labe a Vltavy ho činila trochu neobyčejným. Však se také na konci války ukázalo, že tahle strategická pozice je poslední únikovou cestou do amerického zajetí, po kterém v květnu 1945 němečtí vojáci tolik toužili.

To jsem ale předběhl na samotný konec války. Tahle práce mapuje dvě větve mělnického života – zahraniční odbojáře a domácí odboj s vrcholem v květnu 1945.

První část práce je splacení dluhu mělnickým letcům, kteří odešli do zahraničních armád a prosadili se především v britském královském letectvu. Nebylo mi souzeno se s někým z nich setkat – poslední z těchto veteránů zemřel v době, kdy jsem teprve začínal svou povinnou školní docházku. K prvním kontaktům s mělnickými letci jsem se dostal až na gymnáziu a od té doby mě tato problematika neopustila. Mohl jsem se tak setkat s jinými žijícími válečnými veterány a dozvěděl se o nich víc. Proto jim v první části práce věnuji tolik prostoru, neboť jinde se jim ho zatím nedostalo. Žádná regionální publikace o nich nevyšla, a jelikož se významně podíleli na porážce Třetí říše, stali se součástí alespoň této práce. Jednotlivé medailonky oněch Mělničanů stručně mapují jejich životy, odchod za hranice protektorátu, vstup do cizích armád a jejich

bojovou a válečnou činnost. Bohužel válka je v tomto směru bezohledná, a tak některé medailonky končí tragickou smrtí mladých kluků. Se smutnou ironií vyznívají konce těch letců, kteří se sice zpět do svobodné země vrátili, ale v roce 1948 upadli v nemilost režimu a ztratili tak vše, za co celou dobu nasazovali životy. Některé osoby odcházejí do emigrace, zbylí dožívají jako *personae non gratae* v komunistickém Československu a jejich hrdinství se stalo tajemstvím.

Druhou částí práce je mělnický region ve stejném období. Stejně jako v jiných okupovaných městech bylo i tady mnoho odvážných odbojářů, kteří se v tajnosti podíleli na pádu německé říše a čekali na svou chvíli. Ne každý měl tolik odvahy zapojit se do odboje aktivně, ale nesmíme zapomenout i na ty pasivní projevy odboje – poslech zahraničního rozhlasu, který se trestal smrtí, šíření protiněmeckých anekdot nebo uplatňování pracovního hesla PP – „pracuj pomalu.“ Byl bych ale značně neobjektivní, kdybych druhým dechem nedodal, že i na Mělnicku se vyskytovali fašisté, kolaboranti či zrádci. Podle dobového tisku snad ale našla většina z nich spravedlivý osud v poválečných soudech. I když věřím tomu, že někdy je spravedlnost slepá a někteří svým trestům unikli.

Rutinu, která provázela Mělník po většinu válečných let, narušil konec války. Fronta se začala blížit, v únoru a březnu 1945 se i Mělník (i když pravda že v minimálním rozsahu) stal terčem spojeneckých náletů, i když tedy terčem pouze náhodným. V nedalekých lesích Kokořínska se mezitím začíná formovat partyzánská brigáda *Národní mstitel*, které je část práce věnována, neboť šlo už o skutečně rozsáhlou odbojovou činnost, do které se zapojily stovky lidí. Centrem partyzánského hnutí se stala nedaleká malá obec Řepín, čítající dnes asi 650 obyvatel. Ani v jiných obcích občané nezháleli, na jaře 1945 začali vytvářet revoluční národní výbory, které pak do hry vstoupily v květnu téhož roku.

I přes dramatický konec války může Mělník a jeho okolí hovořit o štěstí. Tedy minimálně v tom směru, že k velkým střetům s německým protivníkem v tomto regionu nedošlo. Největší pozornost na sebe v závěru války přitahovala partyzánská skupina, která se do několika střetů skutečně dostala. Ke smutným událostem patří

ještě vypálení části obce Konětopy,¹ střetnutí s jednotkami SS na Vehlovicích nebo sovětské nálety. Příchodem Rudé armády nastal zlom, kdy končí druhá světová válka, ale to znamená, že poválečná situace přinesla mnohé problémy, které se teprve nyní musí začít řešit. V tomto okamžiku ale končí i předkládaná práce. Poválečná situace byla pro Mělnicko obzvlášť složitá, jak už jsem řekl, jednalo se o hraniční území a území bývalých Sudet a problémů bylo víc než dost.

Práce mapuje zejména období Protektorátu Čechy a Morava. Práce je založena především na studiu primárních pramenů, některých osobních setkání a samozřejmě i odborné sekundární literatury. Jejich stručný popis je uveden v následující části.

---

¹ Obec tehdy spadala do okresu Brandýs nad Labem. Jednalo se ale o jakousi trestnou akci za řepínské partyzány. Tato tragická událost je popsána v samotné práci, jednalo se navíc o omyl, neboť německé jednotky skutečně původně mířily směrem k Řepínu.

Prameny a literatura

SOKA Mělník

Největším zdrojem informací byl bezesporu Mělnický okresní archiv. Za zřejmě primární dokument, který lze k tomuto tématu využít, byl rukopis Dr. Františka Erbana *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*. Autor sám byl příslušníkem zmíněného domácího odboje a o situaci měl tak poměrně dobrý přehled. Rukopis sepsaný 5. června 1945 zaznamenává strukturu domácího odboje s jeho hlavními představiteli a jeho odbojovou činností.

Fond *Okresní národní výbor Mělník 1945-1948* poskytl několik pramenů, ze kterých lze do jisté míry doložit seznam příslušníků (např. podle seznamu navržených na vyznamenání a ocenění). Dále bylo sepsáno několik výslechových protokolů, které se týkaly činnosti partyzánské skupiny Národní mstitel. Činnost této partyzánské brigády opět sepsal Dr. František Erban, ovšem tato zpráva se dochovala v opisu z roku 1955. Fond ovšem obsahuje i krátká hlášení a o úspěšných akcích (většinou útok na vojenský vlak v regionu) a seznam lidí, kteří se dané akce zúčastnili.

Ke květnovým událostem na Mělníku jsem našel krátké zprávy o jednotlivých květnových dnech, které sepsal velitel 2. pěšího pluku ppor. Jan Černý. Ten jako velitel roty na Mělníku podal i další statistická hlášení, která zaznamenávají počty vyzbrojených osob či výši ukořistěného materiálu. Smutným, i když zcela významným pramenem je seznam osob, které v průběhu květnových událostí zahynuly.

O průběhu 2. světové války nemluví ani regionální kroniky. V mělnickém archivu jsem se dostal k několika kronikám obcí mělnického okresu. Je pravdou, že některé kroniky byly během války zničeny či ztraceny, a tak se jednalo o zpětně psané kroniky vzniklé až po válce. Některé informace se ovšem nacházejí v dochovaných kronikách škol, knih cizinců a z dalších obecních zápisů schůzí a dokumentů. Ty mi poskytly například některé cenné informace o příchodu besarabských Němců do regionu. Stejně tak některé události reflektuje regionální tisk *Mělnické listy* či *Nové Mělnicko*.

VÚA-VHA Praha

Vojenský archiv jsem využil především pro zmapování zahraničního odboje mělnických rodáků, kteří odešli po březnové okupaci do Velké Británie a vstoupili do služeb Britského královského letectva. Jejich pohyb jsem našel především ve fondu *Československé letectvo ve Velké Británii*, který obsahuje kmenové listy a osobní karty.

Fond Sbírka dokumentů o partyzánském odbojovém hnutí v Československu se částečně věnuje i odbojové brigádě *Národní mstitel*, která působila právě na Mělnicku.

Film a fotografie

Zajímavým materiálem je i svědectví filmu a fotografie. Výbornou fotografickou knihou je *Květen 1945 na Mělnicku*, kde nalezneme exkluzivní a soukromé fotografie od počátku protektorátu až ke květnovému povstání. Přiložen je i němý filmový materiál, který zachycuje události roku 1945.

Archiv autora, rukopisy, nepublikované záznamy a osobní setkání

Téma mělnických příslušníků RAF mi kromě archivních pramenů obohatil zejména můj soukromý archiv a soukromý archiv Ivana Nováka, který se tomuto tématu velmi dlouho věnuje. Archiv obsahuje psané vzpomínky letců *Miroslava Černého, Zikmunda Karáska a Antonína Špičky*, kteří své paměti sepsali až po válce (Antonín Špička až v roce 1987). Velmi významná je *zpráva četaře letectva Ladislava Uhra* po jeho odchodu za hranice z 3. května 1941. Stejně tak pro mě byl přínosný rozhovor s panem Zbyškem Nečasem, který dělal navigátora mělnickému stíhači Janu Šerhantovi.

Za skutečně unikátní lze ovšem považovat dochovaný deník bombardovacího pilota Miloslava Švice, který je plný jak jeho zápisy, tak i velkým množstvím originálních fotografií, které nezobrazují jen vojenskou tematiku, ale ukazují i běžný život mladého muže. Stejně tak ojedinělé bylo i fotoalbum Ladislava Uhra.

Pro domácí odboj a události na Mělnicku jsem využil několika rozhovorů, novinových článků a publikovaných vzpomínek zdejších obyvatel. Mezi nejvýznamnější patřily články *Bohuslava Bubníka*, který byl členem sokolského druhého odboje a *Františka Purše*, poválečného regionálního historika a kronikáře. Jedním z nejzajímavějších momentů při psaní práce pro mě bylo setkání s panem Zbyškem Nečasem, který dělal navigátora mělnickému pilotovi Janu Šerhantovi. S neuvěřitelným zájmem dokázal několik desítek minut hovořit o jejich přátelství, o nebezpečí a o dalších životních momentech. Stejně tak jsem se od dalších letců pánů Štandery, Hofrichtera, Bočka, Dubce či Zeleného, jež jsem měl tu čest poznat osobně, dozvěděl i to, co se do knížek nepíše. Ovšem i další osoby mi pomohly získat obrázek té doby. Setkání s paní Martou Ulbrichovou mi ukázalo, jak mohl konec války vypadat z pohledu mladé německé dívky. Paní Jarmila Erbanová sice válku a květnové události sledovala z kočárku jako roční holčička, ale později se s tchánem Dr. Františkem Erbanem k tématu domácího odboje dostali mnohokrát a i její vzpomínky byly velkým přínosem.

Předválečné období a počátek války

Od Mnichova k okupaci Československa

Za zřejmě první krok, který vedl k událostem 15. března 1939, lze považovat Mnichovskou dohodu z 29. září 1938. Zástupci Německa, Itálie, Velké Británie a Francie podepsali tento dokument s tím, že tak zachrání evropský mír před německou expanzí. Na tomto summitu se jednalo o Hitlerově požadavku připojit území Sudet k Německu. Toto území bylo obýváno opravdu z velké části německým obyvatelstvem a Sudetoněmecká strana v čele s Konradem Henleinem požadovala na Praze svou autonomii.² Důkazem odporu sudetských Němců může být i vyhlášení Karlovarského programu již 24. dubna 1938,³ jehož hlavními autory jsou právě Hitler s Henleinem. Program byl vytvořen tak, aby byl pro československou vládu neakceptovatelný a cílem spíše bylo popudit vládu a zvětšit odpor Němců vůči Československu.

V Mnichově zvolil tehdejší zástupce Velké Británie, premiér A. N. Chamberlain, pro vyjednávání s Hitlerem tzv. politiku appeasementu. Tato „politika ústupků“ se ale brzy ukázala jako špatná a nesplnila to, co sám Chamberlain očekával. Na konferenci v Mnichově se tedy rozhodlo o splnění Hitlerových požadavků a Sudety se přimkly k Německu, avšak aniž by zástupci Československa byli na konferenci přizváni. Hitler sice nahlas tvrdil, že více teritoriálních požadavků klást nebude, ale už měl živé představy o tom, jak definitivně Československo rozbít. Od dalších mocností dostalo Československo vágní příslib mezinárodních záruk, ale i ten se v budoucnu pomalu rozplynul.

Hitler viděl v Čechách ohromný přínos pro Německo a věděl, že podaří-li se mu Čechy připojit nadobro, bude z tohoto úspěchu velmi těžit. Největší zásluhou měl na konfiskaci zbrojního materiálu a veškerého průmyslu, který by dokázal rychleji vyzbrojit armády Třetí říše před případným vypuknutím války a zbrojit je i nadále po dobu jejího trvání. Na jednání v Mnichově Hitler ohledně nezájmu dalších teritoriálních nároků

---

² Bedürftig, F. *Třetí říše a druhá světová válka*. Praha 2004, s. 268.

³ Kol. autorů. *Kronika českých zemí*. Praha 2008, s. 688.

vysloveně fabuloval, neboť už od 21. dubna 1938 měl vypracovaný plán na útok proti Československu (známý pod kódovým označením jako „Fall Grün“)⁴ a ve skrytu duše už s útokem počítal. Mnichovskou dohodou částečně Československo rozbil, a proto pak mohl Čechy obsadit daleko snáze, takřka bez výstřelů.

Československo bylo tedy donuceno v období mezi 1. a 10. říjnem 1938 vydat Německu dotyčná území, což učinilo. Oddíly Wehrmachtu vstoupily již 1. října do prvního pásma odstupovaného československého území. Od 22. listopadu pak vstoupil v platnost nový název státu Česko-Slovenská republika,⁵ neboť na Slovensku i v Podkarpatské Rusi se vytvořily autonomní vlády, které spadaly pod ústřední vládu v Praze pouze formálně.

Další ze změn, které se v tomto období konaly, byla volba nového prezidenta. Chvilí po Mnichovské dohodě abdikoval na svou funkci Edvard Beneš, který se prezidentského postu vzdal 5. října 1938 a 22. října odletěl z ruzyňského letiště společně s manželkou do Londýna.⁶ Jako jediným kandidátem byl zvolen prezident Nejvyššího správního soudu JUDr. Emil Hácha. Ten 30. listopadu 1938, krátce po poledni, složil prezidentský slib⁷ a možná už tehdy tušil, že ty nejtěžší chvíle přijdou. Hned po svém zvolení jmenoval Hácha novou česko-slovenskou vládu, v jejímž čele byl Rudolf Beran (předseda strany národní jednoty) s náměstkou generálem Syrovým (současně i ministr obrany) a luďáckým předákem Sidorem. Další osobností této vlády je pak významný ministr zahraničních věcí František Chvalkovský, který později bude doprovázet Emila Háchu do Berlína.⁸

Byl to právě JUDr. F. Chvalkovský, který se již v lednu roku 1939 do Berlína podíval. Na 21. ledna si ho pozval německý ministr zahraničí Joachim von Ribbentrop a dal mu jednoznačně najevo svou nespokojenost ohledně Česko-Slovenska. Body Ribbentropovy kritiky se týkaly chatrné cenzury tisku, nepostačující očisty veřejného

---

⁴ *Kronika českých zemí*. Praha 2008, s. 688.

⁵ Uhlíř, J. B. *15. březen 1939*. Praha 2009, s. 50.

⁶ *Kronika českých zemí 1900-1938*. Praha 2008, s. 694.

⁷ Bedürftig, F. *Třetí říše a druhá světová válka*. Praha 2004, s. 153.

⁸ *Kronika českých zemí 1900-1938*. Praha 2008, s. 696.

života či nedostatečného antisemitismu.⁹ Byla to ale součást plánu na připravovaný atak vůči Česko-Slovensku, se kterým Hitler už bezpodmínečně počítal.

Od února ale probíhala s Německem ještě jiná jednání. Paralelně jednalo Slovensko s Hitlerem o osamostatnění. Prakticky od poloviny února 1939 cestovaly do Berlína delegace slovenské autonomní vlády, které usilovaly o odtržení Slovenska od Česka. To se nakonec slovenské vládě podařilo. Po několika jednáních s Říší vyhlásil slovenský sněm samostatnost a vznikla tak samostatná Slovenská republika, která se tak stala spojencem nacistického Německa.¹⁰

Po vyhlášení Slovenského štátu, 14. března 1939, se začaly šířit zprávy, že Německo chce ukončit existenci Česko-Slovenska (tedy nyní už jen Česka), a zvedala se vlna nepokojů německé menšiny v Českých zemích. O tom, že Čechy a Morava budou definitivně obsazeny, informoval nejvyšší říšské představitele Adolf Hitler 8. března 1939. K útoku mělo dojít nejpozději 15. března.¹¹ Naši nejvyšší státní představitelé chtěli získat informace přímo od zdroje, tedy z Berlína. Ministr zahraničí Chvalkovský požádal o audienci u Hitlera a ještě týž den odjel společně s prezidentem Háchou do centra Říše.

Po úvodní diplomatické řeči Emila Háchy a poděkování za přijetí se slova ujal Adolf Hitler. Nejprve vytknul Háchovi obecné chování Čechů, jejich nepřiměřené chování vůči sudetským menšinám a poté už jen začal konstatovat svůj plán: „...a já jsem německým oddílům vydal rozkaz k pochodu a začlenění Československa do Německé říše... Německá armáda již dnes vyrazila a u jedněch kasáren, kde se setkala s odporem, ho nemilosrdně zlomila... Zítra v 6 hodin vstoupí německá armáda ze všech stran do Čech a německé letectvo obsadí česká letiště. Jsou dvě možnosti. Prvá, že vstup německých oddílů povede k boji. V takovém případě bude odpor zlomen všemi prostředky brachiálního násilí. Jiná, že vstup německých oddílů se odehraje ve snesitelné formě...“¹²

---

⁹ Kronika českých zemí 1939-1967. Praha 2008, s. 698.

¹⁰ Bedürftig, F. Třetí říše a druhá světová válka. Praha 2004, s. 456.

¹¹ Pasák, T. Vstup německých vojsk na české území v roce 1939. Praha 1969, s. 161 – 184.

¹² Uhlíř, J. B. 15. březen 1939. Praha 2009, s. 54.

Hácha s Chvalkovským nečinně seděli, neboť oba si byli až moc dobře vědomi, že osud jejich země je nyní v troskách a lid je vydán napospas Říši.¹³ Prezident Emil Hácha věděl, že odpor proti německé mašinérii by bylo bláznovství a okamžitě se telefonicky spojil s Prahou. Ministrům Beranovi a Syrovému popsal bezvýchodnost situace a žádal nutnost splnění všech německých požadavků. Hácha sice zprvu odmítal nejdříve vydat rozkazy, aby se Češi vzdali odporu vůči Wehrmachtu, jenže v tu chvíli nastoupil Göring. Ten mu sdělil, že pokud nesplní požadavky, tak jeho slavná Luftwaffe bude poprvé demonstrovat svou ničivou sílu na Praze. Ve skutečnosti měla 7. letecká divize problémy, neboť se kvůli sněhu nemohla dostat do vzduchu, což ale Hácha nemohl tušit.¹⁴ Deklaraci, kterou mu předložil Ribbentrop, byl nucen podepsat, což bral jako svou osobní prohru, nikoliv jako prohru celého národa, „...*Národ to nepodepsal, podepsal to... jenom neblahý jednotlivec, jen ten nešťastný Hácha. A tím je dáno, že to pro nás není dějinná poskvrna.*“¹⁵ S tímto se později se svěřil spisovateli K. Horkému, který přijal pozvání na Pražský hrad. Báł se více Göringa než Hitlera a k otázce eventuálního bombardování Prahy se vyjádřil takto: „*Snad sám Hitler by to byl neudělal. Ale Göring by ho byl přemluvil, už jenom proto, aby svět viděl první ukázkou jeho Luftwaffe.*“¹⁶ Hitler byl natolik opojen vlastním úspěchem a ziskem prvního satelitu pro Třetí říši, že to běžel říct svým sekretářkám ve vedlejší místnosti: „*‘Toto je nejšťastnější den mého života,’ řekl Hitler svojí sekretářce Christě Schroederové, ‘den spojení českých zemí a Říše. Navždy zůstanu největším Němcem v dějinách... Pojďte mi dát s Gardou pusou,’ dodal a nastavil tvář.*“¹⁷

Už brzy v ranních hodinách se po všech posádkových velitelstvích šířila informace, že do Čech míří německá armáda a důrazně se žádal klid zbraní. V 6 hodin ráno zahájily německé jednotky obsazování země a jakýkoliv pokus o odpor měl být velmi tvrdě a brutálně potrestán. Obyvatelstvo mělo okupaci přijmout taktéž

---

¹³ Schmidt, P. *Paměti Hitlerova tlumočníka 1935-1945*. Brno 1997, s. 154.

¹⁴ Ferro, M. *Sedm mužů ve válce*. Praha 2009, s. 49.

¹⁵ Pasák, T. *JUDr. Emil Hácha*. Praha 1997, s. 56.

¹⁶ Pasák, T. *JUDr. Emil Hácha*. Praha 1997, s. 55.

¹⁷ Ferro, M. *Sedm mužů ve válce*. Praha 2009, s. 50.

v naprostém klidu a mělo zachovat veřejný pořádek. Teplota se pohybovala zhruba na bodu mrazu a jeden z nejtemnějších dní naší historie začal.¹⁸

Mělník, stejně jako jiná města, byl ráno svědkem příjezdu okupačních vojsk. „V hlubokém sněhu, který v noci napadl, si razila hitlerovská branná moc cestu do města z Liběchova přes Vehlovice, Mlázice a Pšovku po staré silnici.“¹⁹ Kolem sedmé hodiny ráno se jednotky dostaly na náměstí Svobody, dnes Náměstí míru. Výstražnou kulometnou palbou bylo všem jasně oznámeno, že obsazení města bylo právě provedeno.²⁰ Během dopoledne se počasí mírně zlepšilo, a tak se Mělník stal i svědkem průjezdu samotného Adolfa Hitlera. Ten přijel na vlakové nádraží do pár deítek kilometrů vzdálené České Lípy a odtud již mohl pokračovat v otevřeném mercedesu přes Mělník, Masarykovou třídou do Prahy.²¹ Dle vzpomínek Františka Purše bylo velmi smutnou událostí, když dorazily německé polní kuchyně. „Poblíž kašny na náměstí vyvařovali němečtí vojáci takzvané Eintopfessen, jídlo z jednoho hrnce, a nabízeli je obyvatelstvu. Bohužel se našli lidé, kteří si dali říci... Vše kolem polních kuchyní bylo ovšem fotografováno, aby Goebbelsova propaganda mohla světu tvrdit, jak je u nás zle.“²²

Ještě před 9. hodinou dorazily jednotky do Prahy a všude se objevila česko-německá vyhláška „Rozkas pro Obyvatele“ (Anruf an die Bevölkerung) gen. Blaskowitze, který oficiálně oznamuje, že přebírá výkonnou moc.²³ Formálně sice hlavou státu zůstává prezident a instituce vlády též přetrvává, ale je to spíše funkce symbolická. Fakticky se stává nejmocnější osobou říšský protektor, který je 18. března 1939 jmenován a stává se jím poslední ministr zahraničí Výmarské republiky Dr. jur. Konstantin von Neurath. Ten měl plnit Hitlerovi směrnice, ale bohužel pro něj je neplnil

---

¹⁸ Uhlíř, J. B. *15. březen 1939*. Praha 2009, s. 56.

¹⁹ Purš, F. *Náš Mělník*. Mělník 2010, s. 189.

²⁰ Purš, F. *Náš Mělník*. Mělník 2010, s. 189.

²¹ Purš, F. *Náš Mělník*. Mělník 2010, s. 189.

²² Purš, F. *Náš Mělník*. Mělník 2010, s. 190.

²³ *Kronika českých zemí 1939-1967*. Praha 2008, s. 699.

v očích vůdce dostatečně a navíc za jeho éry vzrůstala aktivita odboje, a byl tak později vystřídán daleko ambicióznějším Reinhardem Heydrichem.²⁴

Osud našeho území byl tak definitivně zpečetěn a do konce války jsme zůstali jako satelit Třetí říše. Pro národ jako takový to byl neskutečný zlom a jedno z nejtěžších období v historii. Někteří se tajně přidávali k domácímu odboji a vešli do dějin jako hrdinové národa, jiní odcházeli bojovat na frontu do cizích armád, jako například českoslovenští piloti ve službách Britského královského letectva. Naproti tomu ale plno lidí využilo tento systém ke kolaboraci a vlastnímu prospěchu a za udavačství či jiné присluhování Říši jim byly poskytnuty náležité odměny.

---

²⁴ Uhlíř, J. B. *15. březen 1939*. Praha 2009, s. 56.

Reakce sudetoněmeckého tisku na okupaci 15. března 1939

Takřka po celém území Sudet vycházel nepřetržitě jejich vlastní a německy psaný tisk. Některá z periodik měla pouze krátkého trvání, některé vycházela řadu let. Jedním z největších předělů byl v tomhle situace po uzavření Mnichovské dohody a později okupace Čech a Moravy. Některá periodika zanikla a naopak některá nová dostala nový život.

Reakce na okupaci byla samozřejmě velmi rozdílná a zcela opačná než v tisku českém. Cenzura ale rychle vykonala své a tisk se tak podřídil vůli Říše. Obyvatelé Sudet však vstup německé armády nebrali jako okupaci, nýbrž jako osvobození území, které po staletí patřilo Německu. Velmi se tu odkazuje na téměř tisíciletou tradici Svaté říše římské.

Po okupaci se musel samozřejmě tisk přizpůsobit nově vzniklé situaci. Události dnů 14. – 15. března byly tak extrémně důležité a významné, že tisk na ně sotva mohl zapomenout. Přesto se tisk stal tendenčním a podléhal vyšší správě, redakce se ze dne na den proměnily, *„na vedoucích místech v českém novinářství nastalo tříbení duchů. Řada novinářů, ať z důvodů politických či finančních, podporovala oficiální politickou linii.“*²⁵ *Okupace prohloubila vzájemnou diferenciaci žurnalistů a umožnila těm, kteří zastávali stanovisko..česko-německého smíření., radikální vzestup. Projevilo se to zvláště u tak vyhraněného typu žurnalisty, jakým byl Vl. Krychtálek...“*²⁶

Praha samozřejmě se samozřejmě nenacházela na území Sudet, avšak koncentrace německy mluvícího obyvatelstva tu byla tak vysoká, že i v Praze vycházelo několik německých periodik. Jedním z nejvýznamnějších deníků byl Prager Tagblatt, který vycházel již od roku 1935 a svou existenci přerušil právě v roce okupace. V inkriminované dny však ještě stále vycházel. Výtisk z 15. března ještě reflektuje události o den předcházející. Snad aby si výrazně nepopudili české obyvatelstvo, tak soucítí s prezidentem Háchou při jeho odjezdu do Berlína. *„Jako nejzodpovědnější muž*

---

²⁵ Pasák, T. *Pod ochranou říše*. Praha 1998, s. 65.

²⁶ Pasák, T. *Pod ochranou říše*. Praha 1998, s. 65.

naší budoucnosti v těchto kritických okamžicích se rozhodl prezident sám zjednat jasno o naší budoucí cestě, na kterou se nyní musí náš národ a stát vydat.“²⁷ „V tomto okamžiku je naší povinností být myšlenkami s naším prezidentem a ministrem zahraničních věcí...“²⁸, to svědčí o tom, že němečtí obyvatelé nebrojili proti prezidentovi. Velmi dobře si byli vědomi situace, která je obklopuje. Slovensko vyhlásilo samostatný stát a připojili se k Říši. Čekalo se velké jednání Háchy s Hitlerem a redaktoři byli dobře informováni o každém kroku. „Zhruba v deset hodin večer vyjel prezident Hácha vlakem do Berlína... Se svým doprovodem se prezident setkal s legačním radou na ministerstvu zahraničí Dr. Morávkem a legačním sekretářem doktorem Klimentem.“.

O jednání samozřejmě ještě nic nevěděli, ale už se vědělo, že některé německé jednotky překročily hranice na Moravě. „Německá říšská vojska jsou na Ostravsku, kde zajistili naprostý klid...Na ulicích byli chodci ještě ve 22,30, přesto nebyl klid nijak narušen.“²⁹ Obyvatelé tak projevovali svůj nesouhlas se vstupem německé armády na naše území. To ale nehodlalo respektovat německé vedení a rozhodlo se situaci řešit novými vyhláškami a zákony, „V čase mezi 21 a 6 hodinou se nesmí nikdo zdržovat bez zvláštního povolení na ulic“³⁰. Německé velení si tak systémem represí chtěli vydobýt respekt a poslušnost českého národa. To vykulminovalo později po samotné okupaci a vyhlášení Protektorátu, kdy byli svobody národa striktně omezeny. Události samotného 15. března 1939 jsem již popsal a tisk se k nim vyjádřil o den později, kdy situace byla už jasná a vyřešená. „Když v prvních ranních hodinách pochodoval předvoj německé branné moci po ulicích Prahy, který tak pronikavě mluvil řečí německé kultury, byli jsme všichni v našich srdcích dojati a rozrušeni. Neboť před námi se konal historický okamžik. Jedno tisíciletí evropských dějin bylo v tomto osvobození naplněno a stvrzeno. Pro nás německé obyvatele českého prostoru byl tento osudný den dvakrát tak významnější...“³¹ Němečtí obyvatelé jásali a oslavovali. Přestali úpět pod vládou Čechů

---

²⁷ *Prager Tagblatt*, Nr. 63, 64. Jahrgang, Mittwoch, Prag 15. März 1939, s. 1.

²⁸ *Prager Tagblatt*, Nr. 63, 64. Jahrgang, Mittwoch, Prag 15. März 1939, s. 1.

²⁹ *Prager Tagblatt*, Nr. 63, 64. Jahrgang, Mittwoch, Prag 15. März 1939, s. 1.

³⁰ *Prager Tagblatt*, Nr. 63, 64. Jahrgang, Mittwoch, Prag 15. März 1939, s. 1.

³¹ *Prager Tagblatt*, Nr. 64, 64. Jahrgang, Donnerstag, Prag 16. März 1939, s. 1.

a osvobodil je německý vůdce. Víтали své osvoboditele vlajkami a zpěvem německých písní, zatímco čeští obyvatelé seděli ve skličující depresi a neměli daleko k slzám. Praha padla do rukou Říše a namísto Českého lva tu začaly vlát hákové kříže, „*Praha, to staré hlavní město Římské říše národa německého, stojí poprvé po staletích pod německou vlajkou*“³²

Adolf Hitler dorazil do Prahy z Berlína ještě před prezidentem Háchou. Nechal záměrně pozdržet Háchův vlak, aby byl na Hradě dříve a mohl tak potupně vítat Hitler Háchu, namísto Hácha Hitlera. Pro český národ to byl jasný agresor, pro Němce se stal však ikonou svobody zachráncem míru v Evropě, „*Adolf Hitler si vzal české země pod svou ochranu z rukou prezidenta Dr. Háchy, aby ochránil ohrožený pořádek a mír ve střední Evropě... Nikoliv jako nepřítel napochodovala německá armáda do českých zemí, nýbrž jako garant veřejného bezpečí*“³³ Pozdvížené pravice zavládly Prahou „...*pražští Němci nepřerušovali slavnostní zdravici a zvolání ‚Siegheil, Děkujeme našemu vůdci‘*...“³⁴ Praha přivítala, ze strany německých obyvatel, Hitlera tak, jak si to sám přál, jak očekával.

Česky tisk přijal tuto událost vlažněji. Samozřejmě se již redaktoři nemohli protivit Říši a odsoudit vstup německého vojska na naše území. Jediné co zbývalo, bylo danou situaci popsat suchým konstatováním. Národní listy, které vycházely i jako odpoledník a večerník, události 15. března 1939 pouze popsaly a vyzvaly obyvatele ke klidu a kázni.³⁵ I druhý den ráno se noviny spokojily pouze s výčtem základních informací a nově řízením státu. Informovaly tedy občany o tom, že šéfem civilní správy se stává Konrád Henlein a zveřejnil dohodu Háchy s Hitlerem.³⁶ Veškerých osobních komentářů těchto událostí se ale noviny zdržely (oproti vášnivým reakcím německy psaného tisku).

Nepodobně tomu tak bylo ale na území Sudet (ač velká část sudetských periodik již neexistovala, př. Reichenberger Zeitung). Tam se nejednalo ani tak o

---

³² *Prager Tagblatt*, Nr. 64, 64. Jahrgang, Donnerstag 16. März 1939, s. 1.

³³ *Prager Tagblatt*, Nr. 64, 64. Jahrgang, Donnerstag 16. März 1939, s. 1.

³⁴ *Prager Tagblatt*, Nr. 64, 64. Jahrgang, Donnerstag 16. März 1939, s. 1.

³⁵ *Večerník - Národní listy*, č. 74, ročník 79., Praha 15. března 1939, s. 1.

³⁶ *Národní listy*, č. 75, ročník 79., Praha 16. března 1939, s. 1.

okupaci, neboť Sudety již byly začleněny do Říše po Mnichovské dohodě, přesto přivítali Adolfa Hitlera s radostí. Konečně se jim dostalo zadostiučinění a netrpěli pod vládou Čechů, ba nyní naopak. „*Osud tomu chtěl, že byl český národ vzat do srdce německého životního prostoru.*“³⁷ Osud tomu možná nechtěl, ale sudetští Němci zajisté ano. Ač zákony pro území Sudet byly vydávány z Berlína a fakticky plně podléhaly Říši, nebránilo nyní ničemu, aby se řada úřadů přesouvala z Říše do Sudet. Jeden z nejdůležitějších věstníků „*Verordnungsblatt für die sudetendeutschen Gebiete*“ byl doposud vydáván v Berlíně. Krátce po okupaci však byl tisk přesunut. „*Věstník pro sudetoněmeckou oblast, který byl doposud vydáván v Berlíně, bude od 1. dubna 1939 vycházet v Liberci (Sudetská župa).*“³⁸ Výrazná změna zákoníku pro Sudety však nenastala. Určité úpravy zákonů probíhali kontinuálně od října 1938, a to za pomoci věstníků a vyhlášek. Drobné změny se týkaly například možnosti držet zbraň, či municí. Přestože většina obyvatel byla proněmecky smýšlející, někteří už tehdy poznali v Hitlerovi a jeho plánech budoucí nebezpečí (to prokazují i atentáty páchané ještě před počátkem války). O jistém strachu ze vzpoury či ozbrojeného povstání svědčí i nařízení, které zakazují bez povolení opravovat a vyrábět zbraně, či dokonce je pouze nabíjet. „*Kdo se živí tím, že střelné zbraně nebo munic vyrábí, upravuje nebo opravuje, potřebuje k tomu povolení. Jako úprava platí i znovunabití nábojnice.*“³⁹

Určitým striktním omezením tak neunikl víceméně nikdo. Zaváděly se jednotné ceny a omezovala se tak obchodní konkurence. Nejmarkantnější je to u prodeje masa. Cena se lišila podle oblasti, např. vepřová kýta stála v oblasti Karlových Varů 86 říšských feniků a byla tak nejdražší. Naproti tomu nejlevnější byl na území Opavy (Troppau), kde stála pouze 80 feniků.⁴⁰

Pro sudetoněmecké školy byl vydáván věstník „*Amtliches Schullblatt für den Sudetengau*“. Zavedly se povinné svátky u různých příležitostí. Jedním

---

³⁷ *Der neue Tag*, Nr.1., I. Jahrgang, 5. April 1939.

³⁸ *Verordnungsblatt für die sudetendeutschen Gebiete*, Nr. 24, 24. März 1939, Berlin, s. 533.

³⁹ *Verordnungsblatt für die sudetendeutschen Gebiete*, Nr. 23, 20. März 1939, Berlin, Waffengestz, von 18. März 1938, s. 509.

⁴⁰ *Verordnungsblatt für die sudetendeutschen Gebiete*, Nr. 23, 20. März 1939, Berlin, Preise für Schweinfleisch, s. 497.

z nejvýznamnějších svátků (zejména pro žáky, neboť dostávali ten den volno) byli narozeniny Adolfa Hitlera. „Školní prázdniny k příležitosti narozenin vůdce... Pan ministr školství, výchovy a vědy promluví ve čtvrtek 20. dubna 1939 od 9 hodin do 9.30 hodin přes všechna vysílání k žákům celé Německé Říše. Vysílání je nutné společně poslouchat v rámci školní oslavy. Na národních školách se zúčastní pouze čtyři vyšší ročníky, nikoliv žáci základních tříd (1. – 4. ročník). Po ukončení školní oslavy je uděleno volno.“⁴¹ Tyto školní prázdniny jsou pečlivě vedeny ve všech kronikách sudetoněmeckých škol, které se dochovaly (např. kronika Obecné školy německé v Liběchově)⁴², nehledě na to, že spousta českých škol se rušila. V Liběchově na české škole školní rok 1938 / 1939 ani nezačal a z budovy se staly ubikace německých vojenských oddílů a později polepšovna pro Hitlerjugend.⁴³

Systematické potírání české státnosti tak nebralo konce. Německý lid mimo území Říše Hitlera srdečně přijal. Stali důležitějšími občany než samotní Češi. Novinářská cenzura a nátlak sice vykonal o určité míry své, ale Němci brali Hitlera jako jejich osvoboditele. Neskrývali radost z toho, jak bude český prostor začleněn do lůna Říše a na vrcholu této moci stane vůdce. Pro německou populaci to bylo pár plodnějších let, ale to po válce vystřídala rychlá deziluze. Prohra Osy ve válce, pád Říše, smrt Vůdce – to všechno mělo za důsledek to, že oblast Sudet se zpátky přičlenila k nově vzniklému Československu. A také násilné vystěhování Němců z těchto oblastí, kteří byli povinni československý prostor opustit.

---

⁴¹ Amtliches Schulblatt für den Sudetengau, Folge 11. I. Jahrgang, 15. April, Reichenberg, s. 151.

⁴² SOKA Mělník, *Archiv obce Liběchov*, 1852 – 1945, ev.č.64, - Chronik 1925-45.

⁴³ SOKA Mělník, *Kronika obce Liběchov – Historie obce*, s. 5.

Osídlování území Protektorátu Čechy a Morava

O ředění hustoty českého obyvatelstva tedy nebylo pochyb. „Na příkaz poskytl vedení hospodářsko-politických orgánů již v roce 1937 tajné plány ‚k osídlení nových prostorů mimo říšské hranice‘ a jako objekt si zvolili Čechy a Moravu.“⁴⁴ Jedním z konceptů byl přesun německého obyvatelstva z východních historických území Besarábie (dnes Moldavsko a Ukrajina), Bukoviny (dnes Rumunsko a Ukrajina) a Dobrudži (dnes Rumunsko a Bulharsko). První vlny přistěhovalců však nemířily přímo do Protektorátu, ale nejprve do Polska. „Hned po té, co SSSR začal 28.6. 1940 obsazovat Besarábii a severní Bukovinu, bylo od září a října 1940 téměř během jednoho měsíce registrováno asi 93 000 besarabských Němců a 43 000 Němců ze severní Bukoviny, kteří byli převedeni do největší části obsazeného Polska (Warthegau a dalších osídlovaných oblastí).“⁴⁵

Před samotným osídlováním Čech a Moravy sáhli Němci nejdříve k několika krokům. 14.5. 1939, tedy necelé dva měsíce po zřízení Protektorátu, obsadila jednotka SS (složená z příslušníků státní policie, SD a RuSHA) pozemkový úřad v Praze.⁴⁶ Po převzetí kontroly nad úřadem, zabavení důležitého materiálu a odstavení českých funkcionářů, se tak pozemkový úřad stal nástrojem SS. Jedním z prvních úkolů byla konfiskace židovských statků a dosazení vlastních správců.⁴⁷

Pak už nic nebránilo tomu, aby mohli přijít noví přistěhovalci a usídlit se v Němci zabavených statcích. Pro tyto přistěhovalce se vžilo označení „národní hosté“.

První velké přesuny začali v roce 1941. Asi 800 osob se mělo rozdělit na území sudetské župy, Protektorátu Čech a Moravy, Horního Slezska, Dolního Štýrska a dalších území.⁴⁸

První Besarábci tedy došli na naše území. K přidělování besarabských Němců na našem území sloužily dva úřady spadající pod kontrolu SS: „Gemeinnützige

---

⁴⁴ Heinemann, I. *Rasse, Siedlung, deutsches Blut*, Göttingen 2003, s. 128.

⁴⁵ Brandes, D. *Lexikon der Vertreibungen*. Wien 2010, s. 563.

⁴⁶ Heinemann, I. *Rasse, Siedlung, deutsches Blut*. Göttingen 2003, s. 131.

⁴⁷ Heinemann, I. *Rasse, Siedlung, deutsches Blut*. Göttingen 2003, s. 131.

⁴⁸ Schmidt, U. *Die Deutschen aus Bessarabien*. Köln 2003, s. 199.

Siedlungsgenossenschaft v Jihlavě“ a „Gemeinnützige Siedlungsgenossenschaft v Olomouci“. Již tedy na jaře roku 1941 měly úřady na starost umístění asi 500 až 600 německých Besarábců.⁴⁹ „Tito první přistěhovalci přišli do okresu Mělník, měli spojit „jihlavský jazykový ostrov“ s Prahou...“⁵⁰

Přes tento „úspěšný“ začátek ale Němci za celou válku ani zdaleka nenaplnili své původní plány. V prvotních plánech z roku 1939 počítali s dosídlením asi 150 000 německých rodin, přičemž se jim k začátku roku 1944 podařilo přesídlit asi jen 6 000 osob (naproti tomu ztratilo svá obydlí a majetky přes 15 000 Čechů, kteří byli povinni své statky opustit pro přicházející Němce).⁵¹

Osídlování Mělnicka Besarabskými Němci

Přijetí oněch Besarábců bylo pro místní občany hořkým soustem. Někteří ztratili své domovy ve prospěch cizinců a v této době panovala obecná nedůvěra k Němcům. Jednou z vesnic na Mělnicku, která byla postižena příchodem Besarábců, byla obec Řepín. „Vesnice se však podrobila i tehdy, když se fašistické opatření silně dotklo hospodářských zájmů jednotlivých sedláků. Tak v obci bylo zabráno několik statků ve prospěch německých vystěhovalců z Besarábie.“⁵² Na statku byl jako správce ustanoven příslušník SA Martin Hoppe⁵³ (který mimo jiné poskytl svůj statek jako azyl v roce 1942 i pro své příbuzné).⁵⁴

Rok 1941 byl tedy pro občany Řepína (jako pro řadu dalších vesnic) neblahý. Celkem dostali rodiny Besarábců v Řepíně 3 statky a jeden hned v sousedním Živoníně. „Tento rok byla obec Řepín poctěna návštěvou „národních hostů“, ponejvíce němců z Besarábie z Rumunska. Nastěhovali se do statku čp. 120, čp. 40, čp. 20 a do čp. 178

---

⁴⁹ Heinemann, I. *Rasse, Siedlung, deutsches Blut*. Göttingen 2003, s. 141.

⁵⁰ Heinemann, I. *Rasse, Siedlung, deutsches Blut*. Göttingen 2003, s. 141.

⁵¹ Heinemann, I. *Rasse, Siedlung, deutsches Blut*. Göttingen 2003, s. 141.

⁵² Robek, A., Mareček, Z. *Mstitelé*. Mělník 1965, s. 12.

⁵³ Robek, A., Mareček, Z. *Mstitelé*. Mělník 1965, s. 12.

⁵⁴ SOkA Mělník, *Archiv obce Řepín (1887-1945)*, ev.č.78, Kniha cizinců (1929-1948).

do Živonína.⁵⁵ Částečně jejich příchod poznamenal i místní národní školu. Ta byla později oficiálním výnosem povinna uvolnit v odpoledních hodinách dvě třídy pro německé děti (a samozřejmě povinna vyučovat němčinu pro děti české).^{56 57} Že velmi nelibě nesli přítomnost cizinců domácí občané, svědčí i zápisek z kroniky, který líčí život Besarábců takto: „*Národním hostům se na Řepíně líbilo, protože jim zdejší hospodáři museli odevzdat dobytek, píci a úrodu za náhradu válečných peněz.*“⁵⁸ Ovšem přes veškerou nespokojenost a strach byla většina obyvatel indiferentní. Ale i na Řepíně se vytvořila určitá sympatizující skupina, která se brzy stala kolaborující s Němci pod označením Vlajka.⁵⁹

Velmi podobně na tom byl i sousední Živonín (který dnes fakticky spadá pod správu obce Řepín). „*Jako živel žijí u nás Němci v zabraných statkách. U Stejskalův čp.31, Pražákův čp.32, Hipšův čp.36, Jenčův čp.9 a malém hospodářství Václava Rašáka č.19 a v Malém Živoníně u Šubrův.*“⁶⁰ Zde to ovšem zcela bezpečně nebudou všichni pouze Besarábcí, ale i další němečtí občané.

Bohužel záznamy o Besarábcích nejsou skoro žádné. Místní obyvatelé je bezesporu nenáviděli, a tak nelze než ve většině případů pouze předvídat. O jejich životě ve vesnici zcela určitě nikdo tedy nepsal, tudíž poslední zmínky o většině „národních hostů“ lze najít až na samém konci války, kdy byli českým obyvatelstvem hnáni pryč z našeho území.

Většina českých obyvatel zřejmě už na konci roku 1944 tušila, že prohra nacistického Německa se neúprosně blíží. Němci byli tlačeni od západu stále více směrem na Berlín a nemohli odolávat spojeneckému tlaku. I obyvatelé obce Řepín už pomalu spoléhali na vítězství spojenců, již tedy „*kromě Němců-Besarábců a kromě*

---

⁵⁵ SOKA Mělník, *Archiv obce Řepín (1887-1945)*, ev.č.78, Letopisy obce Řepín od r.1918.

⁵⁶ SOKA Mělník, *Archiv obce Řepín (1887-1945)*, ev.č.78, Letopisy obce Řepín od r.1918.

⁵⁷ SOKA Mělník, *Národní škola Řepín (1879 - 1946)*, ev.č.233, Kronika školy.

⁵⁸ SOKA Mělník, *Archiv obce Řepín (1887-1945)*, ev.č.78, Letopisy obce Řepín od r.1918.

⁵⁹ Robek, A., Mareček, Z. *Mstitelé*. Mělník 1965, s. 15.

⁶⁰ SOKA Mělník, *Archiv obce Živonín*, ev.č. 100, Kronika obce Živonín.

správce Hoppeho, neexistuje vrstvy, která by věřila ve vítězství nacistického Německa.⁶¹ A konec se vsutku blížil.

I na dalších místech se situace měnila, „v Kadlíně, malé vesničce na samém severovýchodním cípu mělnického okresu, byli v roce 1942 na místa vystěhovaných rolníků a do dalších hospodářství, v nichž nehospodařil majitel, posláni Besarábcí, kteří tam zůstali až do konce dubna 194, kdy odjížděli na vozech s majetkem na západ.“⁶² Odchod hostů byl rychlejší než jejich příchod. Na konci dubna odcházeli i poslední Besarábcí z Chorušic (nedaleko Řepína). „29. duba 1945 opustili Chorušice němečtí rolníci, kteří zde od roku 1942 hospodařili na zabraných statcích“.⁶³ Na Řepíně proběhl definitivní odsun za ničení všech znaků němectví v obci.⁶⁴ Po Besarábcích tady nezůstávalo ani stopy a obyvatelé je svědomitě mazali. Po rocích ústrku a bezpráví chtěli sami učinit spravedlnosti zadost.

Z očitě výpovědi svědka jeli za výhružek českých občanů z Vavřineč dvě rodiny Besarábců Lenzových, kteří měli přeplněný povoz, zpět do Německa.⁶⁵ „Jejich odchod byl vnímán jako jeden symptomů konce německého panství také v Konětotech, ležící naopak v blízkosti Brandýsa nad Labem: „19.4. 1945 odjíždějí z obce všechny rodiny Besarábců s plně naloženými vozy. Již týden před odjezdem zabili prasata, něco vyudili, zbytek naložili do kameňáků...na vozy naložili obilí, mouku, sádlo i živou drůbež...““⁶⁶

Němcům se tedy nepodařilo dokončit plán vystěhovat Čechy a místo nich naroubovat na území Protektorátu německé obyvatelstvo. Přesto se jim z východní Evropy (Pobaltí, Besarábie, Bukoviny a Dobruždi) podařilo do střední Evropy přemístit asi 300 000 obyvatel.⁶⁷ Zůstalo sice jen u zlomku původních plánů, přesto vyvolali v místních občanech ohromnou nenávist vůči Besarábcům, která leckde vyústila v surovou odplatu při odsunu.

---

⁶¹ Robek, A., Mareček, Z. *Mstitélé. Mělník* 1965, s. 16.

⁶² Jakl, T., Státník, D. *Květen 1945 na Mělnicku*, Praha 2011, s. 17.

⁶³ SOkA Mělník, *Národní škola Chorušice (1861-1972)*, ev.č. 135, Kronika školy.

⁶⁴ Robek, A., Mareček, Z. *Mstitélé. Mělník* 1965, s. 16.

⁶⁵ Výpověď očitěho svědka a obyvatele obce Vavřineč, p. Růžičky (nar. 1934).

⁶⁶ Jakl, T., Státník, D. *Květen 1945 na Mělnicku*. Praha 2011, s. 17.

⁶⁷ Brandes, D., *Der Weg zur Vertreibung 1938-1945*. München 2005, s. 156.

Mělnicko v bojích druhé světové války

V první části práce se věnuji mělnickým odbojářům, kteří měli tu odvahu opustit svou rodnou zem a vstoupit do armády zahraniční, aby mohli bojovat proti nacistickému Německu. Hrdinství československých letců bojujících za druhé světové války na Západě bylo po více než čtyřicet let ideologicky závadným tématem. Školní osnovy na ně zapomněly, rodiny musely mlčet a samotní hrdinové se vrátili do vlasti, která je uvrhla v horším případě do věznic, v lepším případě k rutinním pracím v továrnách, kde skončili na několik dalších dekád. Ztratili svá původní zaměstnání, museli opustit řady československé armády, a dokonce byli stěhováni ze svých bytů do těch podřadnějších.

Markantní zlom nastal po listopadu 1989, kdy se většina těchto „nevhodných“ skutečností mohla konečně dostat na povrch, a začala tak náprava ideologicky pokřivené minulosti. Přestože na jejich činy bychom mohli být po právu hrdí, do osnov a školních učebnic jako kdyby se letci zapomněli vrátit. Pravdou je, že díky té čtyřicetileté izolaci se o nich ještě dnes neví tolik, kolik by si toho zasloužili.

I Mělník, resp. Mělnicko přispělo svými občany, kteří se vrhli do víru bojů druhé světové války. Ze 12 mužů z Mělnicka přišli někteří do Velké Británie již perfektně vycvičení a stali se v britském letectvu respektovanými osobnostmi. Žádný z nich sice neproslul jako František Fajtl či Alois Vašátko, ale přesto se i mezi Mělničany⁶⁸ najdou hrdinové, jejichž osud by neměl být zapomenut. Bohužel až dosud se jimi prakticky žádná regionální literatura nezabývala. Předkládaná práce se pokouší tuto vzniklou mezeru alespoň částečně zacelit a přiblížit osudy letců z nevelkého regionu.

---

⁶⁸ Nemusí se vždy jednat o rodáka přímo z Mělníka, ale z jeho přilehlého okolí; přesné rodiště je ale vždy uvedeno na začátku stručné biografie jednotlivých letců.

Na královských perutích – Mělničtí rodáci ve službách RAF

Černý Miroslav

Miroslav Černý se narodil 16. listopadu 1911 v obci Nebužely v okrese Mělník. Po absolvování 3 let na měšťanské škole pokračoval dále ve studiu na odborné státní košíkářské škole⁶⁹, která byla od roku 1897 přímo v Mělníku.⁷⁰

V roce 1933 byl odveden ke své vojenské presenční službě. Ještě před vypuknutím druhé světové války pracoval od roku 1935 jako zřízenec a poslíček ve Svazu letců RČS, sídlící v ulici Na Poříčí č. 37 v Praze.⁷¹

Jelikož byl Miroslav Černý svědkem ilegálních odchodů letců za hranice Protektorátu a byl do celého procesu jakožto zřízenec Svazu zasvěcen, rozhodl se rovněž pro útěk, ke kterému došlo 6. února 1940.⁷² Útěk se mu přes nepřízeň počasí, i přes své zatčení a věznění v Maďarsku, podařil a uprchl po tzv. východní cestě až do Jugoslávie, kde podepsal závazek vstupu do Cizinecké legie. Doprovázen byl čet. asp. Fialou, pplk. dělostřelectva Liškou a mjr. Novákem.⁷³

11. dubna 1940 dorazil do Francie a jako vojín se prezentoval u jednotek v Agde.⁷⁴ Vybaven byl pouze skromnou znalostí angličtiny a prodělaným kurzem mechaniků v Prostějově, což mu předurčilo stát se mechanikem již ve Francii. V Agde zůstal Miroslav Černý více než měsíc a 21. května byl přemístěn na základnu v Bordeaux (Base Bordeaux).⁷⁵ Z Bordeaux už chyběl jen poslední krůček k přistání na Britských ostrovech.

19. června 1940 odplul s lodí „*Karanan*“ pod vedením škpt. gšt. Josefa Schejbala z Bordeaux a o dva dny později loď zakotvila v jihoanglickém přístavu Falmouth. Společně se na lodi mohl setkat s druhým mělnickým rodákem desátníkem Zikmundem

---

⁶⁹ VÚA, Praha, Osobní karty – Černý Miroslav, BC 484/1.

⁷⁰ Kilián, J. a kol. *Mělník*. Praha 2010, s. 276.

⁷¹ Borovan, V. *Po zavátých stopách historie Svazu letců ČR*. Praha 1998, s. 111.

⁷² Borovan, V. *Po zavátých stopách historie Svazu letců ČR*. Praha 1998, s. 111.

⁷³ Borovan, V. *Po zavátých stopách historie Svazu letců ČR*. Praha 1998, s. 111.

⁷⁴ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci ve Francii 1939-1940*. Praha 2005, s. 71.

⁷⁵ VÚA, Praha, Osobní karty- Černý Miroslav, BC 484/1.

Karáskem, který se účastnil stejného transportu. Tento „Schejbalův transport“ se posléze stal základem pro vznik 311. československé bombardovací peruti RAF.⁷⁶ Den nato 22. června 1940 podepsala Francie v Compiègne příměří s Německem a Němci naplno triumfovali.

Británie už očekávala příjezdy zahraničních vojáků a co nejrychleji je pouštěla na své území. Miroslav Černý byl transportován vlakem do Gloucesteru a 11. července 1940 byl oficiálně přijat do služeb RAF v hodnosti AC₂. O necelý týden později 17. července už byl přemístěn k první vzniklé československé jednotce v Anglii, a to k 310. československé stíhací peruti, jako letecký mechanik – *Flight mechanic* (v listopadu téhož roku se zařadil do kategorie FI/Mech. E).

Rok 1941 se pro Miroslava Černého nesl v duchu postupu na vojenském ranku. V rámci českých hodností byl v tomto roce povýšen až do hodnosti četaře (a to 28. října 1941), na britském žebříčku se dostal 1. září na hodnost *Corporal* (Cpl.). V roce 1942 se opět posunul výše, když byl povýšen do hodnosti rotného (11.7. 1943), v britských hodnostech se už ale dále neposunul. Přesto byl za svou již tříletou službu v RAF oceněn a 11. července 1943 mu byl udělen odznak *1st Good Conduct Badge* u 310. squadrony. Ke konci roku 1943 byl několikrát přemístěn. Nejprve začátkem září k *3112 Servicing Echelon*, poté začátkem prosince k *No. 134 (Czech) Airfield*. V roce 1944 se mohl pyšnit dalším rozšířením sbírky medailí, tentokrát československých. Nejdříve obdržel 7. března 1944 Čs. vojenskou pamětní medaili a 6. července mu byla udělena Čs. medaile Za zásluhy II. stupně (viz obr. 6).

Od 19. října do 1. listopadu 1944 prodělal technický výcvik *Instruction Technique Course*, který absolvoval s úspěšností 57%. Ještě v říjnu byl povýšen do hodnosti rotmistra v záloze, která byla jeho nejvyšší po dobu války (až po válce 1. ledna 1946 získal ještě hodnost štáb. rotmistra v záloze).

Konce války se dočkal v Anglii, ale po skončení se vracel zpět do Československa, jehož hranice překročil 30. července 1945.⁷⁷

---

⁷⁶ Rajlich, J. *Na nebi sladké Francie*. Praha 2003, s. 420.

⁷⁷ VÚA, Praha, Osobní karty – Černý Miroslav, BC 484/1.

Ve své vlasti byl přiřazen k 12. leteckému pluku Praha-Kbely, kde pracoval jako vrchní mechanik.⁷⁸ Vítězný návrat našich letců ale netrval dlouho a Miroslava Černého potkal rozhodně jeden z těch smutnějších osudů. Již v červenci roku 1948 byl zatčen a dokonce uvězněn.⁷⁹ Ve vězení skončil na více než čtyři měsíce. Krátce po opuštění věznice byl propuštěn z armády a více než jeden rok si nemohl najít zaměstnání. V roce 1950 nastoupil jako zaměstnanec v dělnických pekárnách v Praze na Žižkově. I nadále se ho totalitní režim však snažil systematicky podlamovat. S manželkou Marií Černou, roz. Havlovou, přišli o byt I. kategorie a byli vystěhováni do bytu IV. kategorie. V roce 1951 však nastoupil do národního podniku Avia-Letňany, kde pracoval bez přerušení dlouhých 34 let.⁸⁰ Miroslav Černý zemřel 12. září 1996,⁸¹ tedy v úctyhodném věku nedožitých 85 let v hodnosti plukovníka letectva v.v., kterou obdržel po roce 1989.

Špička Antonín

Benjamínek „mělnické skvadry“ Antonín Špička se narodil 7. března 1923 v Záboří u Mělníka. Tento římský katolík nastoupil však na jinou vojenskou kariéru, než jeho mělničtí souputníci. Namísto útěku přes hranice a vstupu do cizích armád se rozhodl pro vstup do jediné protektorátní ozbrojené složky – vládního vojska.

Československá armáda samozřejmě po okupaci neexistovala. Zvláštním nařízením však 25. července 1939 bylo zřízeno Vládní vojsko Protektorátu Čech a Moravy.⁸² Oficiálním úkolem útvaru bylo udržovat vnitřní bezpečnost a pořádek.⁸³ Pod slupkou těchto oficiálností se ale jednalo o jiskřičku naděje, že právě z vládního vojska by se jednou mohla zformovat československá vojska, která se budou bít za svobodu.⁸⁴

---

⁷⁸ Černý, M. Z pozůstalosti a výpovědi manželky M. Černé.

⁷⁹ Váňa, J., Sigmund, J., Padior, E. *Příslušníci československého letectva v RAF*. Praha 1999, s. 258.

Černý, M. Z pozůstalosti a výpovědi manželky M. Černé.

⁸⁰ Černý, M. Z pozůstalosti a výpovědi manželky M. Černé.

⁸¹ Váňa, J., Sigmund, J., Padior, E. *Příslušníci československého letectva v RAF*. Praha 1999, s. 27.

⁸² Marek, J. *Háchovi Melody Boys*. Cheb 2003, s. 6.

⁸³ Marek, J. *Háchovi Melody Boys*. Cheb 2003, s. 6.

⁸⁴ Marek, J. *Háchovi Melody Boys*. Cheb 2003, s. 7.

Ostatně členem nemohl být jedinec s německou státní příslušností a uniforma, která nesla výhradně české symboly, připomínala staré uniformy československé armády.⁸⁵

Nicméně je nutné si uvědomit, že ačkoliv to byla jakási česká organizace a formálním velitelem byl prezident Hácha, vládní vojsko bylo stále pod dohledem německého zmocněnce. Také byl striktně omezen počet vojáků na 7 000 osob, včetně důstojníků a úřednického aparátu.⁸⁶

Antonín Špička se po vychození školy stal pekařem. Po dosažení dospělosti (hranice 18 let byla nutná ke vstupu do vojska) začal o vstupu uvažovat. 4. června začal u vládního vojska skutečně sloužit.⁸⁷ Tam byl přidělen k 5. praporu posádkou v Kutné Hoře.

Velká změna ovšem přichází v roce 1944. Německo začíná ve válce prohrávat, pomalu ale jistě se dostavuje na bojištích nedostatek německých vojáků, který začíná být obtížné zacelovat. Do toho všeho se v Protektorátu formuje odboj a nemalou měrou k tomu přispívá právě vládní vojsko. K. H. Frank si začíná stěžovat na jeho nespolehlivost až do Berlína k samotnému Hitlerovi. Podle jednoho tvrzení prý Frank dokonce prohlásil, že by prý „*musel dát všechny příslušníky vládního vojska od generála Emingera až po posledního vojáka postřílet a že je proto raději pošle ven z Protektorátu, aby odbojnému hnutí rázem udělal přítrž.*“⁸⁸ Po různých domluvách vrchních generálů bylo dohodnuto, že vojáci vládního vojska budou přemístěni do Itálie, kde budou mít za úkol střežit železnice a jiné objekty.⁸⁹

5. prapor s Antonínem Špičkou se sídlem v Bologni měl za úkol střežit 26 km dlouhý úsek železniční trati Bologna – Firenze.⁹⁰ Nacistické špičky se ale krutě zmýlily, že „vladaři“ tu budou německým jednotkám pomáhat. Bez většího dozoru tu začali operovat svobodněji, začali pomáhat partyzánům, navazovali kontakt se spojenci,

---

⁸⁵ Marek, J. *Háchovi Melody Boys*. Cheb 2003, s. 8.

⁸⁶ Marek, J. *Háchovi Melody Boys*. Cheb 2003, s. 9.

⁸⁷ *Záznam pro s. ministra ve věci – zhodnocení doby služby A. Špičky u tzv. Vládního vojska a účasti v odboji, z 9.dubna 1981* (archiv autora).

⁸⁸ Marek, J. *Háchovi Melody Boys*. Cheb 2003, s. 26.

⁸⁹ Marek, J. *Háchovi Melody Boys*. Cheb 2003, s. 27.

⁹⁰ Marek, J. *Háchovi Melody Boys*. Cheb 2003, s. 54.

dávali jim informace, a kde mohli, tam nacistům škodili. A také začali první útoky „vladařů“ k partyzánům.

Vedlo to tak daleko, že pro tak zjevnou nespolehlivost bylo vládní vojsko 4. října 1944 odzbrojeno.⁹¹ Už takto těžké útoky k partyzánům se nyní ještě více ztížily, „...přesto se objevovali další jednotlivci, kteří byli ochotni riskovat své životy a jít, tentokrát dokonce beze zbraní, do hor...mezi partyzány.“⁹² I přes náročnost útoku a velké nebezpečí to mnozí nadále zkoušeli. „Již 5. října jsou mezi neznámými čtyři „vladaři“ 5. praporu desátníci Karel Sivý a Ladislav Válek a vojín Antonín Špička a František Zubík,“⁹³ Vojín Špička tedy zběhl k partyzánům a již 8. října 1944 se stal členem partyzánské divize „Garibaldi Lunense“. Obdržel průkaz s č. 311 (viz obr. 14) a byl zařazen ke IV. batalionu I. brigády.⁹⁴

Podařilo se mu přežít zimu a jednou ze dvou možných cest (buď přes Francii, nebo přes Švýcarsko) se dostal Anglie k posílení tamějších československých jednotek. Do Anglie přijel 7. ledna 1945 a 18. ledna se prezentoval u československé branné moci.⁹⁵ Dne 20. února 1945 byl jako AC₂ oficiálně přijat do řad RAF a byl přemístěn k letectvu československého depotu v Cosfordu (viz obr. 13), stal se tak jedním z 64 bývalých vládních vojáků, kteří se stali příslušníky letectva.⁹⁶ Konec války ale přečkal už u československé perutě. Dne 28. dubna 1945 byl totiž přemístěn do St. Tain k *Servicing Echelonu* 311. československé bombardovací perutě.

Do Československa však hned po válce nezamířil. Po skončení války v Evropě i nadále zůstal u 311. perutě, kde byl 15. června 1945 povýšen z vojína na svobodníka, ale vyšší britské hodnosti se už nedočkal. Do ČSR se vrátil až 1. září 1945.⁹⁷ Po válce od

---

⁹¹ Marek, J. *Háchovi Melody Boys*. Cheb 2003, s. 132.

⁹² Marek, J. *Háchovi Melody Boys*. Cheb 2003, s. 132.

⁹³ Marek, J. *Háchovi Melody Boys*. Cheb 2003, s. 132.

⁹⁴ Špička, A., *Corpo volontari della liberta*, Průkaz A. Špičky, z pozůstalosti osobního vlastnictví (archiv autora).

⁹⁵ VÚA, Praha, Osobní karty – Špička Antonín, BC 484/1.

⁹⁶ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu 4. část*, Cheb 2002, s. 206.

⁹⁷ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu 4. část*, Cheb 2002, s. 206.

září 1945 až do roku 1947 pracoval u československého letectva.⁹⁸ Antonín Špička zemřel po krátké nemoci dne 31. prosince 1997 ve věku nedožitých 75 let.

Šmejkal Jaroslav

Jaroslav Šmejkal se narodil 7. února 1920 v Neratovicích otci Rudolfovi a matce Marii. Po vychození obecné školy se učil ještě jeden rok na měšťanské škole. Byl vyučen zámečníkem a touto profesí se živil v předválečném období. V roce 1940 by za normálních okolností měl nastoupit na svou vojenskou službu, ale to už byl Jaroslav Šmejkal za hranicemi tehdejšího Protektorátu. Z Protektorátu utekl 5. května 1939, tedy nedlouho po jeho samotném zřízení.⁹⁹ Dne 18. června 1940 byl jako vojín zařazen do čsl. branné moci a ke štábní rotě ve Francii. V záznamech má uvedeno, že Francii opustil 24. června 1940, což by odpovídalo, že byl naloděn na egyptskou loď „*Mohamed Ali-el-Kebir*“.

Po příplutí do Británie byl přidělen ke 3. pluku a později k letectvu. 21. září 1940 byl přijat do královského letectva v Británii v Melksham jako zbrojír v nejnižší hodnosti AC₂. Koncem listopadu byl přemístěn do vesničky Manby, která byla od roku 1938 malou základnou pro příslušníky RAF, kde měli možnost ubytování a dalšího výcviku. Sám Jaroslav Šmejkal zde absolvoval na přelomu let 1940 a 1941 zbrojní kurs.¹⁰⁰ Po jeho dokončení byl převelen k 311. československé bombardovací peruti a o něco později povýšen do hodnosti AC₁. Po třech letech služby u letectva obdržel *1st Good Conduct Badge*. Jeho posledním místem, kde sloužil již jako rotný, byla letecká základna St. Tain, které bylo domovem pro mnoho Čechů z 311. československé bombardovací perutě. V červnu 1945 byl vyznamenán i Československou medailí Za zásluhy II. stupně a v březnu roku 1946 obdržel Československou medaili Za chrabrost.

19. února 1946 demobilizoval z činné vojenské služby.

---

⁹⁸ Špička, A., *osobní výpověď z 20. května 1987* (archiv autora).

⁹⁹ VÚA, Praha, Osobní karty – Šmejkal Jaroslav, BC 484/1.

¹⁰⁰ VÚA, Praha, Osobní karty – Šmejkal Jaroslav, BC 484/1.

Vašák Josef

Josef Vašák patřil ke starším odbojářům, narodil se 22. února 1907 v Jiřicích u Mělníka. Ukázalo se, že Josef Vašák je pilný student a po absolvování obecné a měšťanské školy se rozhodl ještě pro 3 roky na škole pokračovací. V osmnácti letech nastoupil do školy leteckého dorostu v Prostějově na obor, která z něj vychovala leteckého mechanika. O rok později byl přemístěn ke stíhací škole v Chebu, kde strávil školní rok 1926 / 27.

Po okupaci německými vojsky začal uvažovat o útěku. Ze své vlasti odešel 5. srpna 1939, když překročil hranice Polska a pokračoval k čs. vojenské skupině v Bronovicích, kde se prezentoval pod č. 1604.¹⁰¹ V Bronovicích 29. srpna 1939 vstoupil k polskému letectvu a z bronovického tábora se přesunul spolu s dalšími na letiště Dęblin.¹⁰² Podzim mu ale moc nepřál a desátník Vašák byl 21. září 1939 zajat ruskou armádou a internován. Ze zajetí byl propuštěn až koncem února roku 1941, v ruském zajetí tak strávil 17 měsíců. Josefa Vašáka stále hnala myšlenka na to dostat se ke spojeneckým jednotkám na západě. 11. března 1941 se hlásil na konzulátu v Haifě. V dubnu započal náročnou cestu kolem Afriky až do Anglie, resp. Skotska. 12. července 1941 se hlásil v Glasgowě a 25. července byl přijat do služeb RAF ve Wilmslow. Po krátkém výcviku byl již přidělen k českým jednotkám, a to k 310. československé stíhací peruti.

Den po Novém roce 1942 uzavřel sňatek se slečnou Heather Mackenzie Gillanders. Téhož roku byl povýšen do britské hodnosti Corporal.

V září 1943 byl přemístěn k *3112 Servicing Echelon* a byl jmenován rotmistrem v záloze.

V březnu 1944 mu byla udělena Čs. voj. pamětní medaile a 6. července téhož roku i Čs. medaile Za zásluhy II. stupně a po odsloužených třech letech v RAF i *1st Good Conduct Badge*. V únoru roku 1945 byl z Britského královského letectva propuštěn a byl přemístěn k N.T. čs. vojska.

---

¹⁰¹ VÚA, Praha, Osobní karty – Vašák Josef, BC 484/1.

¹⁰² Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha 2003, s. 187.

Zajíček František

Antonínu a Antonii Zajíčkovým se dne 22. července 1914 narodil syn František. Tento přímý mělnický rodák vychodil měšťanskou školu a tři roky pokračovací školy, aby v zápětí začal pracovat jako strojník. V roce 1936 absolvoval svou povinnou vojenskou službu.¹⁰³

Po neblaze proslulých březnových událostech začal pomalu přemýšlet o odchodu do zahraničí. Jako svobodný a tedy bez větších závazků přešel v létě 16. června 1939 hranice do Polska, kam tehdy mířila většina uprchlých československých letců. Vzhledem k tomu, že se očekávala budoucí expanze právě na úkor Polska, stala se tak tato země jen jakousi přestupnou stanicí. Desátník František Zajíček se v Gdyni nalodil na jeden z transportů, který mířil do Francie. Tam se hlásil 26. září a byl přidělen k československému vojsku. Na konci roku 29. prosince byl povýšen do hodnosti četaře. Krátce po novém roce od 8. ledna do 12. srpna 1940 prodělával výcvik v družstvu a četě jako instruktor vel. družstva. 9. ledna byl přidělen k Moto-eskadroně, kde prodělal výcvik na motocyklu. K Náhradní eskadroně přešel ještě 22. ledna 1940. Dne 12. srpna byl přemístěn již k leteckým jednotkám.¹⁰⁴

Na Britské ostrovy se dostal o téměř měsíc později. Dne 21. září 1940 vstoupil do služeb letectva jako AC₂.¹⁰⁵ 23. ledna 1941 byl v Manby povýšen do hodnosti AC a byl přidělen do kategorie *Armourer*, stal se tedy zbrojířem. V Manby absolvoval také výcvik, který složil s úspěšností 65,6%. 8. února se dostal k 312. československé stíhací peruti. Během následujícího roku vystřídal několik destinací po Británii, byl přemístěn na ostrov Man, do Walesu či Kenley. K poslednímu dni roku 1941 byl klasifikován jako *Fitter Armourer* a zároveň se již tou dobou mohl pyšnit hodností Sergeant.

Počátkem září roku 1943 byl přemístěn k 3113 *Servicing Echelon* a 21. září mu po tříleté službě byl udělen *1st Good Conduct Badge*.¹⁰⁶ K prvnímu prosinci přešel

---

¹⁰³ VÚA, Praha, Osobní karty – Zajíček František, BC 484/1.

¹⁰⁴ VÚA, Praha, Osobní karty – Zajíček František, BC 484/1.

¹⁰⁵ VÚA, Praha, Osobní karty – Zajíček František, BC 484/1.

¹⁰⁶ VÚA, Praha, Osobní karty – Zajíček František, BC 484/1.

k 134. *Czech Airfield*. Krátce po Novém roce si opět polepšil a dosáhl své finální hodnosti Flight Sergeant.

F/Sgt Zajíček kromě britských vyznamenání obdržel 7. března 1944 Československou vojenskou pamětní medaili a ke konci roku 22. listopadu ještě Československou medaili Za zásluhy II. stupně. Po skončení války se vrátil zpět do ČSR, kde mu byla udělena 6. března 1946 Československá medaile Za chrabrost.

Zemřel 10. dubna 1989 v Brně. Po rehabilitaci mu byla udělena hodnost majora letectva in memoriam.

Šifner Karel

Nejstarším mělnickým rodákem, který vešel do služeb RAF byl Karel Šifner. Narodil se 28. května 1896 v Hoříně u Mělníka a je tak jedním ze dvou rodáků narozených ještě na konci 19. století. Primátů, které ale Karel Šifner drží, je více. Po dostudování čtyř let na gymnáziu začal studovat lesnickou školu. V roce 1915 byl odveden k povinné vojenské službě a roky 1915/16 strávil ve škole pro výcvik důstojníků v záloze. Stal se vojákem z povolání (dokonce byl v roce 1919 zraněn na Slovensku).¹⁰⁷ V Košicích v roce 1923 absolvoval školu velitelů čet. Nejvíce zájmu věnoval letectvu, a proto prošel pozorovacím kurzem v Chebu (1924/25) a pilotním kurzem v Prostějově (1929). O rok později ještě v Praze úspěšně dokončil autoškolu a v roce 1931 kurz velitelů letek.¹⁰⁸ S takovou vojenskou přípravou není divu, že od této chvíle byl důstojníkem letectva a stal se velitelem letecké střelnice v Malackách. Koneckonců už právě zde se také sblížil s jednou z největších osobností československého odboje – Františkem Peřinou. Generál Fajtl ve své knize „Generál Nebe“ popisuje, že štábní kapitán Šifner tu „...vedl prostý, až asketický život tvrdého vojáka, ale nesmírně svědomitého velitele, správce lesních a polních latifundií a fanatického ochránce přírody. Sám velký lovec, nedopustil pytláctví a ničení přírody.“¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ VÚA, Praha, Osobní karty – Šifner Karel, BC 484/1.

¹⁰⁸ VÚA, Praha, Osobní karty – Šifner Karel, BC 484/1.

¹⁰⁹ Fajtl, F. *Generál Nebe*. Praha 1992, s. 56.

Však byl Šifner také vyučeným lesníkem a zřejmě měl k přírodě po celý život velmi vřelý vztah.

Opustit Protektorát se rozhodl již jako major 17. dubna 1940. 2.června 1940 byl zařazen jako pozorovatel do čs. armády ve Francii poté, co se hlásil v Agde.¹¹⁰ Znovu se neúprosně blížila kapitulace Francie a Šifner tak spolu s dalšími utekl dále na západ. 26. června odplul na lodi *Appapa* z Port Vendes přes Gibraltar do Anglie.¹¹¹ Vedením transportu byl pověřen pplk. let. Karel Mareš-Toman. Do anglického přístavu Liverpool připlula loď 7. července 1940. Přes tábor Insworth Lane a Cosford se dostal koncem srpna na velitelství čs. letectva v Londýně. Oficiálně byl ale k britskému letectvu přijat až 10. února 1941 a byla mu přiznána hodnost Pilot Officer (P/O).¹¹²

Pro svůj věk (v době příchodu do Anglie mu bylo 44 let) nemohl již vůbec aktivně létat a byl tak přidělen k administrativě (*Administrative and Special Duties*).¹¹³ Koncem března byl povýšen do hodnosti Flight Lieutenant (F/L) a 20. května přemístěn k Inspektorátu čs. letectva. Jako tlumočník a zástupce Inspektorátu pak pomáhal dalším nově přichozím vojákům. Jedním z nich byl W/O Jaroslav Vyhnis, který se zúčastnil povinného výslechu právě ve spolupráci se Šifnerem. „*Byla to hotová palba otázek na moji adresu, kterou střídavě vedla trojice anglických leteckých důstojníků a náš zástupce z Inspektorátu major Šifner. Myslím, že se tehdy zapotil víc než já anglický tlumočník, když překládal mé odpovědi. ...když jsem měl odpovědět na otázku, do jaké míry ovládám angličtinu...mě nenapadlo nic chytřejšího, než prohlásit: 'Já se domnívám, že anglicky rozumím a mluvím docela obstojně'...od té chvíle se mnou všichni Angličané začali hovořit svou mateřštinou a já byl zanedlouho v koncích...celá komise to pojala s humorem...Major Šifner se tomu srdečně smál...: 'Byl jsi, hochu, výborný, jen s těmi znalostmi angličtiny se zatím nikde nechlub...'“¹¹⁴*

15. prosince 1941 byl ustanoven styčným důstojníkem v oddělení MNO v Londýně. Až 15. června 1943 byl přemístěn a ustanoven velitelem čs. leteckého depa

---

¹¹⁰ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci ve Francii 1939-1940*. Praha 2005, s. 94.

¹¹¹ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci ve Francii 1939-1940*. Praha 2005, s. 94.

¹¹² VÚA, Praha, Osobní karty – Šifner Karel, BC 484/1.

¹¹³ VÚA, Praha, Osobní karty – Šifner Karel, BC 484/1.

¹¹⁴ Vyhnis, J. *Zahájil jsem leteckou válku*. Praha 2002, s. 219.

RAF v St. Athanu a zároveň byl povýšen do hodnosti Wing Commander. Tuto funkci zastával až do 19. května, kdy ho vystřídal W/C Ferdinand Secký.¹¹⁵ 19. května 1944 byl opět přemístěn k Inspektorátu v Londýně pro službu v Air Ministry. Po skončení války byl 18. května 1945 přidělen k Ministerstvu národní obrany v Praze a Británii opouštěl s hodností Squadron Leader. 19. května dorazil do vlasti a jako štábní důstojník byl přidělen k MNO v Praze. 6. března 1946 mu byla udělena Československá medaile Za chrabrost a Československá vojenská medaile Za zásluhy I. stupně.

S/L Karel Šifner dosáhl tak z mělnických rodáků i na nejvyšší šarže (ať už českou, kde byl dosáhl na hodnost podplukovníka, či britskou, kde dosáhl hodnosti Squadron Leader). Výrazného mezníku pro české odbojáře, kterým byl rok 1948, se nedožil. Zemřel 23. února 1947 ve vojenské nemocnici v Tošovicích.¹¹⁶

Zimmer František

František Zimmer se narodil dne 7. listopadu 1898 v Dolních Beřkovicích, nedaleko Mělníka. Nastoupil do školy a po vychození obecných tříd se rozhodl studovat na reálném gymnáziu, které úspěšně ukončil maturitní zkouškou. Rozhodl se studovat dál a zahájil studium na Vysoké škole technické v Praze, kde dosáhl inženýrského titulu. Poté pracoval jako strojní inženýr, ale práci přerušil, neboť absolvoval v letech 1924 /25 pěší výcvik ve škole pro důstojníky v záloze ve Vršovicích.¹¹⁷ Po skončení výcviku ale dlouho v ČSR nezůstal, již roku 1928 legálně odešel svobodník Zimmer do Belgie.¹¹⁸

Po vypuknutí války se ale rozhodl pomoci čs. jednotkám ve Francii. 14. června 1940 se hlásil v Agde a byl přidělen k letecké skupině jako technik.¹¹⁹ 24. června byl naloděn na transport pplk. Tomana, který mířil do Velké Británie. Přesně o měsíc později složil přísahu a byl přijat do královského letectva v nejnižší hodnosti.

---

¹¹⁵ Rajlich, J., *Na nebi hrdého Albionu*: 5. Část. Cheb 2003, s. 258.

¹¹⁶ VÚA, Praha, Osobní karty – Šifner Karel, BC 484/1.

¹¹⁷ VÚA, Praha, Osobní karty – Zimmer František, BC 484/1.

¹¹⁸ VÚA, Praha, Osobní karty – Zimmer František, BC 484/1.

¹¹⁹ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci ve Francii 1939-1940*. Praha 2005, s. 100.

Z Cosfordu, kde vykonal svou přísahu, byl 19. prosince 1940 přemístěn do Wilmslow.¹²⁰ Od 10. července 1942 byl dosáhl hodnosti P/O a zároveň byl zařazen do kategorie *Administrative and Special Duties*. 17. listopadu, tedy na Mezinárodní den studentstva, téhož roku uzavřel sňatek se slečnou Constance Ednou Funge, který povolilo MNO.¹²¹

Od 17. prosince 1944 byl již F/O Zimmer ustanoven v čs. depotu (*Interpreters Pool*) jako *Interpreter*, tedy jako tlumočník a byla mu přiznána hodnost Flight Lieutenant. Po skončení války v Evropě mu 20. června 1945 byla udělena Československá medaile Za zásluhy I. stupně a na československém žebříčku dosáhl hodnosti nadporučíka letectva v záloze. 11. září 1945 byl z RAF propuštěn. V Londýně žádal o repatriaci.¹²²

Švic Miloslav

Miloslav Švic se narodil 5. října 1916 v Lužci nad Vltavou, kde získal základní vzdělání na obecné a měšťanské škole. Po dosažení základního vzdělání odešel do Prahy, kde po předchozím doporučení nastoupil do vyšší státní školy průmyslové, kterou dokončil absolvováním maturitní zkoušky s vyznamenáním.¹²³ V roce 1936 nastoupil na svou vojenskou službu v Prostějově (viz obr. 22), po výcviku nastoupil do vojenské akademie v Hranicích a stal se poručíkem letectva.

Ze školy si krom schopností a znalostí odnesl také cenné přátelství „na život a na smrt“ Stanislava Zeinerta, který byl rodákem z Kralup nad Vltavou. Po okupaci se právě spolu s Zeinertem rozhodl odejít za hranice. Válka ještě nezačala, bylo tedy ještě možné utéct do Polska, kde se nalodil na jeden z transportů v Gdyni a odplul odtud dále do Francie. Ve Francii se prezentoval už 2. října 1939 a do služby vstoupil na základně v Toulouse jako denní pilot pozorovatel (viz obr. 23).¹²⁴ 26. února obdržel

---

¹²⁰ VÚA, Praha, Osobní karty – Zimmer František, BC 484/1.

¹²¹ VÚA, Praha, Osobní karty – Zimmer František, BC 484/1.

¹²² Váňa, J., Sigmund, J., Padior, E. *Příslušníci československého letectva v RAF*. Praha 1999, s. 204.

¹²³ Almanach školy, dostupný z <http://www.ssps.cz/img_pages/o_skole/almanach_www.pdf>, s.30 (cit. 15.3. 2012).

¹²⁴ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci ve Francii 1939-1940*. Praha 2005, s. 96.

četař Švic oficiální pilotní osvědčení od francouzského ministerstva letectva.¹²⁵ Z Francie odplul transportem pod vedením škpt.let. Aloise Hlobila 28. června 1940 na lodi „*Gib-el-Dersa*“ do Gibraltaru a odtud do anglického přístavu Liverpoolu, kde zakotvil 16. července 1940.¹²⁶ Po krátkém základním výcviku a naučení se základům angličtiny byl převelen k operačně výcvikové letce 311. československé bombardovací perutě v Honingtonu.¹²⁷ Zřejmě ne jen náhoda chtěla tomu, že jeho druhým pilotem se už ve výcviku stal jeho kamarád P/O Stanislav Zeinert. Ovšem už jeden z cvičných letů v dubnu 1941 se jim málem stal osudným. Dne 10. dubna 1941 vzlétl jejich Wellington (Mk.IA P9212 [KX-J])¹²⁸ ke svému cvičnému letu. V jeho průběhu ovšem vypověděl svou funkci jeden z motorů a letoun, díky tomu že byl ve velmi nízké výšce asi 50 m, zavadil o stromy a zřítíl se k zemi. Na zemi stroj zcela shořel, ale posádce, která stihla letadlo včas opustit, se jako zázrakem nic nestalo (*viz obr. 26 a 27*). Piloti Švic s Zeinertem s radiotelegrafistou Tegelem měli ten den ohromné štěstí. Jak ale ukázala nedaleká budoucnost, své štěstí si oba piloti v Anglii vybrali právě při této havárii.

Osudným dnem se stal 25. květen 1941, tedy zhruba o měsíc a půl po první havárii. Tentokrát na palubě Wellingtonu (Mk.IA N3010 [KX-L])¹²⁹ byla kompletní šestičlenná posádka – piloti P/O Miloslav Švic a P/O Stanislav Zeinert, navigátor P/O Josef Čermák, radiotelegrafista F/O Miroslav Vild, přední střelec Sgt František Dušek a zadní střelec Sgt Milan Štoček.¹³⁰ Z mateřského East Wrethamu letoun mířil na leteckou střelnici v Langhamu, kde přistál po půl hodině letu v 10.45. Zde přistoupili k šesti členům posádky ještě dva pasažéři – zpravodajský důstojník F/Lt Fleming Van der Bijl a staniční mechanik Cpl. Litterland, který ovšem na palubě vůbec neměl být a cestoval tak jako černý pasažér.¹³¹ Stroj se všemi osmi muži tedy odstartoval v 12.46, ale už po pouhých dvou minutách vysadily oba motory a naprosto neovladatelný

---

¹²⁵ Brevet Militaire de pilote d'avion, N. 28.644.

¹²⁶ Brevet Militaire de pilote d'avion, N. 28.644.

¹²⁷ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 2. část, Cheb 2000, s. 119.

¹²⁸ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 7. část. Cheb 2004, s. 170.

¹²⁹ VHA, ČSL-VB, sign. 208/CIII-1/1/1-4/109 Hlášení leteckých nehod za rok 1941.

Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 2. část. Cheb 2000, s. 199.

¹³⁰ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 2. část. Cheb 2000, s. 199.

¹³¹ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 7. část, Cheb 2004, s. 195.

letoun se zřítíl na blízké pole. „Z osmi mužů na palubě tři zemřeli na místě (přední střelec Sgt Dušek, zadní střelec Sgt Štoček a mechanik Litterland), ostatních pět letců utrpělo převážně velmi vážná zranění a byli odvezeni do nemocnice v Cromeru, kde pokračoval boj o záchranu jejich životů.“¹³² Bohužel nebyl tento boj stoprocentně úspěšný. Již následujícího dne 26. května zemřel první pilot P/O Stanislav Zeinert. I přes kamarádovu smrt Miloslav Švic svůj boj o život nevzdal. Jeho zranění byla ovšem natolik vážná, že jim nakonec 4. června 1941 podlehl. Zbylí tři letci podstoupili několikaměsíční léčení a ze svých zranění se zotavili.¹³³

Miloslav Švic byl 9. června pohřben na hřbitově St. Ethelbert v East Wrethamu do hrobu č. 588/23¹³⁴, kde leží vedle nerozlučného kamaráda „na život a na smrt“ P/O Stanislava Zeinerta. Div. gen. K. Janoušek poslal 6. června 1945 z Inspektorátu z Londýna otci Miloslava Švice dopis, ve kterém mu oznamuje, že posmrtně byl vyznamenán čs. medailí Za chrabrost, „vyznamenání, jakož i osobní majetek, který po sobě zanechal, budou Vám odevzdány jakmile to okolnosti dovolí.“¹³⁵ Oba rodiče navíc během války taktéž nepotkalo příliš štěstí. Oba byli z Lužce internováni do tábora ve Svatobořicích,¹³⁶ kam se dostávaly rodiny uprchlých vojáků. Pro mnohé z nich to byla pouhá přestupní stanice před táborem koncentračním. To ovšem nebyl případ manželů Švicových, kteří se vrátili zpět k Mělníku. Jakmile to tedy okolnosti dovolily a válka skončila, přišlo do Lužce jeho osobní vlastnictví. Miloslav Švic byl in memoriam 31. prosince 1946 povýšen do hodnosti štábního kapitána letectva.¹³⁷

---

¹³² Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 7. část, Cheb 2004, s. 195.

¹³³ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 7. část, Cheb 2004, s. 199-202.

VHA, ČSL-VB, sign. 208/CIII-1/1/1-4/109 Hlášení leteckých nehod za rok 1941.

Vild, M. *Osud byl mým přítelem*. Praha 1985, s. 49-51.

¹³⁴ Rail, J., Formánek, V. *Žít na věky*. Praha 2003, s. 48.

¹³⁵ *Dopis div.gen. K. Janouška adresovaný p. Josefovi Švicovi, otci Miloslava Švice, ze 6. června 1945.*

¹³⁶ Váňa, J., Sigmund, J., Padior, E. *Příslušníci československého letectva v RAF*. Praha 1999, s. 214.

¹³⁷ MNO, hlavní štáb, velitelství letectva, Čj. 24298/4. odděl. osob. 1946, div.gen. Alois Vicherek (archiv autora).

Karásek Zikmund

Tento mělnický rodák se narodil 21. února 1917. Zde také vychodil školu a vyučil se strojním zámečníkem. Po školních letech se ale i s rodiči odstěhoval do Brna, kde v roce 1938 začal navštěvovat poddůstojnickou školu a brzy přešel na školu pilotní, která byla taktéž v Brně. Po ukončení základního pilotního výcviku na této akademii přestoupil na specializovanou pilotní školu pro stíhače v Praze, kam se úspěšně hlásil v červenci roku 1938.¹³⁸

Krátce po okupaci Československa už osnoval plány na útěk a z Protektorátu uprchl jako svobodník 27. dubna 1939. Tehdy ještě mohl překročit hranice do Polska a zdoluhavou anabází se dostat do Francie, kde se prezentoval 16. května 1940 ve výcvikovém táboře v Agde.¹³⁹ O týden později byl přemístěn do Bordeaux, přidělen k letecké skupině jako denní stíhací pilot a zároveň o něco později povýšen do hodnosti desátníka. To už ale byl červen 1940 a Německo zažívalo vítězné tažení do Francie, takže se Karásek do válečných bojů nestihl zapojit. Desátník Zikmund Karásek byl evakuován na lodi *Karanan* pod velením škpt. gšt. Josefa Schejbala (zde se plavil např. s mělnickým rodákem Miroslavem Černým). Loď připlula do britského přístavu ve Falmouthu 21. června 1940.¹⁴⁰ Do služeb Britského královského letectva se přihlásil 31. července 1940 na základně v Cosfordu. Koncem září byl přidělen k výcvikové jednotce do Bensonu. V Sutton Bridge prodělal bojový kurz na strojích Hawker Hurricane a poté byl přijat k 312. československé stíhací peruti jako operační pilot. Rok 1941 pro něj byl ve znamení neustálých přesunů. Nejprve byl 8. srpna 1941 vyznamenán Československou medailí za chrabrost¹⁴¹ a poté začala jeho výpomoc u jiných perutí. 31. srpna byl na necelé dva měsíce převelen k 258. peruti, která se v této době zaměřovala hlavně na hlídkování podél pobřeží a eventuální obranu lodní dopravy.¹⁴²

---

¹³⁸ VÚA, Praha, Osobní karty – Karásek Zikmund, BC 484/1.

¹³⁹ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci ve Francii 1939-1940*. Praha 2005, s. 78.

¹⁴⁰ VÚA, Praha, Osobní karty – Karásek Zikmund, BC 484/1.

¹⁴¹ VÚA, Praha, Osobní karty – Karásek Zikmund, BC 484/1..

¹⁴² Dostupné z <http://www.raf.mod.uk/history/258squadron.cfm> (cit. 7.2. 2012).

Karásek po službě u 258. perutě prošel ještě 54. perutí a poté i výcvikovou jednotkou 57. perutě. Zároveň poskočil na britském ranku a získal hodnost Flight Sergeant.

7. března 1942 uzavřel sňatek s Gweneth G. Baker a již 22. března byl uveden zpět do služeb 312. československé stíhací perutě. V dubnu byl svědkem nešťastné události. 27. dubna byl ve vzduchu se svým „číslem jedna“ zkušeným veteránem bitvy o Británii F/L Rudolfem Roháčkem.¹⁴³ *„Jejich úkolem bylo zachycení německého průzkumného Ju 88, jenž několik dní prováděl ve značné výšce meteorologický průzkum.“*¹⁴⁴ Ovšem po dosažení kýžené výšky byl Karásek ve svém Spitfiru (Spitfire Mk. VB BL381, [DU-L])¹⁴⁵ svědkem toho, že se stroj velitele začal bezvládně řídit k zemi, *“...aniž byl zaznamenán jakýkoliv pokus o seskok pilota padákem...”*.¹⁴⁶ Sedmadvacetiletý velitel zemřel v útrokách svého Spitfiru.

Karáskovu bojovou činnost předčasně ukončila skrytá srdeční vada. Ovšem skrze své zkušenosti se uplatnil alespoň jako výcvikový instruktor na pozemním Link-Traineru (od května 1943)¹⁴⁷ a také překládal příručky do češtiny. Do své vlasti se vrátil 26. srpna 1945 jako rotmistr. 15. listopadu 1945 demobilizoval na trvalou studijní dovolenou. V březnu 1946 byl vyznamenán Československým válečným křížem a Československou medailí Za zásluhy I. stupně. V nově vzniklém Československu však dlouho nevydržel. Jak sám píše, odešel „hledat štěstí do Anglie a Venezuely“. Nakonec se ale i se svou ženou usadil v USA.

Šerhant Jan

Jan Šerhant patřil v „mělnické skupině“ rozhodně ke starším vojákům. Narodil se 6. května 1907 a jen jeho kvalitní schopnosti ve vzduchu mu v budoucnu umožnily zasáhnout do bojů druhé světové války. Jeho rodištěm byla obec Liblice nedaleko Mělníka. Po odchození obecné a měšťanské školy se přihlásil na střední průmyslovou

¹⁴³ VHA, ČSL-VB, sign. 209/CIII-1/1-4/110. Hlášení leteckých nehod za rok 1942;

¹⁴⁴ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 3. část. Cheb 2001, s. 224.

¹⁴⁵ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 3. část. Cheb 2001, s. 224.

¹⁴⁶ VHA, ČSL-VB, sign. 209/CIII-1/1-4/110. Hlášení leteckých nehod za rok 1942;

Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 3. část. Cheb 2001, s. 224.

¹⁴⁷ VÚA, Praha, Osobní karty – Karásek Zikmund, BC 484/1.

školu, kterou navštěvoval jeden rok. Poté se totiž zhlédl v kariéře pilota a přešel do Prostějova, kde v letech 1925 – 1926 absolvoval Pilotní školu leteckého dorostu. Dalšího, tentokrát již stíhacího výcviku, se mu dostalo o rok později v Chebu.¹⁴⁸ Krom základních výcviků prodělal řadu dalších specializačních školení, v roce 1929 prodělal instruktorský kurz pilotů, v roce 1931 absolvoval kurz nočního létání podle přístrojů a v roce 1932 samostatný kurz noční stíhací.¹⁴⁹

Jan Šerhant tak dosáhl jedné z nejvyšších možných kvalifikací pro létání a stal se poddůstojníkem letectva.¹⁵⁰ Své kvalifikace dosáhl především na letounech Letov Š-20 a Avia B-21, posléze se zacvičil i na proslulých Aviích B-534.¹⁵¹ V roce 1932 ukončil svou vojenskou službu a začal pracovat u světoznámé firmy Baťa, a.s. Zlín, kde se brzy stal šéfpilotem.¹⁵²

Když pak na svou službu u Bati vzpomínal za války se svým navigátorem a kamarádem Zbyškem Nečasem, tak se mu svěřil, že „...*když jednou letěl a převážel samotného Baťu, tak ten vytáhl housle a po cestě se i hrálo a zpívalo.*“¹⁵³

Ohromného věhlasu a takřka světového uznání se mu dostalo v dubnu 1934, kdy úspěšně vykonal služební let do Indie a zpět. O Velikonocích odstartoval společně s obchodním vedoucím p. Jandou ze Zlína na malém jednoplošníku DH-80A Puss Moth (OK-ATF).¹⁵⁴ Se strojem dosáhl světového rekordu na úseku Káhira-Karáčí, když tento úsek zvládnul za 3 dny, kdežto anglicko-holandským společností to trvalo o den více.¹⁵⁵ Tento husarský kousek ocenila některá česká periodika (Politika, České slovo) a obzvláště hrdě se k Šerhantovi hlásil rodný Mělník, když jeho cestu opěvovaly Mělnické listy a Mělnické rozhlas. Šestadvacetiletý pilot dosáhl už tady nebývalé proslulosti.

Ovšem i nadále neusínal na vavřínech. Mezi lednem a dubnem 1937 se vydal na obchodní cestu kolem světa na známém baťovském letounu Lockheed L-10A Electra

---

¹⁴⁸ VÚA, Praha, Osobní karty - Šerhant Jan.

¹⁴⁹ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 540.

¹⁵⁰ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 540.

¹⁵¹ VHA, ČSL-VB, sign. 1921/CIII-3d/1/404. Kmenové listy příslušníků čs. letectva.

¹⁵² Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 541.

¹⁵³ Nečas, Z., *Z osobního rozhovoru v Praze, květen 2011*.

¹⁵⁴ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 541.

¹⁵⁵ In: *Politika*, 16. dubna 1934, Praha.

(OK-CTA). Bohužel musela být cesta 4. dubna předčasně ukončena a Šerhant se vyznamenal bravurním nouzovým přistáním v Riis Parku v Chicagu, když mu předtím chicagský telegrafista neohlásil nepřízeň počasí.¹⁵⁶ To už se ale neochvějně blížily dny německého úderu.

Dne 11. března 1939 odletěl opět s Electrou do Polska, doprovázel ho Jan Tuša, ředitel pobočky v Anglii. V Krakově dostali 15. března zprávu o obsazení Československa německými vojsky. Celá osádka (druhý pilot Janák a radiotelegrafista Doležal) rozhodla, že se zpět vracet nebudou, což pro Šerhanta byla tvrdá rána, neboť doma měl manželku a dvě děti.¹⁵⁷ Od britské pobočky Bati dostali víza do Kanady, kam se tedy Šerhant vydal a tam v Montrealu 6. ledna 1942 obnovil svou vojenskou přísahu.¹⁵⁸ Do britské armády ale vstoupil již ve věku pětatřiceti let, což na denní stíhací piloty už byl příliš vysoký věk. Pozici instruktora Šerhant odmítal, chtěl se aktivně zapojit do bojového létání, a tak pouze díky svým famózním schopnostem a vysoké kvalifikaci byl přidělen k nočním stíhačům, kde mohl svou letitou praxi zúročit.

Nejprve ale musel projít krátkými kurzy u 9. SFTS v Hullavingtonu a 3. EFTS v Shellingfordu a po jejich splnění byl zařazen k 51. operačně výcvikové jednotce v Cranfieldu (19. května 1942).¹⁵⁹ To byly nutné kroky k postupu do řad britské 68. noční stíhací peruti, kam byl 5. června 1942 jako Sergeant přijat. Sgt Šerhant tak posílil československou letku v rámci 68. noční stíhací perutě o dalšího zkušeného pilota dvoumotorového Beaufightera Mk.IF.¹⁶⁰ Do tandemu k sobě jako radarového operátora dostal Sgt Karla Bednaříka, kterému bylo pouhých jedenadvacet let. O rok později ale dostal ještě mladšího Sgt Zbyška Nečase a stali se tak osádkou s nejstarším pilotem a nejmladším operátorem.¹⁶¹ Operátor Zbyšek Nečas zavzpomínal, že začátky nebyly úplně nejsnazší: *„Všichni si Šerhanta vážili, byl o dost starší a byl to velmi zkušený pilot, všichni jsme s ním chtěli létat. Když jsem byl přidělen k němu, nevěděl co*

---

¹⁵⁶ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 542.

¹⁵⁷ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 542.

¹⁵⁸ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 542.

VÚA, Praha, Osobní karty - Šerhant Jan.

¹⁵⁹ VÚA, Praha, Osobní karty - Šerhant Jan; Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 542.

¹⁶⁰ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 542.

¹⁶¹ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 543.

*si o mně má myslet. Až po několika cvičných letech, kdy jsem ho dokázal bezproblémově nasměrovat, a nedošlo k sebemenším potížím, ke mně získal důvěru.*¹⁶²

5. května 1943 byl vyznamenán Československou medailí za chrabrost a hned 16. května byl povýšen do hodnosti P/O.¹⁶³ Ačkoliv už létal necelý rok a půl u 68. perutě a konec jeho turnusu se neúprosně blížil, stále nezaznamenal žádné vzdušné vítězství. Když 7. října 1943 nastupoval do svého již modernějšího Beaufighteru Mk.VIF MM850 (WM-L) se svým operátorem F/Sgt Zbyškem Nečasem, pomalu se musel s možným úspěchem rozloučit. Byl to totiž jeho poslední let, po kterém musel odejít na nucený odpočinek.¹⁶⁴

V 19.30 osádka odstartovala z letiště Coltishall a začala vykonávat svou obvyklou patrolu ve vzduchu. Celý průběh letu neustále narušoval oblíbený trik anglických i německých letců – shazování staniolových folií (anglicky *Windows*, německy *Düppel*),¹⁶⁵ které dokázaly narušit radary a vyvolávaly klamné dojmy blížících se nepřátelských letounů. Přesto po nějaké chvíli zablikal daleko silnější kontakt, který už pravděpodobně značil německého protivníka.

F/Sgt Zbyšek Nečas navigoval P/O Šerhanta naprosto skvěle a jak sám vzpomněl, „...za chvíli jsem kromě moře viděl krátce zažehnutý výfuk německého Dornieru 217. Hned jsme ho šli s Jendou nahánět.“¹⁶⁶ Ono nahánění bylo krátké a úspěšné. Zbyšek Nečas se osvědčil jako profesionál a nasměroval Šerhanta tak, že měli skutečně německého soka v Dornieru Do 217 na dvanácté hodině, neboť ze šesté hodiny se útok vede vždy nejsnáze; toto pravidlo formuloval již za první světové války německý stíhač Oswald Boelcke. Britský dvoumotorák se dostal na vzdálenost asi 200 yardů a nekompromisně na něj vyslal dvouvteřinovou smrtící dávku. Záblesk, plameny a padající letoun, který explodoval při dopadu na hladinu moře. P/O Jan Šerhant si při svém posledním bojovém letu konečně mohl připsat první sestřel, navíc oba stroje

---

¹⁶² Nečas, Z. *Z osobního rozhovoru v Praze*, květen 2011.

¹⁶³ VÚA, Praha, Osobní karty - Šerhant Jan.

¹⁶⁴ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 535.

¹⁶⁵ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 535.

¹⁶⁶ Nečas, Z. *Z osobního rozhovoru v Praze*, květen 2011.

manévrovaly v relativně nízké výšce necelých 1000 stop a daleko od britského pobřeží (pouhých 80 km od nizozemského pobřeží).¹⁶⁷

I F/Sgt Zbyšek Nečas, který už měl za sebou dva sestřely, přiznal, že takhle nízko a takhle daleko od Britských ostrovů u sestřelu nebyl.¹⁶⁸ Celá čtyřčlenná osádka německého Dornieru Do 217M-1 od 3./KG 2 *Holzhammer* zůstala pohřešovaná.

Jan Šerhant ale musel ukončit svůj turnus a v listopadu 1943 byl odeslán do československého leteckého depa.¹⁶⁹ Přestože bojovému létání byl konec, svou profesi pilota na hřebík nepověsil. Absolvoval kurz u 105. OTU, byl povýšen do hodnosti F/O a poté se vrátil ke svým předválečným kořenům, tedy k pilotování dopravních letadel. 19. dubna 1944 byl přemístěn k 511. letecké peruti. Tato peruť létala i dálkové lety do Středomoří a na Blízký i Dálný východ. V arzenálu disponovala staršími dvoumotorovými Dakotami a později i čtyřmotorovými Liberatory. Svou činnost peruť zastavila až 7. října 1946.¹⁷⁰

Jan Šerhant nějaký čas sloužil u 511. peruť, ale 22. listopadu 1944 byl přemístěn i s posádkou k 246. britské peruti.¹⁷¹

Za svou bojovou činnost obdržel Jan Šerhant Československý válečný kříž (16. května 1944), čtyřikrát Československou medaili Za chrabrost (5. května 1943, dvě 23. září 1943, 6. dubna 1944), Československou medaili Za zásluhy I. stupně (19. ledna 1946) a byl povýšen do hodnosti F/Lt.¹⁷² Ze zahraničních vyznamenání obdržel The 1939-1945 Star, Air Crew Europe Star with Atlantic Clasp, Italy Star, Burma Star, a War Medal.¹⁷³

---

¹⁶⁷ VHA, ČSL-VB, sign. 183/CIII/1-6/105. Přehled vítězství čs. stíhačů.

VHA, ČSL-VB, sign. 181/CIII-1/1/104. Souhrn zpráv č.37 ze 6. listopadu 1943.

¹⁶⁸ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 540.

¹⁶⁹ VÚA, Praha, Osobní karty - Šerhant Jan.

¹⁷⁰ Dostupné z <http://www.raf.mod.uk/history/511squadron.cfm> (10.2. 2012).

¹⁷¹ VÚA, Praha, Osobní karty - Šerhant Jan.

¹⁷² VÚA, Praha, Osobní karty - Šerhant Jan.

¹⁷³ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 543.

Po válce 18. ledna 1946 demobilizoval a nastoupil jako šéfpilot u Československých aerolinií (ČSA).¹⁷⁴ Ovšem paradoxně na to mohl hned na začátku doplatit. Téměř osudným se mu stal zahajovací let na trase Praha-Paříž. 4. března 1946 nasedl jako druhý pilot do Junkersu Ju 52/3m pod vedením kapitána Karla Balíka. Cesta do Paříže proběhla bez větších problémů a cesta do Prahy až k ruzyňskému letišti také. Nad letištěm však byla minimální viditelnost. Kpt. Balík tedy přistával pomocí přístrojů a „*pak ohlásil ‚Vidím světla, sedám,‘ a v zápětí se ozvala rána. Klesající letoun se totiž podvozkem zachytil o výkop...a v následujícím okamžiku byl celý v plamenech. Balík se Slezákem zahynuli. Šerhanta náraz vymrštil ze sedačky skrz okno ven. Dopadl daleko od letadla...‘*“.¹⁷⁵ Jan Šerhant měl ohromné štěstí a ze svých zranění se zotavil. Jak se ukázalo, kapitán „*...Balík považoval světla kolem výkopu za světla na přistávací ploše...‘*“.¹⁷⁶

Jan Šerhant se sice vrátil na svou pozici šéfpilota ČSA, ale ne na dlouho. Jakožto bývalý západní letec a příslušník RAF byl propuštěn. Jelikož kvůli rodině nevyužil možnosti exilu, nastaly léta perzekuce. Až do své penze pracoval u montáže jeřábů.¹⁷⁷

F/Lt Jan Šerhant zemřel 13. února 1983 v Praze. Až po listopadové revoluci, 1. června 1991, byl rehabilitován mimořádným povýšením do hodnosti plukovníka letectva in memoriam.

---

¹⁷⁴ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 543.

¹⁷⁵ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 543.

¹⁷⁶ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 543.

¹⁷⁷ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 4. část. Cheb 2002, s. 543.

Šťastný Jan

Stíhací pilot Jan Šťastný se narodil 27. dubna 1913 v Chorušicích u Mělníka. Po skončení základní školy se vyučil truhlářem, ovšem po vykonání vojenské základní služby v letech 1933-35 se rozhodl u armády zůstat. V letech 1935-37 absolvoval vojenskou akademii v Hranicích¹⁷⁸ a další dva roky navštěvoval aplikační kurz pro poručíky letectva v Prostějově.¹⁷⁹ V roce 1938 byl začleněn do 4. letky 4. leteckého pluku v Praze,¹⁸⁰ kde se výborně osvědčil při nadcházející mobilizaci. 11. srpna 1939 ale opustil území našeho státu a vkročil na půdu Polska.¹⁸¹ Tam se prezentoval jako příslušník československé vojenské zahraniční jednotky v Krakově a po polském válečném tažení přešel do Sovětského svazu.¹⁸² Tam si našel práci a chodil na střední školu, do doby než Hitler opustil od plánů na dobytí Anglie a rozhodl se pro útok na SSSR, který posléze přepadl. Jan Šťastný byl zařazen k čs. vojenské misi, protože chtěl létat a 7. března 1942 byl povýšen do hodnosti nadporučíka.¹⁸³

Jan Šťastný se tu setkal s dalšími muži, kteří chtěli aktivně bojovat proti nacistickému Německu. Českoslovenští letci však v té době vlastní jednotku v Sovětském svazu neměli, tak se po vzájemné dohodě (tzv. Píkově misi) vytvořila malá skupina vojáků pod vedením plk. Josefa Berounského, která měla být přemístěna ze SSSR do Anglie.¹⁸⁴ Kromě Jana Šťastného byli v této skupině ještě kpt. Jaroslav Hlad'o, ppor. Jiří Mikulecký, rotní Bohuslav Zikmund a Josef Návesník a četaři Jan Ferák a Vladislav Laštovička.¹⁸⁵ 25. března 1942 začala dlouhá anabáze, kdy byla tato skupina převezena vlakem do Murmansku, odkud se měla lodí dostat až do Anglie. O měsíc později, 27. dubna 1942, nastoupili všichni na palubu křižníku *HMS Edinburg*. Ten se ale po pár dnech od konvoje oddělil kvůli pronásledování nepřátelského plavidla. Při této

---

¹⁷⁸ VÚA, Praha, Osobní karty - Šťastný Jan.

¹⁷⁹ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha 2003, s. 102.

¹⁸⁰ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha 2003, s. 102.

¹⁸¹ VÚA, Praha, Osobní karty - Šťastný Jan.

¹⁸² Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha 2003, s. 102.

¹⁸³ VÚA, Praha, Osobní karty - Šťastný Jan.

¹⁸⁴ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha 2003, s. 103.

¹⁸⁵ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha 2003, s. 103.

útočné akci byl však zasažen dvěma torpédy a jen stěží se držel na hladině. Četné oběti (mezi nimi i velitel naší skupiny plk. Berounský) a děsivý stav lodi *HMS Edinburg* ji přinutil za pomoci ještě dalších lodí obrátit se a plout zpět do Murmansku. Naneštěstí došlo k dalšímu torpédování, a tak se většina posádky vrátila na doprovodných plavidlech. Naši letci se později znovu nalodili, tentokrát na palubu modernějšího křižníku *HMS Trinidad*.¹⁸⁶

I ten se ale dostal 15. května pod palbu, tentokrát ho ze vzduchu bombardovaly německé Junkers Ju-88. Pro skupinu našich letců bylo toto bombardování tragické – na HMS Trinidadu zemřeli Zikmund, Návesník, Ferák a Laštovička. 19. května 1942¹⁸⁷ tak na břeh Anglie dorazil jen Jan Šťastný, Jaroslav Hlaďo a Jiří Mikulecký.¹⁸⁸ Stali se velmi cenným pramenem pro exilové MNO, neboť hned byli povinni podat informace o československé vojenské jednotce v Buzuluku.¹⁸⁹

Koncem května se npor. Šťastný hlásil u čs. depotu v St. Atham. Po výcviku byl 9. července 1942 přijat do služeb britského letectva jako P/O. 5. srpna byl převelen k No. 5. AFU a v říjnu povýšen do hodnosti kapitána letectva.¹⁹⁰ 17. listopadu byl přemístěn k No. 61 Operation training unit na základnu Rednol k absolvování operačního výcviku. Po jeho dokončení mu byla 9. ledna 1943 udělena vyšší britská hodnost F/O a 25. ledna přestoupil k 312. československé stíhací peruti v Churchstanton jako operační pilot.

13. června 1943 se Jan Šťastný podílel na bojové operaci „*Ramrod 68*“.¹⁹¹ Spolu s dalšími třiadvaceti Spitfiry Mk.VB/VC z 310. a 312. československé stíhací perutě doprovázel dvanáct bombardérů Ventur Mk.II (ze 464. perutě). Odvážně narušily britský nálet čtyři německé stíhačky typu Fw-190 od 8./JG 2 *Richthofen* a prakticky okamžitě poslaly jednu z Ventur k zemi. Velmi srdatě bojoval právě Šťastný (Spitfire Mk.VB EP240 [DU-B]), který ihned začal útočit na dvojici Fw-190. Samotný aktér byl ale

---

¹⁸⁶ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha 2003, s. 103.

¹⁸⁷ VÚA, Praha, Osobní karty - Šťastný Jan.

¹⁸⁸ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha 2003, s. 102.

¹⁸⁹ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha 2003, s. 102.

¹⁹⁰ VÚA, Praha, Osobní karty - Šťastný Jan.

¹⁹¹ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albion: 4. část*. Cheb 2002, s. 297.

krátce nato zasažen jedním dvacetimilimetrovým granátem třetího Focke Wulfu, který mu zasáhl trup a zničili mu radiostanici; „...*ocasní plochy navíc prošpikovala Němcova kulometná dávka.*“¹⁹² Přesto zůstal F/O Šťastný v útočné pozici a nakonec doprovodil jednu poškozenou Venturu zpět nad Anglii. Sám byl ale po přistání na zhroucení, „...*když zjistil, že lanka k řízení...visí na posledních drátcích a kloub výškovky je zcela vyřazen.*“ (viz obr. 39 a 40).¹⁹³ Avšak ani Jana Šťastného se neudrželo štěstí po celou válku. Přežil přechod ze SSSR do Anglie a přežil i vzdušný útok německých stíhaček, přesto se konce války nedočkal.

25. října 1943 byl třicetiletý F/O Jan Šťastný přítomen doprovodu čtyřadvaceti Mitchellů, které měly za úkol bombardovat oblast Brestu, která patřila k místům s největší koncentrací protivzdušné obrany, neboť se jednalo o jeden z největších nacistických přístavů.¹⁹⁴ „...*‘Zase ten smradlavej Brest!’ Přesně tak. Přístav na západním francouzském pobřeží a jeho okolí nevoněly nikomu, protože tam vždycky někdo zůstal.*“¹⁹⁵ Nálet na Brest byl vždy krvavý a nejinak tomu bylo i tohoto dne. Po zaregistrování blížících se letadel spustil flak smrtenosnou palbu. Dva Mitchelly byly sestřeleny, z jednoho se nezachránil nikdo, z druhého čtyři letci, kteří na čunu čekali, až je Němci vezmou do zajetí.¹⁹⁶ Benzín už pomalu docházel a všichni piloti museli ještě počítat s cestou domů. Překvapivě se celé československé křídlo začalo vracet v plné formaci bez jediné ztráty. V tu chvíli ale začal Šťastného stroj (Spitfire Mk.VB AB372 [DU-B]) klesat a odklánět se od formace. Zřejmě byl rovněž zasažen flakem. „*‘Musím vyskočit, mám trouble s mašinou’, oznámil stroze do radia, a to bylo to poslední, co od něj kamarádi slyšeli.*“¹⁹⁷

Vyskočil ve 14.15 a dopadl do moře. V místě, kde bylo vidět dopadnout padák, kroužil ještě chvíli F/O Otakar Hrubý, ale paliva nazbyt neměl a musel rychle zamířit zpět. Když se vrátil, „...*hlásil, že Šťastný měl na sobě pouze záchrannou plovací mae*

---

¹⁹² Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albion*: 4. část. Cheb 2002, s. 298.

¹⁹³ VHA, ČSL-VB, sign. 53/BI/1/5. Válečný deník 312. perutě.

Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albion*: 4. část. Cheb 2002, s. 298.

¹⁹⁴ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albion*: 4. část. Cheb 2002, s. 577.

¹⁹⁵ Fajtl, F. *Vzpomínka na padlé kamarády*. Praha 1980, s. 242.

¹⁹⁶ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albion*: 4. část. Cheb 2002, s. 583.

¹⁹⁷ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albion*: 4. část. Cheb 2002, s. 583.

*vestu a nebyl v gumovém záchranném člunu, dinghy.*¹⁹⁸ Sice za ním byly hned poslané záchranné Walrusy, ale pilota nikdy nenašly. Zřejmě se v ledové vodě buď utopil, nebo podlehl následkům silného podchlazení.¹⁹⁹

F/O Jan Šťastný se tak stal třicátým pilotem čs. stíhacího křídla, kterého nikdy nenalezli. Vlastní hrob tedy F/O Jan Šťastný nemá, své jméno má alespoň uvedeno na 129. panelu památníku RAF v Runnymede.

Uher Ladislav

Narodil se 3. srpna 1914 v Mlékojedech, příslušných okresu Mělník. Ladislav Uher se zúčastnil již obranné války v Polsku. Do polského letectva byl přijat, neboť předtím sloužil v rámci 6. leteckého pluku u 73. letky v Chrudimi.²⁰⁰ Spolu s dalšími čtyřmi piloty byl přidělen k 6. leteckému pluku „Lvovský“ v hodnosti plutonowy. Hranice z Protektorátu do Polska přešel 24. července 1939 v úseku M. Ostrava – Bohumín spolu s kap.let. Vlastimilem Chrástem do Ligotky Kameralne.²⁰¹ Na začátku srpna se nacházel ve vojenském táboře v Malých Bronovicích, kde dne 23. srpna podepsal přijetí do polské armády.²⁰² 2. září, tedy již po vpádu Německa do Polska, se vydal transportem s dalšími členy skupiny do Lešna. Během transportu došlo ale k několikanásobnému bombardování (Dembica, Tarnov, Lublin) a po pár dnech ztratil Uher svůj transport v jedné ze zastávek před Lublinem. Od tohoto místa tedy putoval dál pěšky v doprovodu kamarádů Stočese, Kopeckého, Drmely a Podborského.²⁰³ Z Lublinu, kde se nahlásili na polském vojenském velitelství, byli odesláni k 6. leteckému pluku a dne 10. září 1939 byli zařazeni k 65. letce.²⁰⁴ Letka byla 18. září po bombardování přesunuta do Kutů na rumunské hranici, kde byla následně odzbrojena a příslušníci byli posláni do vojenského tábora Babadag-Cozugea, kde setrvali až do 12.

---

¹⁹⁸ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albion: 4. část*. Cheb 2002, s. 583.

¹⁹⁹ VHA, ČSL-VB, sign. 53/BI/1/5. Válečný deník 312. perutě; sign. 210/CIII-1/1-4/110. Hlášení leteckých nehod za rok 1943; sign. 181/CIII-1/1/104. Souhrn zpráv č. 37 z 6. listopadu 1943.

²⁰⁰ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha 2003, s. 31.

²⁰¹ Uher, L. *Zpráva četaře letectva Ladislava Uhra po jeho odchodu za hranice*, 3.5. 1941 (archiv autora).

²⁰² Uher, L. *Zpráva četaře letectva Ladislava Uhra po jeho odchodu za hranice*, 3.5. 1941 (archiv autora).

²⁰³ Uher, L. *Zpráva četaře letectva Ladislava Uhra po jeho odchodu za hranice*, 3.5. 1941 (archiv autora).

²⁰⁴ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha 2003, s. 31.

prosine 1939.²⁰⁵ Vojáci tajně opouštěli tábor a přecházeli do přístavu Constance, od té doby také není Ladislavu Uhrovi nic známo o jeho čtyřech kamarádech.²⁰⁶ Jediným výcvikem jim v Polsku tedy bylo asi 10 nalétaných hodin na letounech PWS.

V polovině prosince opustil Ladislav Uher Rumunsko na palubě lodi „Král Carol“ a po třech dnech plavby přistál v Bejrútu. Přelom roku zde přečkal a začátkem ledna pokračoval dál v cestě do Francie do přístavu Marseille.²⁰⁷ Po přijetí do výcvikového tábora v Lyonu byl spolu s polskými piloty přeškolován na stíhacího pilota na letounu Morane-406, Bloch 152. 10. května 1940 se dostalo do zaměřovačů německých bombardérů letiště Lyon-Bron, kde právě probíhal onen výcvik, jehož se účastnil i Ladislav Uher. Byť Luftwaffe nebyla s nálety zcela spokojená, došlo na francouzské straně k citelným ztrátám a zraněním, kterému neunikl ani Uher. Přesto sám píše, že se jednalo o „...lehké zranění levé ruky.“²⁰⁸ Po výcviku byl přidělen k GC I/145 (*Dywizjon Myśliwski I/145 ,Warszawski’*).²⁰⁹ Cpl.Chef Ladislav Uher byl jediným československým stíhačem této bojové jednotky. Jednotka si nevedla vůbec špatně a za své francouzské působení dosáhla 12 potvrzených sestřelů a 5 pravděpodobných. Na své straně však přišla o 4 piloty, kteří padli a další 2 byli zajati.²¹⁰

Jednotka se ale právě v důsledku útoku německých bombardérů musela z Lyonu přesunout do nepříliš vzdáleného Mions. Polská stíhací skupina GC I/145 tu začala používat nové stíhačky Caudron C.714 a 2. června 1940 se přesunula na frontu do Dreux, aby posílila francouzské jednotky.²¹¹ Vítězná vlna to ale nebyla a všechny jednotky byly brzy hnány k ústupu. Francie prohrávala a ani polské stíhačky tomu nemohly zabránit. Jak píše Cpl.Chef Uher, „...odletěli jsme na letiště Rocheford, kde jsme nechali všechny letouny a odjeli z přístavu La Rochelle do Anglie.“²¹²

---

²⁰⁵ Uher, L. *Zpráva četaře letectva Ladislava Uhra po jeho odchodu za hranice*, 3.5. 1941 (archiv autora).

²⁰⁶ Uher, L. *Zpráva četaře letectva Ladislava Uhra po jeho odchodu za hranice*, 3.5. 1941 (archiv autora).

²⁰⁷ Váňa, J., Rail, J. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha 2003, s. 32.

²⁰⁸ Uher, L. *Zpráva četaře letectva Ladislava Uhra po jeho odchodu za hranice*, 3.5. 1941 (archiv autora).

²⁰⁹ Rajlich, J. *Na nebi sladké Francie*: 1. část. Praha 2003, s. 59.

²¹⁰ Rajlich, J. *Na nebi sladké Francie*: 1. část. Praha 2003, s. 59.

²¹¹ Rajlich, J. *Na nebi sladké Francie*: 1. část. Praha 2003, s. 290.

²¹² Uher, L. *Zpráva četaře letectva Ladislava Uhra po jeho odchodu za hranice*, 3.5. 1941 (archiv autora).

Do britského přístaviště v Plymouthu se dostal 29. června 1940 a byl odeslán do vojenského tábora Blackpool, kde se sešel s dalšími čtyřmi Čechy – Káňou, Františkem, Pavlovičem a Balejkou. Společně odtud napsali žádost plk.let. Berounskému o přemístění k československému letectvu a obdrželi rozkaz čekat.²¹³ Od 24. srpna 1940 sloužil Uher u 307. polské noční stíhací peruti. Zde létal na letounech Paul Boulton pouze neoperační lety. 9. října byl přidělen k *No 5. Operation training unit* do pilotní školy v Old Sarum a Aston Down, kde se přeškoloval na jednomístné stíhačky. Od prosince 1940 vykonával službu u 46. britské stíhací perutě, kde už létal na Hurricanu Mk-I.²¹⁴

V květnu 1941 odlétá ale 46. peruť na Maltu a Sgt Uher je přeložen k 257. britské stíhací peruti „Burma“, která byla dislokována na letišti Coltishall. Velitelem perutě byl S/Ldr Robert Stanford Tuck, jeho zástupce pak F/Lt Killmarten a velitel „A“ flightu byl F/Lt Hanks, všichni se v budoucnu stali anglickými leteckými esy.²¹⁵ Od května je tedy Sgt Ladislav Uher členem britské stíhací perutě, kde sloužil ještě s dalším Čechem Karlem Mrázkem. Ten sloužil u 257. perutě jen do 17. května 1941, neboť poté byl jmenován do funkce velitele A letky u nově vzniklé 313. československé stíhací perutě.²¹⁶ Sgt Uher ale i nadále zůstal u Britů, kde s ním začal létat ještě Sgt Václav Brejcha.

Dne 26. května 1941 (tedy den po tragickém neštěstí Mělničana Švice) se Sgt Ladislav Uher společně s P/O Geraldem Northem dostali k hlídkovému letu nad východoanglickým pobřežím. Z letiště odstartovali v 08.30 a v průběhu letu byli navedeni na cizí objekt, který brzo identifikovali jako víceúčelový Junkers Ju 88. Sgt Uher provedl útok a vypálil dlouho dávku. Junkers se v zápětí ukryl v mracích a Uher si nebyl vůbec jistý, zda ona dávka našla svůj cíl, „...a tak po přistání poctivě ani nevznesl nárok na poškození nepřátelského stroje.“²¹⁷ Ve skutečnosti ale mohla dávka více než poškodit nepřátelský letoun. Toho dne se totiž nevrátil jeden Junkers Ju 88, pilotovaný

---

²¹³ Uher, L. *Zpráva četaře letectva Ladislava Uhra po jeho odchodu za hranice*, 3.5. 1941 (archiv autora).

²¹⁴ Hurt, Z. *Češi a Slováci v RAF za druhé světové války*. Brno 2005, s. 74.

²¹⁵ Hurt, Z. *Češi a Slováci v RAF za druhé světové války*. Brno 2005, s. 74.

²¹⁶ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 2. část. Cheb 2000, s. 187.

²¹⁷ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 2. část. Cheb 2000, s. 202.

Oblt. Jakobem Löhrem, který zmizel s celou svou osádkou beze stopy.²¹⁸ Byl to také mimo jiné den, kdy britské stíhací perutě obnovily kontakt se stále prchající největší německou lodí Bismarckem.

O necelý měsíc později, 19. června 1941, se po tragické nehodě zřítil do moře Sgt Václav Brejcha, který přelétával z letiště Farnborough do Coltishallu. Jeho dvouplošník se zřejmě zřítil vlivem špatné navigace a špatného počasí.²¹⁹

Dne 30. června se dostal na další hlídkový let Sgt Uher. Se svým již modernějším Hurricanem Mk.IIB Z3163 odstartoval z letiště v Coltishallu v 05.55. Zhruba 40 kilometrů od Happinsburghu se ale zřítil do Severního moře a od té doby je nezvěstný.²²⁰

Velitelem tohoto osudného letu byl P/O Richard Edwin Austin Mason, který si Sgt Uhra oblíbil; „*Uher byl na jaře a v létě 1941 jedním ze dvou Čechů u 257. perutě. Byl to velmi příjemný chlapík klidné povahy,*...“²²¹ vzpomínal Mason. Podle něj neměl Uher žádné problémy s motorem, ale najednou uviděl jak se jeho Hurricane dotkl mořské hladiny a zmizel pod vodou. Jelikož létal s otevřenou kabinou, dostal se z letadla a bylo ho vidět na hladině. Měl na sobě starý typ záchranné vesty, kterou bylo nutné nafukovat ústy pomocí hadičky. Jelikož se Uhrovo tělo objevilo na hladině, musel být po dopadu naživu, neboť si musel vestu nafouknout.²²² P/O Mason okamžitě žádal o pomoc: „*Létal jsem nad místem tragédie, kdy jsem se pro tenčící se zásobu paliva musel vrátit. Pilot další hlídky, F/Lt Soper, později hlásil, že spatřil, jak se tělo Sgt Uhra potopilo v 08.45, což znamenalo, že Sgt Uher byl na hladině přes dvě hodiny, aniž by dorazilo nějaké plavidlo, i když vzdálenost od břehu byla jen okolo 56 km.*“²²³ I přesto že byl Sgt Uher Čechoslovák, byl formálně příslušníkem polského letectva, proto je veden i v seznamu padlých příslušníků polského letectva. Polské záznamy však zřejmě mylně

---

²¹⁸ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 2. část. Cheb 2000, s. 202.

²¹⁹ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 2. část. Cheb 2000, s. 244.

²²⁰ VHA, ČSL-VB, sign. 208/CIII-1/1-4/109. Hlášení leteckých nehod za rok 1941.

²²¹ Vančata, P. *Smrt Sgt Uhra...aneb jak to bylo doopravdy*, In: REVI č.74/2009, s. 6.

²²² Vančata, P. *Smrt Sgt Uhra...aneb jak to bylo doopravdy*, In: REVI č.74/2009, s. 6.

²²³ Vančata, P. *Smrt Sgt Uhra...aneb jak to bylo doopravdy*, In: REVI č.74/2009, s. 6.

udávají, že letoun byl sestřelen německým stíhačem.²²⁴ Tento argument však nepotvrzuje ani svědectví dalších letců a ani fakt, že žádný německý stíhač si sestřel nenárokoval.²²⁵ Moře tělo Sgt Uhra nikdy nevydalo, bude tak mít navždy vyryté jméno.

---

²²⁴ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 2. část. Cheb 2000, s. 275.

²²⁵ Rajlich, J. *Na nebi hrdého Albionu*: 2. část. Cheb 2000, s. 275.

Domácí odboj na Mělnicku

První fáze – Vrbova skupina

Ne pro všechny obyvatele byla přijatelná možnost odcestovat za hranice a sloužit v cizích armádách proti nacistickému Německu. Někteří občané se rozhodli bojovat proti Říši v jejím srdci a stávali se tak členy domácího odboje. Již od počátku okupace se tvořily skupiny, které si jako hlavní cíl stanovily svrhnout otrockou nadvládu německých okupantů. Tyto skupiny pracovali sice aktivně, ale nekoordinovaně, což často vedlo k jejich zániku.

Jednou z prvních skupin byla organizace vedena ředitelem mělnické Lidové záložny v Mělníku Františkem Vrbou.²²⁶ Zrození téhle „Vrbovy skupiny“ pomohla návštěva odbojářů z Mladé Boleslavi, kteří iniciovali vznik odbojové organizace i na Mělníku a stáli o úzkou spolupráci. Na Mělník se začaly dostávat z Ml. Boleslavi letáky a ilegální časopis *V Boj*. Nejbližšími spolupracovníky Františka Vrby byli Ing. Josef Širc, Josef Bubník, František Hromádka a další, mezi které patřil zejména Dr. František Erban.²²⁷ Dr. Alois Hodek obstaral členům falešné legitimace a doklady. Zbraně (na počátku disponovali arzenálem 40 pušek a 6 kulometů) byly schovány ve vodárenské věži Lidového domu, případně byly převáženy do skal Kokořínského údolí.²²⁸ Ovšem přílišná neopatrnost (kriticky se vytýkalo, že členové odboje příliš často mluví i píší) mohla za to, že celá skupina byla v prosinci 1940 rozprášena a mnoho jejích členů bylo pozatýkáno. 3. prosince byl zatčen František Vrba, v dalších dnech následovali jeho nejbližší spolupracovníci (Bubník, Širc, Kruml, Hodek a další). Většina členů byla souzena pro velezradu a byla odsouzena na roky vězení. Samotnému Vrbovi byl vyměřen nejprve trest nejvyšší, a to trest smrti. Později mu byl rozsudek zmírněn na 12 let žaláře.²²⁹

---

²²⁶ SOKA Mělník, *Činnost mělnického podzemního hnutí odporu 1939-1945*.

²²⁷ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 2.

²²⁸ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 2.

²²⁹ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 2.

Stejně tak poměrně brzy byly zlikvidovány skupiny sokolského a komunistického odboje.²³⁰ Zprvu se poměrně úspěšně a aktivně projevoval komunistický odboj, v jehož čele stálo sedmičlenné okresní vedení (R. Kokeš, J. Kotrch, J. Pauer, A. Popílek, V. Procházka, L. Rohel a J. Šindelář).²³¹ Jaro 1940 bylo i pro tuto organizaci osudné. Gestapo se dostalo k usvědčujícímu materiálu a jako prvního zatkli Ladislava Rohela, který vězení již neopustil a zemřel. K dalšímu zatýkání se gestapo dostalo hned v zápětí a celá skupina byla brzy zničena.²³²

Sokolská skupina byla přirozenou odbojovou organizací v několika místech Protektorátu a nejinak tomu bylo i na Mělníku. Hlavními členy této skupiny byli sokolové Augustin Rebec, Ferdinand Černický, Václav Mareček a Bohuslav Bubník. Za heydrichiády byli odhaleni a všichni zmínění členové se dostali do zajetí gestapa. Ze zajetí se vrátil pouze Bohuslav Bubník, zbylé členy čekala cesta do Terezína a později Mauthausenu, kde další informace končí.²³³

Snad si tehdy nebyli odbojáři vědomi síly německé válečné mašiny a snad až příliš doufali v krátké trvání války. Po zničení těchto skupin a po událostech heydrichiády nastalo v činnosti mělnického odboje ticho. Až během jara roku 1943 se dává vše zpět do pohybu, když je vedením pověřen Dr. František Erban, který měl již nějaké zkušenosti z předchozích organizací.

Mšenské úkryty

Zhruba 20km od Mělníka probíhaly paralelně snahy o formování odboje ve Mšeně. Strategická poloha města, které obklopovaly kokořínské lesy a skály dávala Mšenu určitou výhodu větší izolace a zároveň více možností. Skupina brzy navázala kontakty s Mělníkem a Vrbovou organizací. Největším úkolem Mšenského podzemního hnutí byla stavba krytů v lesích a skalách jeho okolí. V tomto směru výborně

---

²³⁰ SOKA Mělník, *Činnost mělnického podzemního hnutí odporu 1939-1945*.

²³¹ SOKA Mělník, *Činnost mělnického podzemního hnutí odporu 1939-1945*

²³² SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 2.

²³³ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 2.

spolupracovali s místní četnickou stanicí a poskytovali zde úkryt politickým uprchlíkům a dalším osobám v nouzi.²³⁴

Konkrétní ukázkou této pomoci mohou být osoby jako Jan Kreslička, který byl obviněn pro činy proti Říši a zběhnutí z práce. Včas byl ale četnictvem varován a s jejich pomocí si zbudoval kryt v blízkých skalách.²³⁵ Brzy mu přibyli další „spolunocležníci“ – kovář Čamrda, u kterého gestapo našlo tajný mlýn na mouku nebo rolník Mareček obviněný z černé porážky vepře.²³⁶ Ukrytých přibývalo, stejně tak jako problémů se zásobováním, které obnášelo jisté riziko. Hrdinsky se choval především poručík Pavel Tryzna, který opatřil vše, co bylo potřeba.²³⁷ Neopatrnost některých četníků a osob na odboj napojených zbytečně však přilákala pozornost gestapa a v tomto ohledu se osudným stal 19. prosinec 1943,²³⁸ kdy v 7h ráno bylo Mšeno a okolní obce Kanina, Sedlec, Stránka a přilehlé lesy obklíčeny. Prameny hovoří o téměř třech stech osobách, které začali důkladně prohledávat celý obklíčovaný prostor a zatkli celkem 14 lidí. Jedním ze zatčených byl i Pavel Tryzna, který se ze zatčení již nedostal a na následky vyslýchání a mučení zemřel. Na čas tak utichla i mšenská podzemní aktivita.

Odboj se znovu formuje

Během let 1943 a 1944 se znovu formuje odboj, který na čas utichl. Vedením organizace byl pověřen výše zmíněný veterinář Dr. František Erban. K jeho zvolení hrál fakt, že měl jisté zkušenosti z Vrbovy skupiny a vzhledem k jeho povolání, které mu umožňovalo poměrně nenápadný pohyb v prostoru celého okresu a navíc dodávalo určité vážnosti. Dr. Erban dle svých slov navrženou funkci přijal a začal utvářet po

---

²³⁴ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 5.

²³⁵ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 5.

²³⁶ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 5.

²³⁷ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 5.

²³⁸ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 5.

celém okrese nové odbojné buňky a jednotlivé okrsky se snaží více propojit.²³⁹ Vojenským vedením byl pověřen major Vladimír Teršl, bývalý legionář, který do té doby žil poměrně poklidným životem v obci Lhotka-Hleďsebe.²⁴⁰

Do konce roku je vše připraveno a skupina tak mohla obnovit svou odbojovou činnost, zajistit mělnickou vysílačku a být připravena na pomoc výsadkovým jednotkám. Do určité míry jim situaci ulehčili sami Němci, kteří v Mělníku nenechali silnější jednotky, ale z velké části pouze úředníky a policii. Nejbližší motorizovaný útvar byl dislokován až ve Staré Boleslavi a v Milovicích, takže v případě vysazení para-jednotek a shoení zbraní se dalo počítat s úspěchem.²⁴¹

Okres byl rozdělen na celkem 11 obvodů a v každém byl v čele velitel, který měl zajišťovat vojenskou a politickou stránku celé věci.

Okrsek Mělník	štkp. Václav Langer
Okrsek Vysoká	npor. Karel Prášek
Okrsek Mšeno	kpt. v záloze Josef Holub
Okrsek Vtelno	ev. farář Josef Hájek
Okrsek Nebužely	npor. v zal. Václav Polívka
Okrsek Liblice	npor. v zal. Richard Seidl
Okrsek Kly	por. Alois Vondrouš
Okrsek Lužec n. Vlt.	por. Boris Buchta
Okrsek Dolní Beřkovice	kpt. v záloze Milan Urban
Okrsek Obříství	npor. v zal. Dr. Dyrhoň
Okrsek Přivory	starosta obce Jaroslav Červinka

²³⁹ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 5-7.

²⁴⁰ [online]. [cit. 2016-06- 21]. www.melnik.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=9281&id...
1234

²⁴¹ SOKA Mělník. *Činnost mělnického podzemního hnutí odporu 1939-194.5*

Neocenitelnou pomoc Dr. Erbanovi poskytl jeho pobočník npor. František Brátka, civilním zaměstnáním úředník okresního úřadu. Stejně tak měli všichni velitelé k dispozici podobné pobočníky, kteří jim pomáhali s kontakty a nábojem²⁴² mužstva.²⁴³ Stejně jako Vrbova skupina spolupracovala i skupina Erbanova úzce s Mladou Boleslaví a Prahou. V červenci 1944 došlo k většímu vystrašení obyvatelstva, neboť byl zatčen mělnický starosta Josef Tykal²⁴⁴ a další vlna zatýkání se dostavila i do Mladé Boleslavi a Prahy. Mělnické hnutí bylo od této chvíle odkázáno samo na sebe, většího prozrazení se však již nedočkali.²⁴⁵

V závěru války se do částečných potíží dostal mělnický odboj díky posílení německé posádky. Jako téměř hraniční město byl Mělník a jeho okolí lokalitou, kudy se proháněli němečtí vojáci při přechodu na západ. Současně přišel ze zahraničního rozhlasu pokyn k definitivnímu utvoření okresního národního výboru, který byl v této sestavě.

a) Podzemní pracovníci – předseda Dr. František Erban

zástupce npor. Fr. Brátka

voj. velitel major V. Teršl

Josef Brož

Dr. M. Dyrhoň

Josef Holub

Jan Hrabě

Jaromír Nedvěd

Bedřich Šťastný, t.č. ve vazbě

---

²⁴² Dr. Erban hovoří až o 3000 osob, které byli do skupiny zapojeny. Tohle číslo se zdá být poměrně nadsazené a nejde dost dobře ověřit. Sám Erban píše, že většina osob o sobě vzájemně nevěděla a že byl přísný zákaz vést jakoukoliv evidenci.

²⁴³ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 7.

²⁴⁴ SÍGL, M. *Kdo byl a je kdo: Mělnicko, Kralupsko, Neratovicko: osobnosti, samospráva, historie*. Praha 2007, s. 476.

²⁴⁵ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 7.

Josef Tykal, t.č. ve vazbě

b) Hospodářští odborníci – řed. Hospodářského družstva V. Maixner

velkoobchodník s uhlím Fr. Hromádka

c) Zástupci církve – ev. senior Josef Kantorek

kat. farář Bohuslav Juroška

d) Zástupci mládeže – M. Uher a F. Zeman

e) Zástupci dělnictva – F. Šafrata, A. Svoboda, A. Příhoda

V tomto složení již ONV přežil válku a rozšířil se jen o několik členů, kteří se navrátili z německého zajetí.²⁴⁶

Rusko-česká partyzánská brigáda „ Národní mstitel“

Koncem března 1945 přistála severně od Liběchova u obce Brocno jednotka 15 ruských výsadkářů, jejichž úkolem bylo vytvořit partyzánský útvar. Výsadek se ale provedl ve špatné lokalitě, výsadkáři měli přistát na území Protektorátu, omylem ale přistáli na území Německa, kam již území za Liběchovem po odstoupení Sudet spadalo. 5 členů skupiny padlo krátce po přistání do německého zajetí, zbylých 10 překročilo na přelomu března a dubna hranice Protektorátu a přes obce Šemánovice, Březinka, Kokořín, Kanina a Nebužely se dostaly do řepínských lesů, které jim poskytli útočiště.²⁴⁷

Dne 7. dubna se uskutečnila první schůzka mezi velitelem oddílu ruských partyzánů majorem A. Kaniševem a majorem Teršlem. Na to navázali další schůzky a bylo dohodnuto, „...že mělnické podzemní hnutí zesílí partyzánskou skupinu svými lidmi, pro kterou zbraně dodávají Rusové.“²⁴⁸ Postupně se do partyzánské skupiny přidávali i Češi a bylo nutné tak provést reorganizaci oddílu „na část českou, v němž byl

---

²⁴⁶ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 8.

²⁴⁷ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 9.

²⁴⁸ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 9.

*napor. Brátka jmenován velitelem první české partyzánské roty... Major Teršl byl jmenován zástupcem velitele brigády.*²⁴⁹ Erban hovoří o tom, že oddíl vzrostl na cca 70 lidí. Největšího počtu členů čítala tato organizace v květnu, kdy skupina disponovala zhruba 500 muži.²⁵⁰

Skupina operovala především v prostoru okresů Mělník, Mladá Boleslav a částečně ještě Stará Boleslav. Denním chlebem této jednotky se staly útoky na železniční spoje a další významné objekty. Činnost této skupiny nejlépe dokladují archivní zprávy a jejich vykonání a průběh, z nichž jsem vybral především následující.

1) Odstřelení vlaku a trati mezi stanicemi Dřísy-Stará Boleslav

Hned 13. dubna byla naplánovaná jedna z prvních akcí na trase Dřísy-Stará Boleslav, jejímž cílem byl odstřelení vlaku. Následující den byla po setmění položena nálož trhaviny, k výbuchu ovšem nedošlo „*pro selhání rozbušky*“.²⁵¹ Následující noci se tedy vše opakovalo a „*k explozi došlo po nájezdu lokomotivy asi ve 23,30 hod. Následovala destrukce, při které byla rozrušena trať, vytržen 1m kolejnice, poškozena lokomotiva a provoz přerušen asi na 8 hod.*“²⁵² K žádnému zranění nedošlo ani na jedné straně, ovšem význam této akce nebyl příliš značný.²⁵³ Informace, že další den tudy bude projíždět dokonce vojenský transport, přiměla jednotku uskutečnit ještě jeden útok. Ten byl úspěšný a došlo k poškození nejen lokomotivy, ale dalších pěti vozů. Kromě toho „*bylo slyšet nářek a dá se počítat s mrtvými a raněnými.*“²⁵⁴ Na podrobnější zhodnocení vak nebyl dostatek času, neboť „*vojáci zahájili ihned po výbuchu palbu z pušek...*“²⁵⁵ Ve skutečnosti skutečně zemřel jeden německý voják,

---

²⁴⁹ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 9.

²⁵⁰ Národní archiv Praha – Chodovec (dále jen NA), *fond Svaz protifašistických bojovníků – Ústřední výbor*, Praha-dotazníky, kart. 822, Soutěžní práce č. 67, Křížek, J.: „*Národní mstitel*“, 1964, str. 12.

²⁵¹ SOKA Mělník, *Činnost partyzánské skupiny Národní mstitel*, Rkp. č.1.

²⁵² SOKA Mělník, *Činnost partyzánské skupiny Národní mstitel*, Rkp. č.1.

²⁵³ Národní archiv Praha – Chodovec (dále jen NA), *fond Svaz protifašistických bojovníků – Ústřední výbor*, Praha-dotazníky, kart. 822, Soutěžní práce č. 67, Křížek, J.: „*Národní mstitel*“, 1964, str. 28.

²⁵⁴ Národní archiv Praha – Chodovec (dále jen NA), *fond Svaz protifašistických bojovníků – Ústřední výbor*, Praha-dotazníky, kart. 822, Soutěžní práce č. 67, Křížek, J.: „*Národní mstitel*“, 1964, str. 28.

²⁵⁵ Národní archiv Praha – Chodovec (dále jen NA), *fond Svaz protifašistických bojovníků – Ústřední výbor*, Praha-dotazníky, kart. 822, Soutěžní práce č. 67, Křížek, J.: „*Národní mstitel*“, 1964, str. 28.

dalších šest utrpělo těžší zranění a několik desítek lehká. Provoz byl tentokrát přerušen asi na 72hod.²⁵⁶

2) Odstřelení vlaku a trati mezi stanicemi Chotětov-Chrástecký Dvůr

Útok na nákladní vlak byl proveden 21. dubna. Podle záznamu bylo použito 10kg trhaviny, a ta měla za následek ochromení dopravy na 7 hod. Zraněn byl při akci pouze topič vlaku.²⁵⁷

3) Odstřelení vlaku a trati mezi stanicemi Chotětov-Krnsko

Nákladní vlak č. 5365 byl vyhozen 23. dubna a dopadl podobně jako předešlá akce; zraněn byl topič a doprava se zastavila přibližně na 7 hod.²⁵⁸

Podobné zprávy mluví o velmi obdobných akcích na tratích vedoucích do Mladé Boleslavi a jejího okolí. Všechny měly velmi podobný průběh, ke ztrátám ve vlastním oddílu nedocházelo a s žádnými jinými obtížemi se dle dochovaných pramenů nesetkali.

Největší krize pro „národní mstitele“ přišla 24. dubna 1945. Ačkoliv se skupina velmi skrytě přemísťovala na nová a nová stanoviště, v tento den kolem 7hod. ranní bylo celému táboru sděleno, že celé okolí je obklíčeno německými jednotkami, které se stahují k ležení tábora. „*Ve dvou minutách byl tábor vyklizen a major Kanišev dal povel k ústupu za každou cenu. Dík naprosté znalosti terénu podařilo se... provést celý oddíl skalními rozsedlinami...*“²⁵⁹ Celou skupinu se zachránit nepodařilo. Tragický konec čekal celkem čtyři partyzány, kteří padli do německého zajetí, které mělo pouhý jepičí život. Při přestřelce zastřelili celkem 19 Němců²⁶⁰, ale po zlomení odporu se sám zastřelil poručík Beneš a zbylí tři podlehlí následkům mučení a vyslýchání.²⁶¹ Oficiální zpráva

---

²⁵⁶ NA, fond Sbírka staničních kronik, kart. 49, inv. č. 1079, Pamětní kniha staničního úřadu Stará Boleslav., s. 13.

²⁵⁷ SOKA Mělník, Činnost partyzánské skupiny Národní mstitel, Rkp. č.2.

²⁵⁸ SOKA Mělník, Činnost partyzánské skupiny Národní mstitel, Rkp. č.3.

²⁵⁹ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 9.

²⁶⁰ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 9.

²⁶¹ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 9.

německého četnictva průběh akce potvrzuje, jen hovoří o jiných číslech. Německé jednotky se střetly s ozbrojenými partyzány, z nichž 3 padli v boji a 2 byli zajati. K tomu nalezly 2 automatické zbraně, munici, výbušný materiál a přikrývky.²⁶²

Civilní podobu onoho osudného dne lze doložit písemnou vzpomínkou jednoho ze svědků německého útoku Josefa Stinky.²⁶³ Byl to zřejmě právě Josef Stinka, který varoval již ráno partyzánskou skupinu, že se blíží německé oddíly (hovoří o cca 700 mužích) a začínají obkličovat celou obec. Stinka potvrzuje některé informace, zejména že velmi hrdinně se zachoval Beneš, který se pustil do přestřelky s německou přesilou, což jeho a dva další ruské partyzány stálo život. Sám se jako aktivní pomocník dostal brzy pod ruce přítomných příslušníků gestapa. O průběhu výsledku si lze udělat živou představu: *“...mě dali stranou... Mrtví /Beneš, Voronov a třetí/ leželi v řezárně, zajatý ruský doktor ležel zbitý před řezárnou na dvorku. Mě poručili 10m odstup, svléknout, kleknout a klackem znovu 25 ran polili mě studenou vodou až jsem řval a klepal jsem se zimou... Ležel jsem blízko svázaného doktora ruského a ten mi obličejem a očima dával znamení, abych asi nic nevyzradil.”*²⁶⁴ Materiálů, který by dovedl Němce k partyzánům, případně podal přímé důkazy o spolupráci s nimi, se k vyšetřovatelům nedostal. Snad i proto se začali hojit zabavováním majetku, *„...šatstvo (i punčochy a šátky), povlaky, šperky, co bylo k jídlu. Prase zabité viselo, uřízli je, hrnce sádla, povidlí... zlatý řetěz, hodinky...”*²⁶⁵ Josefa Stinku přeci jako jediného obyvatele Zahájí odvezli na stanici gestapa do Mladé Boleslavi, kde strávil dva dny a poté zamířil do nechvalně proslulého Petschkova paláce v Praze. *„Zprvu nabízeli salám, pivo... hrozili Terezínem... a hromadnou popravou. Dali mi na vybranou: chci rozstřílet, nebo pověsit?”*²⁶⁶ Těžko si lze představit, čím vyslýchaní museli procházet a jaké stvůře museli čelit a nepodlehnout. Nepodlehl ani Josef Stinka a díky velkému štěstí byl propuštěn a vrátil se ke své rodině, i když měl do konce života psychické a nervové problémy.²⁶⁷

---

²⁶² SOKA Mělník, *Gendarmerie-Posten, G.Z.: 27/1945, Bandenunwesen, 25.4. 1945.*

²⁶³ Stinka, Josef, nar. 5/5 1898, aktivně zapojen na brig. Národní mstitel, obyvateľ obce Zahájí č. p. 33

²⁶⁴ SOKA Mělník. *Vyprávění Josefa Stinky o 24. dubnu 1945, rkp.*

²⁶⁵ SOKA Mělník. *Vyprávění Josefa Stinky o 24. dubnu 1945, rkp.*

²⁶⁶ SOKA Mělník. *Vyprávění Josefa Stinky o 24. dubnu 1945, rkp.*

²⁶⁷ SOKA Mělník. *Vyprávění Josefa Stinky o 24. dubnu 1945, rkp.*

Nebyl to jediný střet s německými vojáky, který skupinu pojmenovanou „Národní mstitel“ postihl. Stále zhoršující se možnosti zásobování donutily majora Kaniševa rozdělit skupinu a přesunout ji na různá místa. V den národního povstání 5. května se skupina dává dohromady a za sídlo svého velitelského štábu si zvolila řepínský zámek paní Růženy Štěpánové a z Řepína se tak stalo centrum mělnického partyzánského odboje. Ještě téhož dne dostal major Kanišev informaci, že v nedaleké obci Nebužely se objevil motorizovaný oddíl SS, který se rozhodl zlikvidovat. Celkem bylo zajato a odzbrojeno 35 Němců, mělo se jednat o tzv. Schutzpolizei.²⁶⁸ Všichni byli převezeni do nově vzniklého velitelství na Řepín, kde byli vyslýcháni. *„Další vývoj událostí je nejasný. Ve štábu partyzánů mělo dojít k hádce mezi velitelem Kaniševem a poručíkem Šindelářem. Tam bylo, za dosud neobjasněných okolností rozhodnuto, že budou všichni Němci včetně dvou žen popraveni.“*²⁶⁹ Poprava neproběhla příliš hladce a došlo k přestřelce, při které se podařilo uprchnout několika zajatcům včetně velitele Jaschkeho a jedné německé ženy. *„Před jistou smrtí uprchl velitel německé jednotky poručík Jaschke. Přes les se asi dostal až na silnici vedoucí z Mělníka do Mladé Boleslavi, kde si pravděpodobně zastavil auto a svezl se s ním až na Mělník, kde podal zprávu o tom, co zažil.“*²⁷⁰ Na druhé straně byl smrtelně postřelen člen odboje Igor Fatějev. Osud německé zajatkyně, která rovněž uprchla, je nejasný. Jiří Sisák se kloní k závěru, že *„...byla po obdržení instrukcí z Řepína propuštěna. V lese mezi Řepínem a Harbaskem za ne zcela jasných okolností měla být někým znásilněna a následně zastřelena. Muselo se jednat o člověka z okolí Dolního Harbaska či o někoho z okruhu řepínských partyzánů, který ji eskortoval.“*²⁷¹ Zbytek oddílu byl odzbrojen, zbraně ukořistěny a příslušníci SS zabiti.²⁷²

Odvetná akce na sebe nenechala dlouho čekat a 7. května se proti Řepínu vydali dva trestné oddíly. První oddíl SS pod vedením Sturmbannführera Lamprechta z České Lípy vedl přes obce Vrutice a Nebužely, současně s nimi pak mířil na Řepín druhý oddíl

---

²⁶⁸ SOKA Mělník, Archív obce Byšice. *Kniha pamětní městyse Byšic 1920 - 1947*, s. 118.

²⁶⁹ Sládeček, J. *Dolní Harbasko v r. 1945*. OÚ Hostín, s. 16.

²⁷⁰ Zimerman, V. *Národní mstitel*. Řepín 2000, s. 121.

²⁷¹ Sisák, J. *Nejnovější dějiny středočeského městečka Byšice*. Diplomová práce: Praha, 2012.

²⁷² SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 10.

přes Byšice a Vysokou Libeň. Informační síť majora Kaniševa zafungovaly i tentokrát skvěle a partyzánská brigáda tak získala potřebné množství času se na boj připravit. Na německé straně byly „2 tanky odstřeleny a mnoho Němců pobito... Ztráty brigády byly 3 mrtví a 5 raněných.“²⁷³ Druhý oddíl směřující přes obec Byšice byl o velikosti asi „7 tanků, 2 pancéřové vozy a 2 nákladní auta pěchoty.“²⁷⁴ Celá akce probíhala kolem půlnoci a i to zřejmě lze přičíst tomu, že „Němci, kteří jeli na trestnou výpravu, si snad spletli cestu, stočili se z Byšic na Konětopy a tam několik domů vypálili.“²⁷⁵ Namísto trestné výpravy proti řepínským partyzánům zahojili se Němci na zcela jiné obci. V Konětopech bylo vypáleno z rozkazu německého důstojníka Helmuta Kühla přes 40 usedlostí a většina obyvatel unikla tragickému osudu díky včasnému varování o příjezdu německé posádky.²⁷⁶ Krátce po odražení všech německých pokusů žádal v odposlouchaném hovoru Sturmbannführer Lamprecht posily, která mu nemohla být poskytnuta, a namísto toho byl nařízen ústup.²⁷⁷ Poručík Helmut Kühn byl nedlouho na to zajat partyzány a převeden na Řepín. Po sledu posledních událostí byl vynesena rozsudek „velitelem P. A. Kaniševem, který zněl smrt... téže noci byl rozsudek smrti nad velitelem SS-manů vykonán.“²⁷⁸

Celá brigáda provedla za dobu své existence na 16 přerušení železničních tratí, sabotáže v rámci telefonního a telegrafického spojení, přesun a ochranu vysílačky a několik bojů s německými jednotkami. Významně se podílela i na květnových dnech osvobození.²⁷⁹ Původní sovětští členové paradesantu zůstali, ale osvobozovacích bojů se nezúčastnili. Zůstali na řepínském zámku do 18. května a poté odjeli zpět do své vlasti. Část z nich, jmenovitě velitel P. A. Kanišev, A. S. Jacenko, radistka V. I. Kozelkova a polní lékařka V. S. Koreckaja se do Československa vrátili při příležitosti dvacátého

---

²⁷³ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 11.

²⁷⁴ Sládeček, J., *Dolní Harbasko v r. 1945*. OÚ Hostín. s. 20.

²⁷⁵ Zimerman, V. *Národní mstitel*. Řepín 2000, s. 133.

²⁷⁶ Sládeček, J., *Dolní Harbasko v r. 1945*. OÚ Hostín. s. 20.

²⁷⁷ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 11.

²⁷⁸ Obecní úřad Řepín. *Obecní kronika Řepín*, s. 223.

²⁷⁹ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 11.

výročí konce války v roce 1965.²⁸⁰ Zbytek brigády se ovšem připravoval na závěrečný boj.

Povstání českého lidu v květnu 1945

Mělník

*„Konečný smysl vší podzemní činnosti bylo ozbrojené povstání,*²⁸¹ píše Dr. F. Erban. Bylo tedy zcela jasné, k čemu se celou dobu mělnický odboj připravoval. Jednotliví velitelé okrsků v okrese Mělník měli jasné úkoly a cíle.

V první řadě to bylo provádění pokynů daných zahraničním rozhlasem. V případě přiblížení fronty bylo připraveno *„rozrušení telegrafní a telefonní sítě v okrese a přerušení dálkové elektrické sítě... Byly vyhledány plochy pro přistání letadel a připravena nejnutnější obsluha pro ev. přistání letounů.*²⁸² Plány těchto nouzových letišť měl zahraniční odboj k dispozici již od roku 1944. V případě, že by přešla fronta, měli odbojáři zajistit důležité objekty a udržet klid a pořádek. Nedostatek zbraní však vylučoval další úkoly, velitelé tak byli nabádáni k dílčím sabotážním akcím.²⁸³

A kdo vlastně proti odbojářům a povstalcům stál v květnu 1945? První a nejstarší složkou v okrese bylo německé četnictvo, ale *„tato složka nebyla pro naši organizaci již žádnou překážkou.*²⁸⁴ V květnu působila již značně demoralizovaně a poslední kapkou pro ně byla sebevražda vůdce Adolfa Hitlera. V této době mělo být na Mělníku zhruba 1000 mužů této služby.²⁸⁵

S podobným nasazením zde byl ubytován 1 prapor pěchoty německého wehrmachtu, avšak ani ten nebyl podle všeho velkým problémem. Největší pozornost

---

²⁸⁰ Jakl, T., Státník, D. *Květen 1945 na Mělnicku*, Praha 2011, s. 28.

²⁸¹ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 12.

²⁸² SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 12.

²⁸³ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 12.

²⁸⁴ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 12.

²⁸⁵ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 12.

tak k sobě poutaly oddíly SS, které sídlily na zámku a školách. „*Stav posádky SS byl stále sledován a kolísal. V prvních dnech květnových dosáhl pak 2 400 mužů.*“²⁸⁶

Přestože Dr. Erban uvádí, že některé složky nebudou pro odboj problém, problém to ve skutečnosti byl. Jeho podzemní organizace nedisponovala prakticky žádným arzenálem, se kterým by se Němcům mohla rovnat. Většina zbraní byla pouze pistole, které se daly snadno ukrývat. Většina pušek a lehkých kulometů byla znehodnocena tím, že se zakopala do země a po jejich vykopání již neplnily svou funkci. Žádaly proto partyzánskou brigádu o dodání zbraní, ale ani téhle pomoci se jim nedostalo.²⁸⁷ V úvahu chvíli přicházelo i přepadení skladu německých zbraní ve školních budovách na Mělníku a v Kropáčově Vrutici. Nakonec z toho sešlo, „*zbraně byly hlídány SS-Manny a vyhlídky na zdar akce byly malé a zřejmě nerentabilní.*“²⁸⁸

Mělník se stal v květnu díky své poloze na labském břehu a díky zdejším mostům „*neuralgickým strategickým bodem přitahujícím Schörnerovu armádu, již byly jejím velitelem vydány rozkazy, že boj proti Sovětskému svazu pokračuje a zároveň, že armáda má přejít do amerického zajetí.*“²⁸⁹ Před velkou invazí Němců, která měla dle všeho přijít, bylo hlavním úkolem okresního národního výboru ochránit město Mělník, zachránit mosty a vysílačku.

K explozi odporu proti Němcům došlo 5. května. Velitelé shromáždili své bojky, „*lid se srocoval na ulicích, odstraňovaly se německé nápisy a všude se vyvěsily československé vlajky, někde i vlajky spojenecké.*“²⁹⁰ Na to přišla rychlá německá reakce a velitel města major Richter začal hrozit silnými represemi. Ten měl za úkol bránit město před Rudou armádou do posledního muže, zničit mosty a mělnický vysílač. Jak se ale ukázalo, byl to zřejmě muž „*přístupný domluvě a rozumným argumentům.*“²⁹¹ Denně vedl jednání s předsedou správní komise ing. B. Strakou, tak se samotným

---

²⁸⁶ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 12.

²⁸⁷ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 12.

²⁸⁸ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 12.

²⁸⁹ Jakl, T., Státník, D. *Květen 1945 na Mělnicku*, Praha 2011, s. 32.

²⁹⁰ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 13.

²⁹¹ Jakl, T., Státník, D. *Květen 1945 na Mělnicku*, Praha 2011, s. 32.

Františkem Erbanem, aniž by tušil, s kým má tu čest.²⁹² O všech jednáních byli samozřejmě zpraveni i vojenský velitel maj. Teršl a velitelé partyzánské brigády. Zejména díky těmto jednáním s majorem Richterem a slibu volného průchodu německým ženistům, byly zachráněny všechny mělnické mosty i mělnický vysílač na Chloumku, který demoralizovaní Němci opustili bez zničení. *„Za vydanou propustku k volnému odchodu beze zbraní byly německou hlídkou deadjustovány připravené nálože a zápalná zařízení hozena do řeky.“*²⁹³

V úterý 8. května v 11.30 oznámil Dr. Erban, že správu věcí přejímají národní výbory. Ihned reagovaly oddíly SS, které přepadly během odpoledne radnici, zapečetili rozhlas a hrozili rozpoutáním dělostřelecké palby, která skutečně mohla přijít od Liběchova.²⁹⁴ Ještě téhož večera ale dostal maj. Richter rozkaz, aby se zachoval podle místních okolností. Jelikož chtěl město opustit v klidu, ohlásil, že Mělník opustí i s posádkou. Ve večerních hodinách nastal skutečně ústup německých jednotek, který trval ještě celý následující den a noc.²⁹⁵

Během tohoto ústupu se postupně odzbrojovaly německé jednotky po celém okrese a byly vytvářeny zajatecké tábory. Z kořisti byli ihned vyzbrojováni naši dobrovolníci, kterých začalo přibývat. Na Mělníku, kam směřoval hlavní proud ustupující armády, byl zajatecký tábor pro mužstvo vytvořen v cukrovaru, zatímco důstojníci a generálové byli umístěni do budovy mělnického gymnázia.²⁹⁶

Ráno 9. května bylo na Mělníku v zajateckých táborech asi 15 000 zajatců z řad mužstva a dalších několik set důstojníků. Průběh byl tedy celkem klidný, ale o hladkém průběhu se nedá úplně mluvit, neboť *„nával ustupující armády byl tak veliký, že části města vedoucí k mostu byly úplně zataraseny a jen nadlidskou prací našich jednotek byl do tohoto chaosu vnesen určitý pořádek.“*²⁹⁷ Poklidný průběh odzbrojovacích akcí narušila kritická situace 9. května dopoledne, kdy od Liběchova směrem k mostu

---

²⁹² Jakl, T., Státník, D. *Květen 1945 na Mělnicku*, Praha 2011, s. 32.

²⁹³ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 13.

²⁹⁴ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 13.

²⁹⁵ Jakl, T., Státník, D. *Květen 1945 na Mělnicku*, Praha 2011, s. 32.

²⁹⁶ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 13.

²⁹⁷ Jakl, T., Státník, D. *Květen 1945 na Mělnicku*, Praha 2011, s. 33.

nastupovala silná pancéřová skupina SS v síle asi 1 divize, která odmítla u obce Vehlovice vydat zbraně a průchod Mělníkem si vynucovala střelbou. Celá jednotka „*konečně pod pohrůžkou, že nebude-li zastavena palba, budou okamžitě postříleni všichni němečtí zajatci v počtu více než 15.000, slíbila zastavit boj, bude-li jim zajištěn nerušený průjezd městem.*“²⁹⁸ Průjezd trval asi dvě hodiny (Dr. Erban píše o síle cca 20 000 mužů). Průjezd poté proběhl již bez problémů a výstřelů, i když obě strany se vzájemným vyhrožováním držely v šachu. Na Mělníku to však byl jediný incident během jinak poměrně korektního ústupu.

Letadla nad Mělníkem

Tak trochu oslím můstek je tato krátká kapitola, která se věnuje letectví nad Mělníkem. Sovětské nálety v květnu 1945 byly pomyslným vrcholem, ale pravdou je, že Mělník se stal terčem přeletů již dříve.

4. června 1944 v 11.40 byl do Prahy hlášen pád stíhacího bombardéru Me 410 (IICG, 76), který vzlétal z nedalekého letiště v Kbelích. Havaroval těsně vedle Mělníka v obci Kly-Záboří.²⁹⁹ Pilot přežil s lehkým zraněním, druhý člen posádky však na místě zemřel. Přestože letadlo shořelo, dodnes je oblast havárie cílem mnoha „hledačů pokladů“, kteří tu zbylé kousky onoho messerschmittu hledají.

Bombardování v pravém slova smyslu se odehrálo později, a to v únoru 1945. Dne 14.2. 1945 klem druhé hodiny v noci přelétl neznámý letoun přes Mělník a pokračoval směrem jihozápadním. Na Mělník bylo podle policejní zprávy shozeno 90 až 120 bomb a zasáhly především mělnickou čtvrť Rousovice.³⁰⁰ Škody byly vyčísleny na asi 80tis. korun, bylo zasaženo několik domů, sýpka a zničeno bylo několik zemědělských strojů. Vzniklo několik požárů a zasahovat museli i místní hasiči. Naštěstí nebylo žádných lidských obětí.³⁰¹ O dvě hodiny později bylo několik dalších bomb svrženo na čtvrť Skuhrov (dnes samostatná obec, která přímo přilehá na Mělník).

---

²⁹⁸ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 15.

²⁹⁹ VHA – Der Befehlshaber der Ordnungspolizei, Ia 16 71

³⁰⁰ VHA – Kommando der uniformierten Gemeindevollzugspolizei, inv. 3536-Ta/15

³⁰¹ VHA – Kommando der uniformierten Gemeindevollzugspolizei, inv. 3536-Ta/15

Většina bomb ale dopadla ještě na pole a škody tak byly zcela minimální.³⁰² Sovětské nálety byly v tomto ohledu daleko rozsáhlejší.

Květnové nálety a příchod Rudé a polské armády

Pouhá shoda náhod zachránila stovkám obyvatelů 9. května 1945 život. Při průchodu Němců se roznesla zpráva, kterou zakrátko začal opakovat na rozkaz Národního výboru i místní rozhlas. Zpráva hovořila o brzkém průjezdu anglických tanků, které se blíží právě od nedalekého Liběchova a svolávala občany k slavnostnímu uvítání. Tuto nesprávnou zprávu má na svědomí několik anglických zajatců, kteří se vezli za ustupující kolonou na německém transportéru. Občany, které zpráva přiměla lemovat silnici, situace spíše zklamala.³⁰³

Zhruba v půl jedenácté, bezprostředně po rozloučení s Angličany přelétly nad hlavami přítomných občanů 9 letadel, kterým přítomní začali radostně mávat. Rozčarování však přišlo hned v zápětí. Letadla zahájila nečekané bombardování vilové čtvrti města, naštěstí se bombardování vyhnulo severozápadní části města, kde bylo shromážděno velké množství obyvatel. Na bombardování vzpomíná z vyprávění své maminky i paní Jarmila Erbanová: *„S maminkou jsme se zachránily úplně náhodou, protože jsme byly s mámou před domem, všichni se radovali z konce války a zezdola šel pan cukrář Dědek, který také bydlel v té ulici. S mámou se zdravili a naštěstí seshora šel náš známý, tatínkův kamarád z veslování Dr. Kallmünzer, a maminka na něj volala: “Hele, Jirko, oni na nás něco házejí!” A on mě z toho kočárku popadl a říkal mámě: “Utíkej za barák!” Přesně když jsme doběhli, práskla bomba a cukrář Dědek tam zahynul a my jsme se tímto náhodně zachránily“.*³⁰⁴

Kolem dvanácté hodiny přišla druhá vlna náletů, která měla za cíl vnitřní části Mělníka. Mělničané však byli na tento nálet již připraveni a většina byla schovaná ve

---

³⁰² VHA – Kommando der uniformierten Gemeindevollzugspolizei, inv. 3536-Ta/15

³⁰³ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 15.

³⁰⁴ Paní Jarmila Erbanová, roz. Šírcová (nar. 1. dubna 1944) byla snachou zde mnohokrát zmiňovaného doktora Erbana. Sama se málem stala obětí květnových náletů a skutečně jen náhoda ji zachránila. Jejich dům byl ale jedním z těch, které bombardování postihlo nejvíce.

sklepech a krytech, kde vydrželi zbytek dne a noci.³⁰⁵ Celkem bylo provedeno 7 náletů a podle Erbanu došlo kolem 20h i na vzdušné souboje. Ztráty na životech našťestí nebyly příliš drastické.³⁰⁶ Rozsáhlejší byly škody na budovách a veřejných zařízeních. Byly přerušeny dodávky elektrického proudu a vody, nefungoval ani telefon. Jedna z pum zasáhla i zajatecký tábor a část zajatců se tak rozprchla. Největším problémem bylo zasažení nemocnice, která byla již tak přeplněná (stejně jako další improvizované ošetrovny) a Mělník čekal další nápor nových kolon, které směřovaly na západ.³⁰⁷ Mezi poškozené objekty můžeme zařadit obytné domy, měšťanskou chlapeckou školu nebo obecnou školu a sousední reálné gymnázium v Jungmannových sadech. Bez poškození se neobešla ani dominanta města, gotický kostel sv. Petra a Pavla.³⁰⁸

9. května se však útoky netýkaly jen Mělníka, terčem útoků se stala i Mladá Boleslav, Liberec, Všetaty, Benátky nad Jizerou nebo Dubá. Velkou otázkou byl motiv, a kdo vůbec za celým bombardováním stál. Všechny útoky nad Mělnickem byly připisovány německému letectvu. Jednoduše a výstižně to shrnul mělnický rodák a historik František Purš: *„Tehdy by to nikdo nepochopil, proč nás osvoboditelé bombardují, tak se to svedlo i oficiálně na německé letectvo.“* Většině obyvatel tehdy bylo jasné, že se jedná o poslední záchvěv německého letectva a nikdo o tom nepochyboval. Jelikož se jednalo o celou sérii náletů na různé cíle, hovořilo se o náletu jako o součásti válečné strategie.

V celé naší oblasti se nalézalo silné uskupení armády „Mitte“, která směřovala do amerického zajetí. Mohlo se tak jednat o podporu německých pozemních jednotek? Pokud by tomu tak skutečně bylo, strategie by zcela selhala, protože bombardování silnic a budov nijak snazšímu průchodu německých jednotek nepřispěla. Naopak mohly být ještě ohroženy mosty přes Labe vedoucí k americké armádě. Německé vedení, ač v pokročilé fázi rozkladu, by se takové chyby nedopustilo. Díky těmto vysvětlením chybí nějaký pádný motiv k německému útoku.

---

³⁰⁵ VHA, Fond Sbírka dokumentů o partyzánském odbojovém hnutí v Československu, 260/17

³⁰⁶ MVDr. Erban hovoří o 35 obětech, včetně padlých při boji u Vehlovic. Archivní prameny VHA udávají počet obětí při bombardování 27.

³⁰⁷ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 15.

³⁰⁸ Jakl, T., Státník, D. *Květen 1945 na Mělnicku*, Praha 2011, s. 39.

Že se nejednalo o německý útok, naopak podporují některé jiné fakty. Jedním z těch velmi přesvědčivých je, že Německo v této chvíli již postrádalo prostředky takové nálety provést. *„Pokud jde o německou Luftwaffe, nebyla již v květnu 1945 schopna uskutečnit bombardování v tak velkém rozsahu. Zbytky jejích bombardovacích útvarů byly od dubna 1945 soustředěny na letištích v Hradci Králové, Vysokém Mýtě a v Pardubicích. Šlo především o bombardovací eskadru KG 4 vyzbrojenou dvumotorovými letouny He 111H, která ovšem již delší dobu plnila výhradně transportní úkoly.*

*V Luftwaffe v závěru války úlohu bombardovacích letadel plně převzaly bitevní verze stíhacích letounů FW 190, kterých se používalo k lokálnímu bombardování vybraných pozemních cílů. Nacházely se například na letišti Kummru - Hradčanech, jež bývá poměrně často spojováno s náletem na Mladou Boleslav. V různých úpravách však mohly nést co do počtu maximálně osm padesátikilových pum, takže je vyloučeno, aby provedly nálet tak ničivého rozsahu. Bitevní eskadra SG2 z hradčanského letiště navíc zahájila ústup do amerického zajetí již 8. května 1945. Obdobná situace panovala i na ostatních letištích. Jako jednu z posledních opustily letouny Luftwaffe leteckou základnu v Hradci Králové, odkud ještě 9. května okolo deváté hodiny ráno odstartovaly poslední tři stroje. V prostoru severně od Prahy pak sovětské letectvo zaznamenalo toho dne pouhých dvanáct nepřátelských letounů, z nichž dva, stíhačku BF109 G a jeden junkers, piloti 2. letecké armády sestřelili.“*³⁰⁹

Německá Luftwaffe tedy za útokem stát nemohla. Navíc dalším argumentem byl naprostý nedostatek paliva. *„Luftwaffe bojovala statečně, když už ne do posledního pilota, pak alespoň do poslední kapky paliva. Když nastal konec, zbývalo dosud ještě asi 3500 letadel, avšak většina z nich stála na stojácích s prázdnými nádržemi.“*³¹⁰

Armáda „Mitte“ tak měla více problémů s přesunem k americkému nepříteli, než s bombardováním Mělnicka. Přesto jeden unikát Mělník a Luftwaffe drží. Zřejmě se tu odehrál poslední letecký souboj v Evropě. *„8. května 1945 se u Mělníka střetla dvojice sovětských stíhacích letounů vedená velitelem 7. gardové stíhací letecké divize*

---

³⁰⁹ Z historické expertizy PhDr. Stanislava Kokošky, in: Mladoboleslavsko, ročník 3., číslo 12., 25. března 1992.

³¹⁰ Price, A. *Obrazová historie Luftwaffe*. Plzeň 2000, s. 152.

*G.A. Lobovem s německým bombardérem He 111 a sestřelila ho. To byl poslední letecký boj druhé světové války v Evropě.“*³¹¹

Dlouhou dobu se pochybnosti o útočnickovi nijak neprojevovaly a názorovou linii zastávala i literatura. V období normalizace přišla v publikaci „Cestou k vítězství“ nová teorie, která byla zacílená proti „kapitalistickému západu“. Podle autora D. D. Leljušenka stála za bombardováním dokonce spojená anglicko-americká letadla.³¹² Až po listopadu 1989 bylo možné se touto tematikou zabývat objektivně. Mezi prvními, kdo přišel s tvrzením, že se jednalo o sovětská letadla, byl přímý svědek mělnického bombardování Bohuslav Měšťák. Jeho svědectví se postupem času potvrdilo. Pravděpodobné vysvětlení sovětského útoku je snaha zneškodnit zmíněné mělnické mosty a zabránit tak zbytku německé armády přechodu řeky a postupu do amerického zajetí.³¹³

Nad Čechami operovala 9. května 1945 především 2. letecká armáda 1. ukrajinského frontu. V oblasti Moravy a Slezska operovala hlavně 5. a 8. Letecká armáda. Nejvíce letounů nasadila však právě 2. letecká armáda operující i nad Mělnickem.

Tato armáda nasadila tento den celkem 697 letounů a vykonala dohromady 1320 bojových vzletů.³¹⁴ Přesto pramenů, které by uváděly přímo důvod náletů, je minimálně. Ani velitel 2. letecké armády neuvádí ve svých pamětech žádný důvod. Michal Plavec našel zřejmě jen dva dokumenty, ve kterých se o možném motivu píše. První je operační hlášení 6. gardového bombardovacího sboru podepsaného

---

³¹¹ Groehle, O. *Letecká válka 1939 – 1945*. Praha 1981, s. 206.

³¹² kolektiv autorů: *Cestou k vítězství*, Praha 1975, s.277.

³¹³ Jakl, T., Státník, D. *Květen 1945 na Mělnicku*, Praha 2011, s. 39.

Tyto domněnky potvrzuje v několika studiích i odborník letecké historie Michal Plavec.

³¹⁴ Plavec, M. *Stále živá historie*, In: *Paměť a dějiny* 2014/02, s. 38.

5. armáda nasadila pouze 344 letounů, 8. armáda jen 82.

Informace čerpané: Centralnyj archiv Ministěrstva oborony Rossijskoj Feděracii (dále jen CAMO), f.

302, oop. 4196, d. 104, l. 486–491, Operativnaja svodka 129 štab 2 VA Machenau k 22.00 9. 5.

[19]45; tamtéž, f. 346, oop. 5755, d. 233, Operativnaja svodka No. 0132, Štab 8 VA g.[orod] Vitkovice,

9. 5. 1945 g. 24.00; tamtéž, f. 327, oop. 4999, d. 269, Operativnaja svodka No. 00129, Štab 5

Vozdušnoj Armii, 9. 5. 1945 g. 22.00.

náčelníkem štábu generálmajorem Feofanem Ivanovičem Kačevem a jeho zástupcem Pjotrem Matvejevičem Ivčenkovem.³¹⁵ V tomto hlášení je zapsáno, že letci sboru „bombardovali ustupující vojska a techniku nepřítele [...], který neplnil v Berlíně podepsané kapitulací protokoly a snažil se odejít za řeku Labe.“³¹⁶ Druhým dokumentem je svodka 3. bitevního leteckého sboru, kde najdeme shodné vysvětlení. Z operačních svodek je celkem patrné, že Mělnicko bylo poměrně častým terčem. Nad touto oblastí operovaly letadla 6. gardového bombardovacího leteckého sboru (prostor Mělník, Liběchov, Mělnické Vtelno, Byšice, Roudnice nad Labem a oblast Českolipska), 4. bombardovacího leteckého sboru (kromě Mělníka byla cílem Mladá Boleslav, Litoměřice nebo Dubá) a letci 1. gardového bitevního leteckého sboru (Mělnické Vtelno, Řepín, Nebužely, Cítov, Spomyšl, Brozánky, Mělnická Vrutice, Mělník, Byšice a Liblice).³¹⁷

Následujícího dne 10. května přišla v ranních hodinách zpráva, že směrem od Prahy z Kbel se blíží sovětské tanky a že za pár hodin je lze očekávat i na Mělníku. Na mělnickém náměstí se první sovětský tank dostal kolem půl osmé hodiny ráno a obyvatelé nadšeně vítali osvoboditelskou armádu.

Malým cípem severní části Mělnicka končilo také křídlo pásma činnosti 2. polské armády. Velitelem této armády byl gen. por. Karol Swierczewski a operovat měla hlavně v oblasti Děčína, Litoměřicka a v okolí Dubé. Polská armáda sestávala z 5 pěších divizí, tankového sboru a dalších jednotek.³¹⁸ Část armády dosáhla 10. května i hranic Mělnicka (Štětí) a tankový sbor se dostal až na Mělník.³¹⁹ Účast polských vojsk připomíná dodnes i památník v ulici Pražská v centru města. Postava generála Karola Swierczewského je ale trochu složitější. O jeho předešlých selháních psal Jiří Rajlich v časopise Válka.³²⁰ „Na samém sklonku války ji (polskou armádu pozn. autora) zde v

---

³¹⁵ Plavec, M. *Stále živá historie*, In: *Paměť a dějiny* 2014/02, s. 38.

³¹⁶ Plavec, M. *Stále živá historie*. In: *Paměť a dějiny* 2014/02, s. 38. Informace získané CAMO, f. 20526, op. 1, d. 71, l. 218a, 218b, 219, Operativnaja svodka No. 129. Štab 6 Gv. BALKK. 9. 5. [19]45. 24.00.

³¹⁷ Plavec, M. *Stále živá historie*, In: *Paměť a dějiny* 2014/02, s. 39.

³¹⁸ Vegner, J., Špecinger. *Okres Mělník za druhé světové války*. Mělník 1985, s. 29.

³¹⁹ Vegner, J., Špecinger. *Okres Mělník za druhé světové války*. Mělník 1985, s. 30.

³²⁰ Rajlich, J. *Karol Świerczewski: Generál zvláštního ražení*. Válka [online]. 2014, [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://valka.stoplusjednicka.cz/karol-swierczewski-general-zvlastniho-razeni>.

důsledku nekompetentního velení stihla katastrofální porážka – 24. dubna 1945 Němci na Polácích dobyli Budyšín, což bylo vůbec poslední německé vítězství na východní frontě. Valnou měrou k tomu přispěl fakt, že Świerczewski, jenž na řízení armády odborně nestačil (dosud na frontě velel pouze divizi s katastrofálním výsledkem), ignoroval zásady vedení boje tak velkého tělesa. Jeho diletantismem zavánějící rozkazy, které vydával takřka zásadně pod vlivem alkoholu, podřízení nedokázali splnit, protože byly zcela nerealistické... Świerczewského selhání ovšem propaganda komunistického Polska v následujících desetiletích přecházela spíše mlčením, nanejvýš mluvila o „krvavé, ale nakonec vítězné bitvě“ – ostatně o několik dní později Německo kapitulovalo. Budyšínskou porážkou byla sice Świerczewského armáda zbavena možnosti dobýt Drážďany, ale pro nás stojí za zaznamenání, že krátce poté její zdecimované jednotky osvobodily Mělník.“³²¹

Všeobecná atmosféra se naplnila euforií z konce války. Jak vzpomínají některé dobové prameny, kontakt se sovětskou armádou se odehrával ve velmi přátelském duchu. Jak vzpomíná František Purš, „občané navazovali s ruskými vojáky přátelské kontakty, zvali je do svých domácností a snažili se, aby i při nedostatku potravin ochutnali českou kuchyni.... zavlály naše státní vlajky, lidé nosili trikolory...“³²² Celý den se také řada obyvatel a s nimi i někteří němečtí zajatci pustili do odklizení leteckých náletů. Zbytek zajatců v počtu asi 15tis. byl předán Rudé armádě.³²³ Mělnický odboj poté pomalu přecházel do legálních poměrů.

Liběchov

Liběchov se stal po podepsání mnichovského diktátu hraničním místem. „Dne 10. října 1938 byl Liběchov oddělen od tzv. Protektorátu a okupován Němci 7 let.“³²⁴ Školní rok na české škole 1938/39 ani nezačal a z budovy školy se staly ubikace německých vojenských oddílů a ke konci války sloužila jako polepšovna pro Hitlerovu

---

³²¹ Rajlich, J. *Karol Świerczewski: Generál zvláštního ražení*. Válka [online]. 2014, [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://valka.stoplusjednicka.cz/karol-swierczewski-general-zvlastniho-razeni>.

³²² Vzpomínka Františka Purše, nar. 1927.

³²³ SOKA Mělník, Erban, F., *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, s. 16.

³²⁴ SOKA Mělník, *Kronika obce Liběchov – Historie obce*, s. 5.

mládež.³²⁵ Naproti tomu školní rok 38/39 na Obecné škole německé přímo rozradostněl všechny přítomné. V tomto roce se v jejich kronice objevují nápisy děkující a oslavující „největšího Vůdce“.³²⁶ O dalším dění v německé škole nás informují záznamy o svátcích a oslavování různých dat (zřejmě povinných oslav). Liběchovská kronika německé školy však závěr války nijak nemonitoruje, končí 1. květnem 1945 větou *„Z Vůdcova hlavního stanu se ohlásilo, že náš Vůdce Adolf Hitler, bojící za Německo do posledního dechu proti bolševismu, dnes odpoledne padl ve svém velitelském stanovišti Říšské kanceláře“*.³²⁷

*„Dne 9. května 1945 byl Liběchov osvobozen hrdinnou Sovětskou armádou, jejíž první sledy tankových oddílů dále osvobodily Mělník.“*³²⁸ Liběchov byl tedy osvobozen, posledním německým starostou obce byl Dr. Arnošt Fröhlich a po jeho odstupu nastoupil na místo starosty Čech Ing. František Homolka.³²⁹ Ten se zasloužil o nové vydláždění vozovek, stavbu kanalizace či nové školy. Dne 10. května 1945 byl z místních i přistěhovalých obyvatel ustanoven dvanáctičlenný Revoluční národní výbor, kterému předsedal Jaroslav Duchač, povoláním rolník. O pět dní později však došlo k reorganizaci a novým předsedou se stal řidič autobusů ČSAD Antonín Kodejš.³³⁰

K závěru války mají co říct i slova obyvatelky Liběchova paní Marty Ulbrichové, která květnové události zažila a navíc se jí přímo dotýkal i brzy uskutečněný odsun. Její výpověď je navíc popisem událostí z trochu jiného úhlu.³³¹ Být Němcem bylo tehdy Kainovo znamení a osvobození Rudou armádou se pro Martu stalo spíše utrpením, než osvobozením. *„S celou rodinou jsme byli v Liběchově, když se šířily zprávy o brzkém příjezdu Rudé armády. Mě bylo v té době 24 let, a když jsem viděla, jak se k Němcům sovětské vojáci chovají, nevěděla jsem co dělat. Strašně jsem se bála znásilnění a chtěla*

---

³²⁵ SOKA Mělník, *Kronika obce Liběchov – Historie obce*, s. 5.

³²⁶ SOKA Mělník, *Archiv obce Liběchov, 1852 – 1945*, ev.č.64, - Chronik 1925-45.

³²⁷ SOKA Mělník, *Archiv obce Liběchov, 1852 – 1945*, ev.č.64, - Chronik 1925-45. z originálu: *Aus dem Führerhauptquartier wird gemeldet, dass unser Führer Adolf Hitler heute nachmittag in seinem Befehlsstand in der Reichkanzlei bis zum letzten Atemzuge gegen dem Bolschewismus kämpfend für Deutschland gefallen ist.*

³²⁸ SOKA Mělník, *Kronika obce Liběchov – Historie obce*, s. 5.

³²⁹ SOKA Mělník, *Kronika obce Liběchov – Historie obce*, s. 5.

³³⁰ SOKA Mělník, *Kronika obce Liběchov – Historie obce*, s. 16.

³³¹ Marta Ulbrichová (1921-2010) byla obyvatelkou Liběchova, ale zároveň byla německé národnosti.

*jsem utéct, tak jsem vyskočila z okna. Byla jsem převezena do blízkého lazaretu, ale jako Němka jsem šla na řadu až jako poslední, přede mnou měli přednost čeští obyvatelé a sovětští vojáci. Mezitím mojí zlomenou nohu napadla sněť. Doktor se mnou příliš nezabýval a nařídil amputaci. S takto velkým zdravotním postižením jsem následně nebyla na rozdíl od mé rodiny odsunuta zpět do Německa, ale přesunuli mě do obecního domu v Liběchově, kde jsem spolu s dalšími 8 lidmi sdílela jeden byt.*³³²

Dolní Beřkovice

Obec Dolní Beřkovice byla zapojena do domácího odboje od roku 1942, kdy starosta obce Ludvík Heisig navázal první kontakty se Sokolem. Krátce na to byl však zatčen, ale u výsledku nic neřekl a brzy byl propuštěn. Vzhledem k tomu, že byl patrně pod větším dozorem, předal vedení beřkovického odboje řediteli místní školy Bohuslavu Urbanovi.³³³ Ten navázal užší spolupráci s vedením mělnického odboje maj. Teršlem a Dr. Erbanem a byl jimi oficiálně pověřen vedením okrsku Dolní Beřkovice.³³⁴ Úkolem tohoto okrsku bylo především opatřování oděvů a obuvi pro partyzánské jednotky a zajišťování spojení mezi jednotlivými okrsky. Získaný materiál byl uchováván ve školní budově a „příležitostně odesíláno na Mělník.“³³⁵

V posledních květnových dnech se B. Urbanovi začali hlásit do služby další obyvatelé, především důstojníci a poddůstojníci v záloze a místní četníci. 5. května svolal velitel všechny vojáky a dobrovolníky a rozkázal obsadit všechny silnice vedoucí obcí, cukrovar, nádraží a zdymadlo.³³⁶ Během dne se podařilo zadržet několik

---

³³² Osobní rozhovor s Martou Ulbrichovou

³³³ SOKA Mělník, Urban, B. *Odboj v Dolních Beřkovicích. Rkp.*

³³⁴ To zahrnovalo ještě sousední obce Cítov, Křivenice, Vlíněves, Daminěves

Do podzemního hnutí v okrsku Dolní Beřkovice byli kromě B. Urbana dále zapojeni: Ludvík Heisig, Evžen Profeld, Jan Dlouhý, Karel Žežulka, František Franěk, Jan Nečina, Antonín Foret, Jiří Ticháček, Václav Nový, Jaroslav Novák, Josef Cýrus, František Janda, Josef Müller a Josef Fryč

³³⁵ SOKA Mělník, Urban, B. *Odboj v Dolních Beřkovicích. Rkp.*

³³⁶ SOKA Mělník, Urban, B. *Odboj v Dolních Beřkovicích. Rkp.*

německých vojáků, kterým byly odebrány zbraně a beřkovickým odbojáři se tak mírně rozšířil bojový arzenál.³³⁷

Další den vtrhly do obce jednotky SS (o síle asi 30 mužů) a pod výhružkou vypálení obce žádali odevzdání všech zbraní. Většinu zbraní se podařilo ukrýt, takže odevzdány byly nakonec některé nefunkční zbraně a pár revolverů. Vzhledem k tomu, že téhož večera bylo opět zajato několik německých vojáků, kteří byli uvězněni na místním zámku, počet zbraní se tak znovu spíše zvýšil, než snížil.³³⁸ Pro větší jistotu byly zesíleny hlídky v osadě Podvlčí, neboť v okolních lesích byly spatřeny německé jednotky. 7. května byl do osady dodán dokonce ukořistěný kulomet.

Obyvatelé Dolních Beřkovic byli také svědky kolon aut, které projížděly po silnici Liběchov-Mělník, protože tato silnice je přímo přes Labe.

8. května se podařilo zajmout celkem 17 mužů a 2 nákladní auta. Došlo ale i na první oběť odbojáři. Během noci z 8. na 9. května byl v lesích u osady Podvlčí zastřelen voják Jiří Bára, jehož tělo bylo nalezeno až v ranních hodinách.³³⁹ Je to vůbec trochu zvláštní ráno. Telefonicky se do Beřkovic dostala zpráva, že z Prahy uprchl K.H. Frank. Hlídka u cukrovaru během dne hlásila, že k obci se blíží dvě auta, jedno osobní a jedno velké kryté označené červeným křížem. Na nesprávné odbočce tato dvojice automobilů špatně sjela do slepé ulice, která končí u místního jezu. Tam již čekala hlídka složená z převozníka J. Jandy a dvou dalších občanů. O K.H. Franka se samozřejmě nejednalo, do zajetí však padli dva vyšší němečtí důstojníci a zásoba potravin, zbraní a munice ze druhého auta.³⁴⁰ Ještě 11. května došlo k několika odzbrojovacím akcím, ale nic významného další dny již nepřinášely.

---

³³⁷ Dosud disponovali pouze 1 kulovnicí a 5 brokovnicemi, které obstaral nadlesní Evžen Profeld a dvě karabiny od četnictva. Večer 5. května měla jednotka již 17 dobře ozbrojených mužů.

³³⁸ SOKA Mělník, Urban, B. *Odboj v Dolních Beřkovicích. Rkp.*

³³⁹ SOKA Mělník, Urban, B. *Odboj v Dolních Beřkovicích. Rkp.*

³⁴⁰ SOKA Mělník, Urban, B. *Odboj v Dolních Beřkovicích. Rkp.*

Mělnické Vtelno

Začátek května 1945 zaktivizoval i další mělnickou obci Mělnické Vtelno. Vše odstartovalo legendární rozhlasové volání o pomoc Praze. Tím zahájil činnost i revoluční Národní výbor ve Vtelně. Byla zde utvořena vojenská jednotka pod velením por. Bohuslava Maška, která byla vyzbrojena puškami z nedaleké Kropáčovy Vrutice.³⁴¹

První odzbrojovací akce přišly následující den v ranních hodinách, kdy bylo odzbrojeno první nákladní auto a dalších zhruba 30 vojáků. Největší odzbrojení ale přišlo odpoledne. Na velitelství přišel o možnosti kapitulace diskutovat německý důstojník.³⁴² „Řekl jsem mu, že jeho vojáci složí veškeré zbraně na okraj silnice, ponechají si jen osobní věci, nastoupí před auty a... půjdou do vesnice, kde bude provedena prohlídka“.³⁴³ Německý důstojník tuto variantu zavrhl a o vydání zbraní a automobilů nechtěl nic slyšet. Dožadoval se jen informace, kudy se dostane nejrychleji do Říše a bude-li to třeba, průchod obcí si vynutí. „Řekl jsem mu, že v tom mu nemohu úplně zabránit a upozornil jsem ho, že nedaleko jest silný oddíl partyzánů (Řepín) a že nemá naději proniknout. Předtím jsem dal zavolati poručíka Šindeláře (náčelník štábu Kaniševovy partyzánské brigády, pozn. aut.), informoval jsem ho a požádal, aby přijel do Vtelna. Německý poručík byl na rozpacích...“³⁴⁴ Poručík Šindelář se během hovoru skutečně dostavil a nakonec tak došlo ke smírné domluvě a kapitulaci. Odzbrojeným Němcům byl zaručen doprovod z obce až k bývalým sudetským hranicím. Celkem kapitulovalo toho dne asi 380 mužů. Vyzbrojeno bylo několik mužů ve Vtelně, zbytek arzenálu byl odvezen na Řepín a okolní vesnice.³⁴⁵

7. května 1945 došlo k vážnějšímu boji v sousední obci Radouni, kde byla zadržena tři obrněná vozidla. Nicméně posádka se nehodlala vzdát a obsadila Horákův statek a boje se protáhly až do pozdních hodin. „Žádal jsem partyzánskou brigádu Řepín o pomoc. Nebyla mi udělena a současně mi byl dán rozkaz všemi prostředky

---

³⁴¹ SOKA Mělník. *Události ve dnech 5.-11. května v Mělnickém Vtelně. Rkp.*

³⁴² Velikost jeho jednotky čítala 15 nákladních aut, 6 osobních a několik stovek mužů.

³⁴³ SOKA Mělník. *Události ve dnech 5.-11. května v Mělnickém Vtelně. Rkp.*

³⁴⁴ SOKA Mělník. *Události ve dnech 5.-11. května v Mělnickém Vtelně. Rkp.*

³⁴⁵ SOKA Mělník. *Události ve dnech 5.-11. května v Mělnickém Vtelně. Rkp.*

*odpor ihned zlikvidovati.*³⁴⁶ Od plánu použít na nepřítele pancéřové pěsti se brzy upustilo, neboť situace ještě více zkomplikovalo zjištění, že Němci drží jako rukojmí Věru Horákovou, dceru majitele statku, a její služebnou. Nakonec došlo k dohodě, že německá posádka Radouň opustí, aniž by na ně bylo vystřeleno a po zhruba 1km obě dívky propustí. Situace se tak skutečně vyřešila a o postupu německých jednotek (25 mužů) byly informovány okolní vesnice a především Řepín. Aby toho nebylo v ten den málo, dostalo Vtelno ještě hlášení o postupu oddílu SS, který vyrazil z Byšic. Jeho osud jsem ovšem monitoroval již výše; zřejmě nedopatřením změnil směr a kolona se stočila na Konětopy, které vypálila.³⁴⁷

Ani další den nebyl ve Vtelně klid. Kolem poledne se před zábranami zastavila silná německá kolona a bylo slyšet střelbu. Velitel Mašek vyjel s bílou vlajkou s německou ustupující armádou vyjednávat. Po zřejmě dost ostré výměně několik slov³⁴⁸ bylo Maškovi pod pohrůžkou nařízeno vzdát se a odevzdat veškeré zbraně. *„Uvědomil jsem si, že jsou na ústupu, tedy mnoho času neměli, ale na zapálení vesnice měli vždycky času dost... Za chvíli jsem viděl jak se kolona (96 nákladních aut) dala do pohybu a odjížděla k Mělníku.*³⁴⁹ Odbojářům byly odebrány zbraně, s sebou si Němci vzali dokonce jednoho rukojmího. Morálka obyvatel Mělnického Vtelna značně poklesla, ale vlivem příznivějších zpráv z Prahy se jí dařilo zase postupně zvednout.

Jak se dalo očekávat, i poslední válečný den nadále projížděly Mělnickým Vtelnem kolony aut s německými odzbrojenými vojáky ustupující před Rudou armádou. Chaos nastal na křižovatce k Radouni, když nad místem přelétly tři neoznačené letouny a svrhly nálože. Ztráty naštěstí nebyly žádné a škody velmi malé (okna, střechy, stromy). Večer orazil do Vtelna první sovětský tank a propuklo hromadné vítání.³⁵⁰ Další dny už pouze přijížděly další sovětské tanky a začalo tak prohledávání přilehlých lesů a třídění ukořistěného materiálu.

---

³⁴⁶ SOKA Mělník. *Události ve dnech 5.-11. května v Mělnickém Vtelně. Rkp.*

³⁴⁷ SOKA Mělník. *Události ve dnech 5.-11. května v Mělnickém Vtelně. Rkp.*

³⁴⁸ Velitel Mašek přiznal, že po příjezdu je Němci nejprve zpolíčkovali a až poté se ptali, kde vzali zbraně.

³⁴⁹ SOKA Mělník. *Události ve dnech 5.-11. května v Mělnickém Vtelně. Rkp.*

³⁵⁰ SOKA Mělník. *Události ve dnech 5.-11. května v Mělnickém Vtelně. Rkp.*

Závěr

Druhá světová válka je jedním z nejzajímavějších a nejzkoumanějších období naší historie, o čemž svědčí i nepřehledné množství literatury, které stále narůstá. Je to období, které ani na časové přímce není tak vzdálené od současnosti a i dnes se stále nacházejí nové dokumenty a informace. Nedílnou součástí jsou i letci, což bylo tématem i této práce.

Mrštka rodáků z Mělnicka se rozhodla změnit dějiny a porazit národního nepřítele. Celá anabáze začíná ale daleko dříve. Prvním smutným mezníkem československých dějin byl Mnichovský diktát, kterým také práce začíná. Události Mnichova vedoucího až k vytvoření Protektorátu byly ale zpracovány již mnohokrát a v této práci se jedná pouze o krátké uvedení do problematiky.

První důležitější zlom nastává v Polsku, kam uprchlí dobrovolníci směřovali nejprve. Tento přechod se týkal až na pár výjimek i mělnických letců. Odtud cesta vedla většinou do Francie. Zajímavějším a ojedinělým způsobem se z Polska dostali jen stíhači Jan Šerhant a Jan Šťastný. Zvláště Jan Šťastný měl zajímavý osud, když dvakrát unikl blízké smrti již při svém úniku do Velké Británie. Obě cesty, tedy i Šerhantovu i Šťastného, jsem popsal v jejich příslušných kapitolách. V Polsku se zároveň nejvíce angažoval další stíhací pilot Ladislav Uher, který jako jediný z Mělničanů vstoupil do polského letectva a vydržel v něm až do své smrti, přestože v RAF by měl možnost přestoupit do československé perutě.

Po Polsku přišla Francie, kde se čs. jednotky zapojily do bojů daleko aktivněji. Stíhači si tu připisovali první sestřely, vojáci zde procházeli prvními výcviky, a vše směřovalo i k vytvoření samostatných československých perutí. K realizaci plánů nikdy nedošlo, Francie bohužel kapitulovala dříve, než se všechny plány podařilo přivést k životu. Opět to byl již zmíněný Ladislav Uher, který ale prožil operační nasazení již ve Francii a odnesl si tak první válečné zkušenosti. Zbytek mělnické skupiny prodělával výcvik a připravoval se nevědomky na působení v britském letectvu.

Tam ostatně skončilo všech 12 mělnických občanů. Nikdo z nich po cestě do Británie nezahynul a všichni se úspěšně hlásili do služeb Britského královského letectva. Většina z nich se dala do služeb československých perutí, ovšem stíhači Jan

Šerhant s Ladislavem Uhrem létali u perutí britských, potažmo polských. Za svou několikaletou službu (až na Antonína Špičku, který přišel až na počátku roku 1945) obdrželi mnoho britských i československých vyznamenání a dostalo se jim náležitých poct. Tragicky ovšem zahynuli tři z pěti mělnických pilotů (dva stíhači Šťastný a Uher a pilot bombardovacích letounů Miloslav Švic) a nikdy se tak nemohli dočkat domácího uznání.

Ovšem i některé navrátilce nepotkal příjemný osud. Většinu potkal stejný úděl, totiž že museli opustit československou armádu a vyhnuli-li se vězení, byly jim svěřeny podřadné práce. Proto nemohl naprosto precizní pilot Jan Šerhant létat u Československých aerolinií, nebo proto skončil Miroslav Černý dokonce na několik měsíců ve vězení. Slabou náplastí jim pak alespoň byla rehabilitace po listopadu 1989, kdy většina byla ve výslužbě povýšena do vyšších hodností; většina však již in memoriam.

O všech těchto osudech mělnických vojáků ale regionální literatura příliš nehovoří. Občas se k výročí jednotlivých letců objevil krátký článek v místním tisku, ale pokus o ucelenější a rozsáhlejší práci se neobjevil. V tomto ohledu by práce mohla splnit svůj úkol, podat alespoň celistvý pohled na tuto problematiku. Věřím, že i posbírané materiály v podobě dobových fotografií, úředních dokumentů či jejich vlastní korespondence, pozvednou autentičnost práce a přiblíží tak tehdejší život mělnických letců.

V této práci jsem se pokusil zmapovat život mělnických dobrovolníků za druhé světové války. Jejich poválečný život už je zmíněn spíše ve zkratkách, neboť těžiště práce jsem posunul na zmíněnou službu u britského letectva. Ovšem možné rozšíření práce a podrobnější výzkum by mohl být zaměřen právě na poválečné osudy mělnických letců. Byť se nejedná o veřejně proslulá jména, jejich životy nebyly evidentně o nic snazší a méně zajímavější, než životy velikanů čs. zahraničního odboje.

I díky této práci jsem mohl poznat dodnes žijící letce a dozvědět se od nich mnoho užitečných informací, které se objevily i v této práci. Jako celek jsou čs. letci za druhé války zpracováni velmi podrobně a precizně. O to více jsem ale přesvědčen, že regionální literatura by se jim měla věnovat také. Na jejich činy by se nemělo

zapomínat již pár desetiletí po jejich vykonání a jsem přesvědčen, že v rámci výuky na základních a středních školách by o nich měla padnout alespoň obecnější zmínka. V rámci Mělníka by si to alespoň oněch 12 mužů určitě zasloužilo. Snad i tato práce přispěje k jejich bližšímu poznání a podnítí k dalšímu výzkumu.

Druhá část práce mapuje mělnický region v protektorátních letech, především pak v samotném závěru druhé světové války. A po právu na něj můžeme být pyšní. Odboj, který se tu vytvořil, byl zkoušen těžkými situacemi. Několikrát museli jeho členové čelit výslechům gestapa, mnohokrát se dostali do přímých bojů s německými jednotkami, přesto se do konce války nepodařilo mělnický odboj rozprášíť. Kromě samotného Mělníka, kde se stal formální hlavou odboje veterinář Dr. František Erban, se utvořila hlavní odbojová centra ve Mšeně nebo na Řepíně. Mšeno se díky své poloze uprostřed kokořínských lesů stal útočištěm mnoha „uprchlíků,“ kteří tu před nacistickým pronásledováním nalézali bezpečí ve skalních bytech a hájích. Malá obec Řepín se vůbec trochu vymyká, v závěru války si ho za své ústředí vybrala partyzánská skupina Národní mstitel. Ta se několikrát dostala k přímé konfrontaci s německými vojáky, ale především se snažila ze zákrytu pořádat záškodnické akce.

Odboj ale stále čekal na svou hodinku, která nastala pak v samotném závěru války. Velmi činně se podílel na poklidné kapitulaci Němců a jejich zatýkání. Mělník se stal bodem, kudy velké množství Němců v květnu 1945 procházeli a v závěru války jich tu bylo drženo přes 15 tisíc. Smutnou kapitolou jsou sovětské nálety, které právě měly Němcům, kteří hodlali prchnout do amerického zajetí, v průchodu městem zabránit. Terčem se nestali jen německé jednotky, ale mnoho mělnických občanů, kteří se bohužel nedočkali brzkého míru. Další části práce se věnují obcím, kterým není v další literatuře věnováno příliš prostoru.

Práce se již nevěnuje poválečné situaci, která se ukázala jako velmi nesnadná a možná o to důležitější. Období let 1945-1948, pregnantně vystihnuté termínem „od diktatury k diktatuře,“ je ale zřejmě námětem na samostatnou práci.

Seznam použité literatury a pramenů

Archivní zdroje a primární prameny:

Národní archiv

Národní archiv Praha – Chodovec (dále jen NA), fond Svaz protifašistických bojovníků –

Ústřední výbor, Praha-dotazníky, kart. 822, Soutěžní práce č. 67, KŘÍŽEK, Jiří:
„Národní mstitel“, 1964,

NA, fond Sbírka staničních kronik, kart. 49, inv. č. 1079, *Pamětní kniha staničního úřadu*
Stará Boleslav

VHA

Vojenský ústřední archiv - Vojenský historický archiv (VÚA-VHA), Praha: fond

Československé letectvo ve Velké Británii, fond osobních karet

VHA, Fond Sbírka dokumentů o partyzánském odbojovém hnutí v Československu,
260/17

SOKA Mělník

Archiv obce Byšice. *Kniha pamětní městyse Byšic 1920 - 1947*

Archiv obce Liběchov, 1852 – 1945, ev.č.64, - Chronik 1925-45

Archiv obce Řepín (1887-1945), ev.č.78, Kniha cizinců (1929-1948)

Archiv obce Řepín (1887-1945), ev.č.78, Letopisy obce Řepín od r.1918

Archiv obce Živonín, ev.č. 100, Kronika obce Živonín

ERBAN, František: *Hnutí podzemního odboje na Mělnicku 1938-1945*, Rkp. Mělník
1945.

Kol. autorů. *Činnost mělnického podzemního hnutí odporu 1939-1945, Rkp.*

Kol. autorů. *Činnost partyzánské skupiny Národní mstitel, Rkp.*

Kronika městyse Byšic 1922-1947

Kronika obce Liběchov- historie obce

Kronika obce Mělnické Vtelno

Kronika obce Řepín

MÁŠEK, Bohuslav. *Události ve dnech 5.-11. května v Mělnickém Vtelně*

Národní škola Chorušice (1861-1972), ev.č. 135, Kronika školy

Národní škola Řepín (1879 - 1946) , ev.č.233, Kronika školy

Okresní národní výbor Mělník 1945-1948

STINKA, Josef. *Vyprávění Josefa Stinky o 24. dubnu 1945, Rkp.*

URBAN, Bohuslav. *Odboj v Dolních Beřkovicích. Rkp.*

Periodika

Amtliches Schulblatt für den Sudetengau, Folge 11. I. Jahrgang, 15. April, Reichenberg

Der neue Tag, Nr.1., I. Jahrgang, 5. April 1939

Mělnické listy 1945

Národní listy, č.74, ročník 79., 15.března 1939

Národní listy, č.75, ročník 79., 16.března 1939

Prager Tagblatt, Nr. 63, 64. Jahrgang, Mittwoch 15. März 1939

Prager Tagblatt, Nr. 64, 64. Jahrgang, Donnerstag 16. März 1939

Verordnungsblatt für die sudetendeutschen Gebiete, Nr. 24, 24. März 1939, Berlin

Verordnungsblatt für die sudetendeutschen Gebiete, Nr. 23, 20. März 1939, Berlin

Rukopisy mimo SOkA Mělník a nepublikované záznamy

Černý, Miroslav: *Vzpomínky letce a vzpomínky manželky M. Černé* (archiv autora)

Karásek, Zikmund: *Vzpomínky letce Z. Karáska* (archiv autora)

Nečas, Zbyšek: *Záznam osobního rozhovoru*, květen 2011

Špička, Antonín: *Osobní výpověď z 20. května 1987* (archiv autora).

Uher, Ladislav: *Zpráva četaře letectva Ladislava Uhra po jeho odchodu za hranice,*

3.5. 1941 (opis, archiv autora)

Memoárová literatura:

FAJTL, František. *Generál nebe: podle vzpomínek Františka Peřiny*. Praha: Naše vojsko, 1992. ISBN 80-206-0133-3.

FAJTL, František. *Vzpomínka na padlé kamarády*. Praha: Mladá fronta, 1980.

LIŠKA, Antonín. *Jak se plaší smrt*. Praha: Naše vojsko, 2006, 361 s. Historie a vojenství. ISBN 80-206-0831-1.

NEČAS, Zbyšek. *Dva odboje*. 1. vyd. Cheb: Svět křídel, 1996, 245 s. ISBN 80-85280-40-X.

VILD, Miroslav. *Osud byl mým přítelem*. 2. vyd. Praha: Naše vojsko, 1988, 187 s.

ISBN 28 - 055 - 88

VYHNIS, Jaroslav. *Zahájil jsem leteckou válku*. Praha: Agrofin, 2002. ISBN 80-238-8727-0

Odborná literatura:

BEDÜRFTIG, Friedemann. *Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého*

nacionálního socialismu, 1933-1945. V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2004, 666 s. ISBN 80-726-0109-1.

BRANDES, Detlef. *Der Weg zur Vertreibung 1938-1945: Pläne und Entscheidungen zum "Transfer" der Deutschen aus der Tschechoslowakei und aus Polen. 2., überarb. u. erw. Aufl. München: R. Oldenbourg, 2005. Veröffentlichungen des Collegium Carolinum. ISBN 3-486-56731-4.*

BRANDES, Detlef, Holm SUNDHAUSSEN a Stefan TROEBST (eds.). *Lexikon der Vertreibungen: Deportation, Zwangsaussiedlung und ethnische Säuberung im Europa des 20. Jahrhunderts. Wien: Böhlau, c2010. ISBN 978-3-205-78407-4.*

BOROVAN, Václav. *Po zavátých stopách: historie Svazu letců ČR. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 1998, 179 s. ISBN 80-860-4949-3.*

ČERNICKÝ, František. *Nad Mělníkem stín: od Mnichova 1938 do května 1945. Mělník: Město Mělník, 2005. ISBN 80-239-4881-4.*

FERRO, Marc. *Sedm mužů ve válce 1918-1945: paralelní dějiny. Vyd. 1. Praha: Levné knihy, 2009, 374 s. ISBN 978-80-7309-682-3*

GROEHLER, Olaf. *Letecká válka 1939-1945. 1. vyd. Praha: Panorama, 1981. Stopy, fakta, svědectví (Panorama).*

HEINEMANN, Isabel. *Rasse, Siedlung, deutsches Blut: das Rasse- und Siedlungshauptamt der SS und die rassenpolitische Neuordnung Europas. Göttingen: Wallstein, 2003. ISBN 3892446237.*

HURT, Zdeněk. *Češi a Slováci v RAF za druhé světové války. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2005, 96 s. ISBN 80-251-0803-1.*

JAKL, Tomáš a Dalibor STÁTNÍK. *Květen 1945 na Mělnicku. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. České květnové povstání ve fotografii. ISBN 978-80-204-2436-5.*

KILIÁN, Jan kolektiv. *Mělník. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, 438 s. Dějiny českých, moravských a slezských měst. ISBN 978-807-4220-296.*

Kronika českých zemí: 6. část (1900-1938). Praha : Fortuna Libri, 2008. 942 s. ISBN: 978-80-7321-405-0

Kronika českých zemí: 7. část (1939-1967). Praha : Fortuna Libri, 2008. 942 s. ISBN: 978-80-7321-406-7

MAREK, Jindřich. *Háchovi Melody Boys: kronika českého vládního vojska v Itálii 1944-1945*. Vyd. 1. Cheb: Svět křídel, 2003, 361 s. ISBN 80-852-8095-7.

PAJER, Miloslav. *Ve stínu slávy: bojový výcvik československých letců, příslušníků bombardovacích a dopravních jednotek RAF, ve Velké Británii v letech 1940 až 1946*. Vyd. 1. Cheb: Svět křídel, 1992, 479 s. ISBN 80-852-8010-8.

PASÁK, Tomáš. *JUDr. Emil Hácha (1938-1945)*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1997, 286 s. ISBN 80-701-2088-6.

PASÁK, Tomáš. *Pod ochranou říše*. Praha: Práh, 1998. ISBN 80-85809-88-5.

PASÁK, Tomáš. Vstup německých vojsk na české území v roce 1939. In: *Československý časopis historický*. 1969, 17, 2, s. 161 - 184.

PLAVEC, Michal. *Bomby pod Řípem: nálety na Kralupy nad Vltavou, Neratovice, Veltrusy, Hněvice, Mělník, Roudnice [i.e. Roudnici] nad Labem a další sídla během druhé světové války*. Vyd. 1. Cheb: Svět křídel, 2008. Svět křídel. ISBN 978-80-86808-56-7.

PLAVEC, Michal: *Stále živá historie*, In: *Paměť a dějiny 2014/02*.

PRICE, Alfred. *Obrazová historie Luftwaffe*. Vyd. 1. Plzeň: Laser-books, 2000. Armády. ISBN 80-7193-068-7.

PURŠ, František. *Náš Mělník: listování jeho historií*. Mělník: Město Mělník, 2010. ISBN 978-80-254-7928-5.

RAIL, Jan a Vítek FORMÁNEK. *Žít na věky: osudy příslušníků čs. letectva padlých 1939-1945*. 1. vyd. Praha: Ostrov, 2003, 222 s. ISBN 80-862-8927-3.

- RAJLICH, Jiří. *Na nebi hrdého Albionu: 1. část (1940)*. Praha: Ares, 1999. ISBN 80-86158-17-9.
- RAJLICH, Jiří. *Na nebi hrdého Albionu: 2. část (1941)*. Cheb: Svět křídel, 2000. ISBN 80-85280-66-3.
- RAJLICH, Jiří. *Na nebi hrdého Albionu: 3. část (1942)*. Cheb: Svět křídel, 2001. ISBN 80-85280-77-9.
- RAJLICH, Jiří. *Na nebi hrdého Albionu: 4. část (1943)*. Cheb: Svět křídel, 2002. ISBN 80-85280-84-1.
- RAJLICH, Jiří. *Na nebi hrdého Albionu: 5. část (1944)*. Cheb: Svět křídel, 2003. ISBN 80-86808-01-7.
- RAJLICH, Jiří. *Na nebi hrdého Albionu: 6. část (1945 - 1946)*. Cheb: Svět křídel, 2005. ISBN 80-86808-18-1
- RAJLICH, Jiří. *Na nebi hrdého Albionu: 7. část*. Cheb: Svět křídel, 2004. ISBN 80-868-0812-2.
- RAJLICH, Jiří. *Na nebi sladké Francie: válečný deník československých letců ve službách francouzského letectva 1939-1945*. V Našem vojsku vyd. 1., V nakl. Ares vyd. 2. Praha: Ares, 2003, 555 s. ISBN 80-206-0678-5.
- SÍGL, Miroslav. *Kdo byl a je kdo: Mělnicko, Kralupsko, Neratovicko: osobnosti, s amospráva, historie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, 2007
- SCHMIDT, Paul. *Paměti Hitlerova tlumočníka*. 1. vyd. Brno: Barrister, 1997. ISBN 80-859-4721-8.
- SCHMIDT, Ute. *Die Deutschen aus Bessarabien: eine Minderheit aus Südosteuropa (1814 bis heute)*. Köln: Böhlau, 2003. ISBN 3412095036.
- SISÁK, Jiří. *Nejnovější dějiny středočeského městečka Byšice*. Diplomová práce. Praha, 2012.
- SLÁDEČEK, Jan. *Dolní Harbasko v r. 1945*. Press Servis, s.r.o. OÚ Hostín

- UHLÍŘ, B. Jan, 15. březen 1939. In: *Historický obzor*. 2009, 20, 3/4, s. 50 - 57. ISSN 1210-6097.
- VANČATA, Pavel. *Smrt Sgt Uhra...aneb jak to bylo doopravdy*. In: *Revi*. 2009, č. 74, s. 5-6. ISSN 1211-0744.
- VÁŇA, Josef a Jan RAIL. *Českoslovenští letci ve Francii 1939-1940*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2005, 109 s. ISBN 80-727-8248-7.
- VÁŇA, Josef a Jan RAIL. *Českoslovenští letci v polské obranné válce 1939*. Praha: Agentura vojenských informací a služeb - AVIS, 2003, 203 s. ISBN 80-727-8169-3.
- VÁŇA, Josef, John SIGMUND a Emil PADIOR. *Příslušníci československého letectva v RAF*. Praha: AVIS, 1999, 272 s. ISBN 80-860-4958-2.
- VEGNER, Jaroslav. *Činnost partyzánské brigády Národní mstitel a květnové boje proti fašistickým okupantům na Mělnicku*. Historie a vojenství, 1965, č.6, s. 903-933.
- VEGNER, Jaroslav – ŠPECINGER, Otakar. *Okres Mělník za 2. světové války a osvobození sovětskou armádou*. Mělník 1985.
- ZIMERMAN, Václav. *Národní mstitel*. Řepín: Obec Řepín, 2000.

Textové a tabulkové přílohy

Oběti mělnické revoluce v roce 1945		
Jméno	Datum úmrtí	Bydliště
I. Partyzáni		
podpor. Oskar Beneš	24.4.	Zahájí
Jaroslav Havlíček	1.5.	Mělník
Josef Haslbach	7.5.	Nebužely
Václav Hořík	7.5.	Byšice
Igor Fatějov	6.5.	Řepín
II. V bojích s Němci padli		
František Mráz	6.5.	Vysoká
František Dvořák	7.5.	Pšovka
István Czeglédy	7.5.	Mělnické Vtelno
Jaroslav Chalupa	7.5.	Mělnické Vtelno
Ladislav Jukl	7.5.	Mělnické Vtelno
Josef Kaiser	7.5.	Vysoká Libeň
Josef Kneibl	7.5.	Mělnické Vtelno
Rudolf Korec	7.5.	Kropáčova Vrutice
Jaroslav Krejčí	7.5.	Mělnické Vtelno
Antonín Mašek	7.5.	Kadlín
Josef Salač	7.5.	Mělnické Vtelno

Jan Skála	7.5.	Radouň
Albín Srbek	7.5.	Radouň
Josef Vítek	7.5.	Mělnické Vtelno
Josef Novotný	8.5.	Pšovka
František Šmejkal	8.5.	Pšovka
Jiří Bára	8.5.	Podvlčí
Josef Švob	9.5.	Mšeno
Josef Hocký	9.5.	Mlazice
Václav Jaroš	9.5.	Mlazice
Ladislav Malík	9.5.	Mlazice
Břetislav Špáta	24.5. (raněn 9.5)	Mělník
Stanislav Turek	20.11. (raněn 9.5.)	Mělník
Karel Pelc	9.5.	Lužec
Ladislav Sedláček	9.5.	Lužec
Marie Dvořáková	9.5.	Libiš
Jaroslav Konětopský	9.5.	Mšeno
III. Oběti sovětských náletů		
Arnošt Barcal	9.5.	Mlazice
František Berka	9.5.	Byšice

Jiří Brabec	9.5.	Mělník
Antonín Dědek	9.5.	Mělník
Karel Dumek	9.5.	Mělník
Jindřiška Dumková	9.5.	Mělník
Zdeněk Dušánek	9.5.	Mělník
Josef Holubec	9.5.	Mělník-Chloumek
Emil Hovorka	9.5.	Mělník
František Klíma	9.5.	Neratovice
Antonín Kopáč	9.5.	Liblice
František Kordula	9.5.	Mělník
Jaroslav Kratěna	9.5.	Blata
Selma Kubíková	9.5.	Blata
Miroslav Mihulík	9.5.	Blata
Stanislav Paďour	9.5.	Mělník
Alžběta Pětíková	9.5.	Blata
Aloisie Salačová	9.5.	Mělník
František Švadlenka	9.5.	Mělník
Jan Švob	9.5.	Mšeno
Irena Šrámková	9.5.	Mělník
Antonín Šimo	9.5.	Velký Borek
Jan Šimo	9.5.	Velký Borek

IV. Oběti bojů na Vehlovicích		
Jaroslav Jiráň	9.5.	Vehlovice
Josef Kopecký	9.5.	Vehlovice
Josef Kurz	9.5.	Vehlovice
Čeněk Němec	9.5.	Vehlovice
František Razák	9.5.	Vehlovice

Srovnávací tabulka vojenských hodností

Československá armáda		Royal Air Force		Francouzská armáda	
-	-	<i>Marshal of the RAF</i>	MRAF	-	-
-	-	<i>Air Chief Marsal</i>	ACM	<i>Meréchal</i>	
-	-	<i>Air Marshal</i>	A/M	-	-
Armádní generál	arm.gen.	-	-	<i>Général d'armée</i>	
-	-	-	-	<i>Général de corps d'armée</i>	
Divizní generál	div.gen.	<i>Air Vice Marshal</i>	A/V/M	<i>Général de division</i>	
Brigádní generál	brig.gen.	<i>Air Commodore</i>	A/C	<i>Général de brigade</i>	
Plukovník	plk.	<i>Group Captain</i>	G/C	<i>Colonel</i>	Col.
Podplukovník	pplk.	<i>Wing Commander</i>	W/C	<i>Lieutenant-colonel</i>	Lt.Col.
Major	mjr.	<i>Squadron Leader</i>	S/L	<i>Commandant</i>	Cdt.
Štábní kapitán	škpt.	-	-	-	-
Kapitán	kpt.	<i>Flight Lieutenant</i>	F/L	<i>Capitaine</i>	Cne
Nadporučík	npor.	<i>Flying Officer</i>	F/O	-	-
Poručík	por.	<i>Pilot Officer</i>	P/O	<i>Lieutenant</i>	Lt.
Podporučík	ppor.	-	-	<i>Sous-lieutenant</i>	Sous Lt.
Štábní praporčík	šprap.	-	-	-	-
Praporčík	prap.	<i>Warrant Officer</i>	W/O	<i>Adjutant-chef</i>	Adj.Chef
Štábní rotmistr	šrtm.	-	-	-	-
Rotmistr	rtm.	-	-	<i>Adjutant</i>	Adj.
Rotný	rt.	<i>Flight Sergeant</i>	F/S	<i>Sergent-chef</i>	Sgt.chef
Četař	čet.	<i>Sergeant</i>	Sgt.	<i>Sergent</i>	Sgt.
-	-	-	-	<i>Caporal-chef</i>	Cpl.Chef
Desátník	des.	<i>Corporal</i>	Cpl.	<i>Caporal</i>	Cpl.
Svobodník	svob.	<i>Leading Aircraftsman</i>	LAC	-	-
				<i>Soldat de 1-ère classe</i>	Sol./1
Vojín	voj.	<i>Aircraftsman 1st Cl.</i>	AC ₁	<i>Soldat</i>	Sol.
-	-	<i>Aircraftsman 2st Cl.</i>	AC ₂		

Obrazové přílohy

Černý Miroslav

Obr. 1 – Miroslav Černý ještě jako příslušník
svazu letců

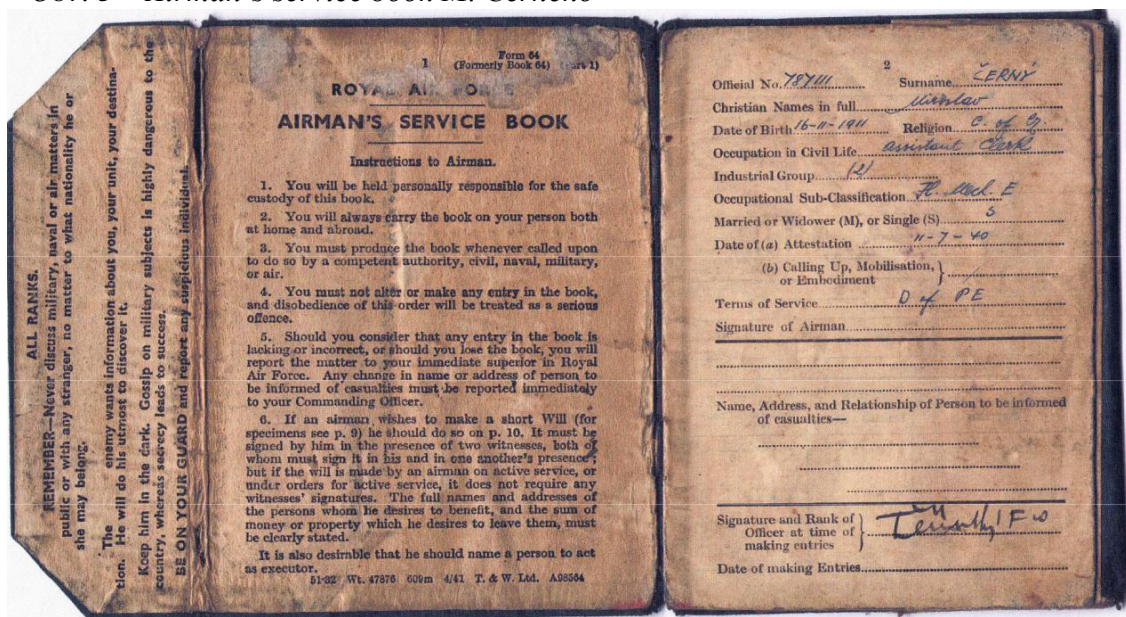

Zdroj: Osobní archiv

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 3 – Airman's service book M. Černého

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 4 a obr. 5 – Miroslav Černý na křídle Hurricanu

Zdroj: Osobní archiv

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 6 – Legitimace k oprávnění nosit Československou vojenskou pamětní medaili a Československou vojenskou medaili Za zásluhy II. stupně

Zdroj: Osobní archiv Ivana Nováka

Obr. 7 – Průkaz M. Černého

CONDITIONS OF ISSUE

1. This document relates only to the identity of the person described. It is not available as a Passport, Pass or Permit, except as specially provided for.
2. The holder must carry his identity card at all times except when he is engaged on a flight which may take him beyond the confines of the British Isles; in the latter event the holder must leave his identity card with his Unit Headquarters.
3. This identity card is to be presented for inspection on the demand of a member of His Majesty's Forces or by a Policeman.
4. On change of rank the authorised holder this identity card is to be amended by the Commanding Officer concerned.
5. This identity card must be returned to the Permit Office, Provost Marshal, R.A.F., immediately when, owing to any change in the service or appointment of the holder, the certification on page 2 no longer applies.
6. The authorised holder is to make a separate note of the number of this card and must take every precaution against loss or theft and to preserve it from damage.
7. The holder is to report the loss of this identity card immediately to his Commanding Officer.
8. Impersonation of the authorised holder of an identity card or its unauthorised retention, alteration, destruction or transfer to another person are penal offences.

Any person finding this card should deliver it without delay to the nearest Royal Air Force Station or the nearest Police Station.

FORM 1250 (E)

FOREIGN

CZECHOSLOVAKIAN

**IDENTITY CARD FOR FOREIGN
AIR PERSONNEL (ALL RANKS)**

No F.P. 8112

**IDENTITY CARD FOR FOREIGN
AIR PERSONNEL (All Ranks)**

This is to certify that No. 78711
AG2 MIROSLAV ČERNÝ
(Rank and full name)

whose description is contained herein is
SERVING IN THE
CZECHOSLOVAKIAN AIR FORCE
and is exempted from the provisions of the
Allens Order.

Changes of rank are to be certified below

Date	Rank	Signature and rank of officer certifying
1.9.41	AC1	<i>[Signature]</i> F/O
12.9.42	Cpl	<i>[Signature]</i> F/O

Description

Height 5' 8" Build SLIM

Colour of eyes BLUE Colour of hair FAIR

Date of birth 15 NOVEMBER 1911

No F.P. 8112

Signature of holder *[Signature]*

Signature of Permit Officer, Provost Marshal, R.A.F. *[Signature]*

Issuing Office 52879

PROVOST MARSHAL
ROYAL AIR FORCE

31 JAN 1941

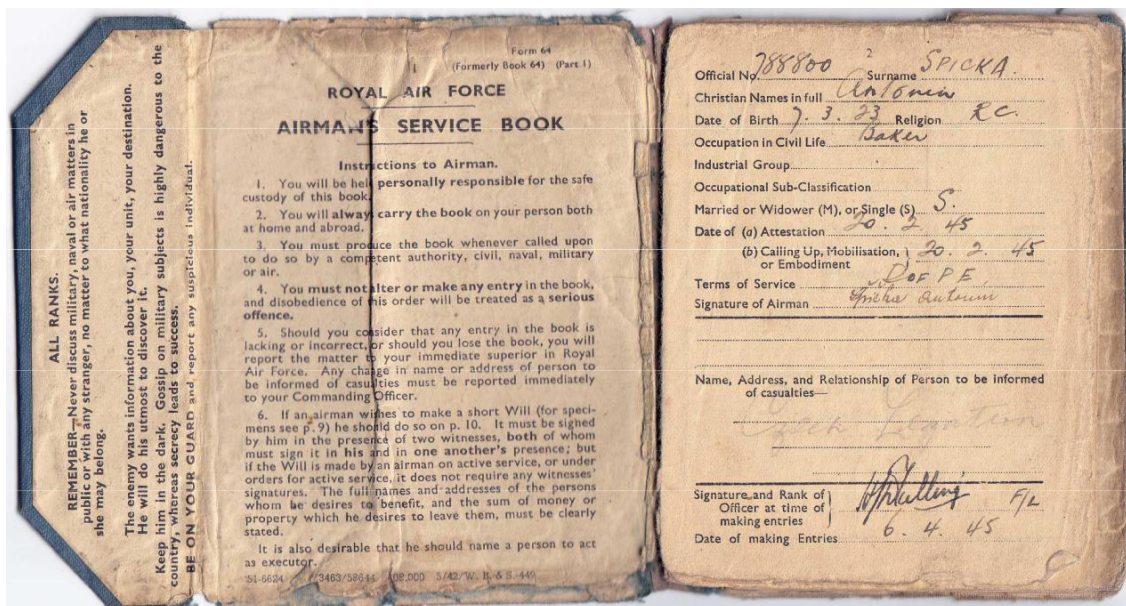
PERMIT OFFICE

Zdroj: Osobní archiv

Špička Antonín

Obr. 8 – Airman's service book Antonína Špičky

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 9 – Vojenská knížka A. Špičky

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 10 – Potvrzení o očkování A. Špičky vydané šéflékařem 311.
československé bombardovací perutě

Číslo 288800 Hodnost Al. Jméno Špička

byl dnešním dnem plně immunisován proti :

1.)	Enterické skupině
2.)	Skvrnitému tyfu
3.)	Tetanu
4.)	Neštovicím

Officer in Medical Charge
(Date) July 1945
311 (Czech) Squadron.

F/Lt. K. SUSAT
šéflékař 311.čs.perutě.

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 11 a obr. 12 – Antonín Špička

Zdroj: Osobní archiv

Zdroj: Osobní archiv

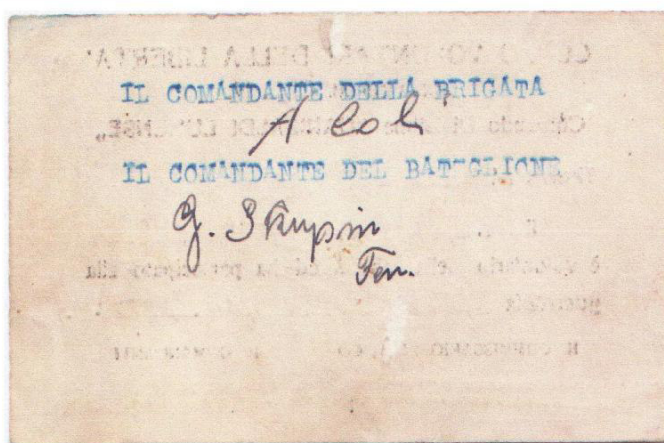

Obr. 13 – ;T Cosford, březen/duben 1945 (A. Špička v horní řadě sedmý zleva)

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 14 – Partyzánský průkaz A. Špičky z Itálie

Zdroj: Osobní archiv

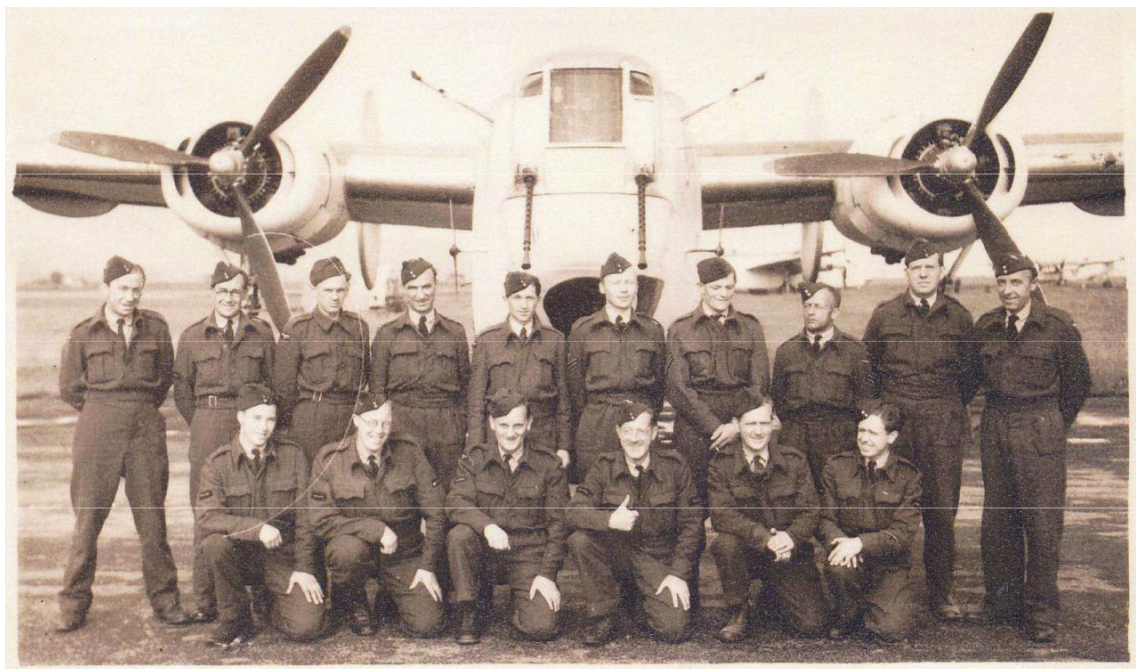
Šmejkal Jaroslav

Obr. 15 – Vojenská knížka Jaroslava Šmejkal

Zdroj: Osobní archiv

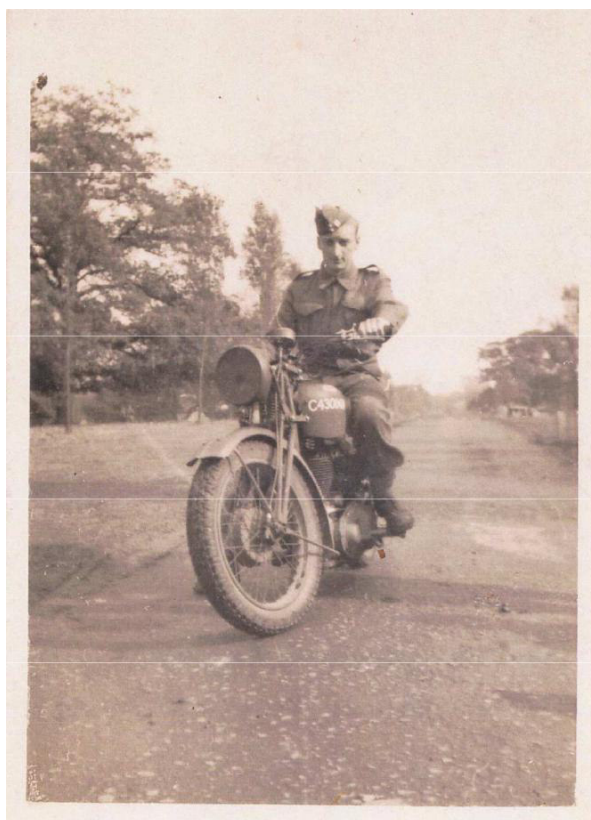
Obr. 16 – Jaroslav Šmejkal (horní řada, pátý zprava) před britským Liberátorem

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 17 – J. Šmejkal na motocyklu

Zdroj: Osobní archiv

Vašák Josef

Obr. 18 – Josef Vašák

Zdroj: Osobní archiv

Zajíček František

Obr. 19 – František Zajíček

Zdroj: Osobní archiv

Šifner Karel

Obr. 20 – Karel Šifner

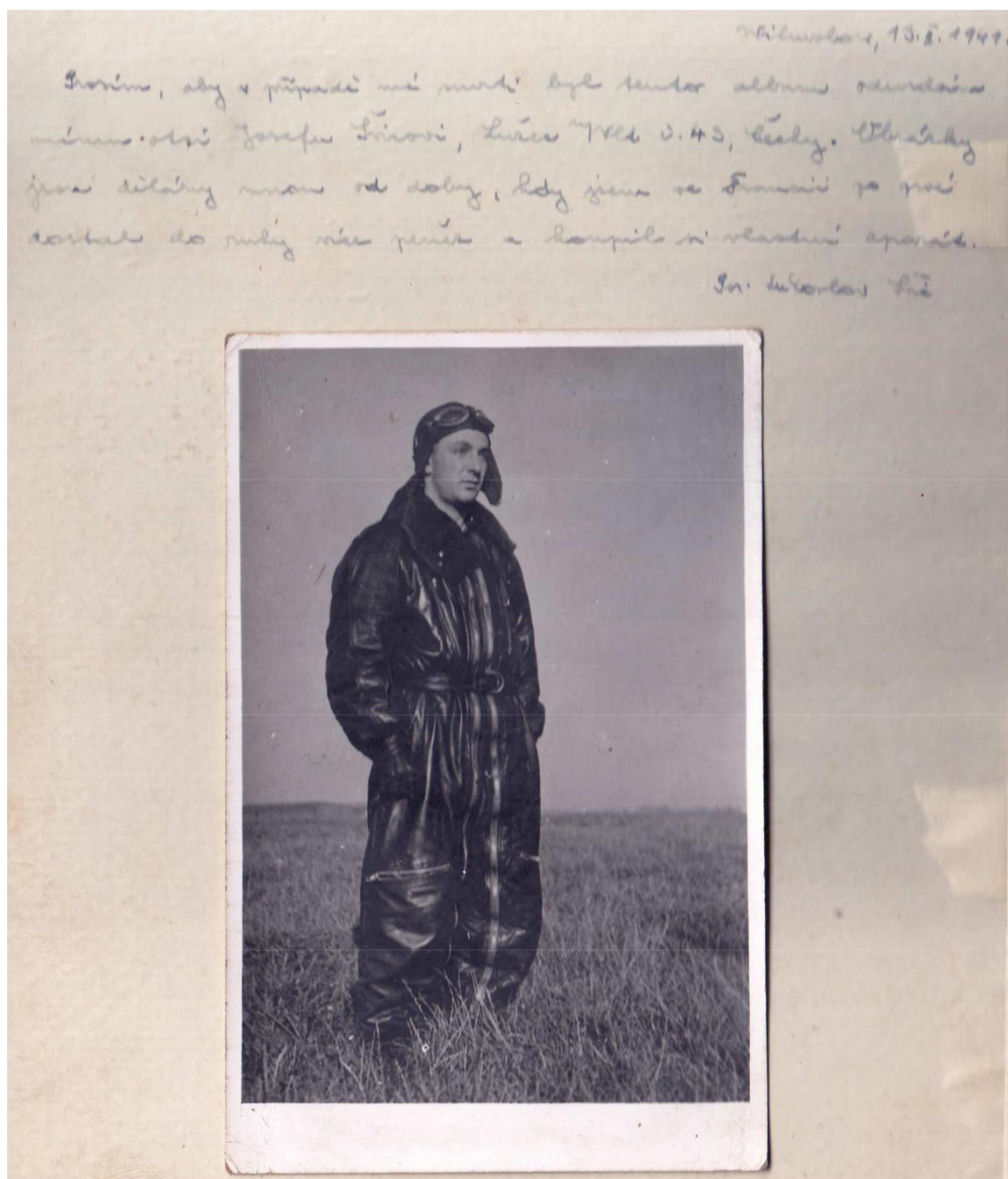

Zdroj: Osobní archiv

Švic Miloslav

Obr. 21 – První strana deníku M. Švice napsanou ve Wilmslow 13. února 1941

„Prosím, aby v případě mé smrti byl tento album odevzdán mému otci Josefu Švicovi, Lužec n/Vlt. č. 43, Čechy. Obrázky jsou dělány mnou od doby, kdy jsem ve Francii po prvé dostal do ruky více peněz a koupil si vlastní aparát.“

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 22 – V Prostějově v r. 1938 po dosažení nejvyššího letu 6.000m

Zdroj: Osobní archiv

*Obr. 23 – Sgt. Miloslav Švic
(základna Toulouse, listopad 1939)*

Zdroj: Osobní archiv

*Obr. 24 – Již v britské uniformě, táboření
v parku Cholmondeley, červenec 1940*

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 25 – ;a procházce s děvčaty jednoho nedělního odpoledne, duben 1941 (Haizel, Miloslav Švic a Paddy)

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 26 a obr. 27 – Trosky bombardéru po havárii

Zdroj: Osobní archiv

Karásek Zikmund

Obr. 28 – Miroslav Štandera a Zimund
Karásek při přípravě

Zdroj: <http://312.jinak.cz/home/history/standera.html>

Obr. 29 – Zikmund Karásek

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 30 – Zikmund Karásek (v pozadí)

Zdroj: Osobní archiv

Šerhant Jan

Obr. 31 – Jan Šerhant v britské uniformě

Zdroj: Osobní archiv

Šťastný Jan

Obr. 32 – Průkazová fotografie z druhé poloviny 30. let 20. století

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 33 – Jan Šťastný ve své „mae vest“

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 34 – J. Šťastný ještě doma s rodinou

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 35 – Piloti od „Třistadvánáctky“ – zleva: F/Sgt František Vaculík, F/Lt Ladislav Světlík, F/O Vladimír Kopeček, F/O Jan Šťastný, F/Lt Vojtěch Smolík, DFC a F/Sgt František Loucký

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 36 – F/O Jan Šťastný, F/Sgt František Loucký, F/Lt Ladislav Světlík a W/O Jindřich Zákravský

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 37 a obr. 38 – Jan Šťastný ve svém Spitfiru

Zdroj: Dokumentární film „Věrní zůstaneme“, režisér Jiří Weiss, Anglie 1943

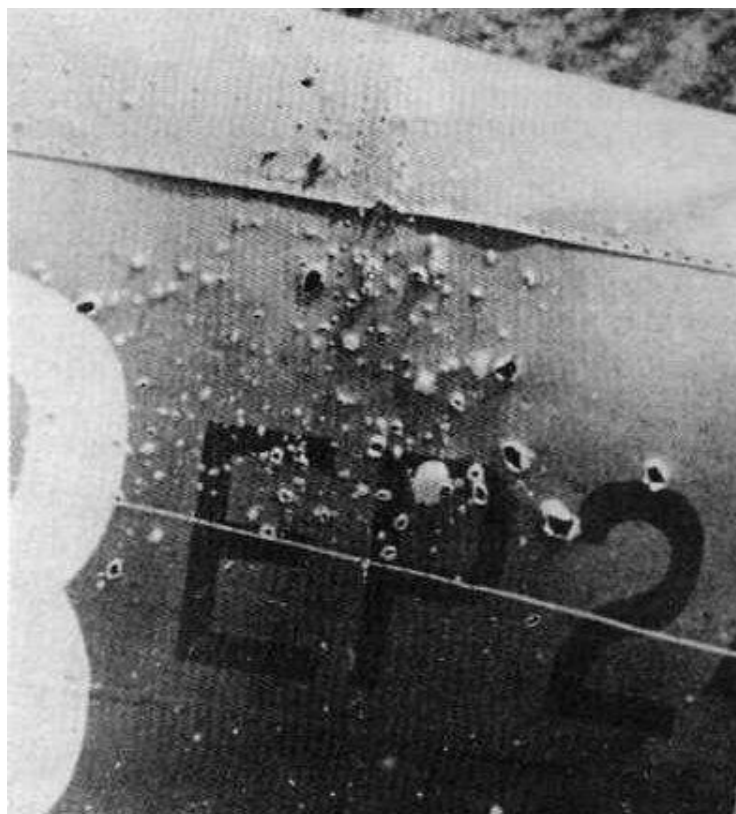
Zdroj: Dokumentární film „Věrní zůstaneme“, režisérem Jiří Weiss, Anglie 1943

Obr. 39 - Jan Šťastný u svého Spitfiru Mk.VB DU-B, zasaženého v akci 13.6 1943

Zdroj: <http://www.chorusice.cz/jan-stastny-u-sveho-spitfiru-mk-vb-du-b-ep240-zasazeneho-v-akci-13-6-1943/g-1448/prehravac=1&p1=4386#vfoto> (3.3. 2012)

Obr. 40 – Detail poškozeného letounu

Zdroj: http://www.chorusice.cz/detail-poskozeneho-stroje/g-1452/id_obrazky=1562&typ_sady=1&p1=4386 (3.3. 2012)

Uher Ladislav

Obr. 41 – Ladislav Uher (sedící vlevo)
s polskými piloty

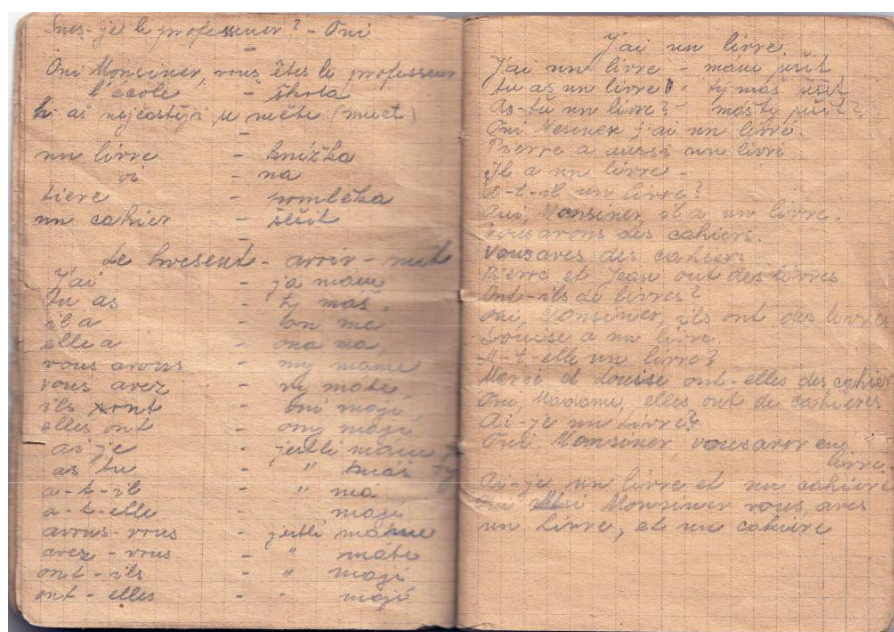
Zdroj: Osobní archiv

Obr. 42 – L. Uher ve Francii

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 43 – Slovníček L. Uhera, který si začal psát již ve Francii

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 44 – L. Uher ve Francii

Zdroj: Osobní archiv

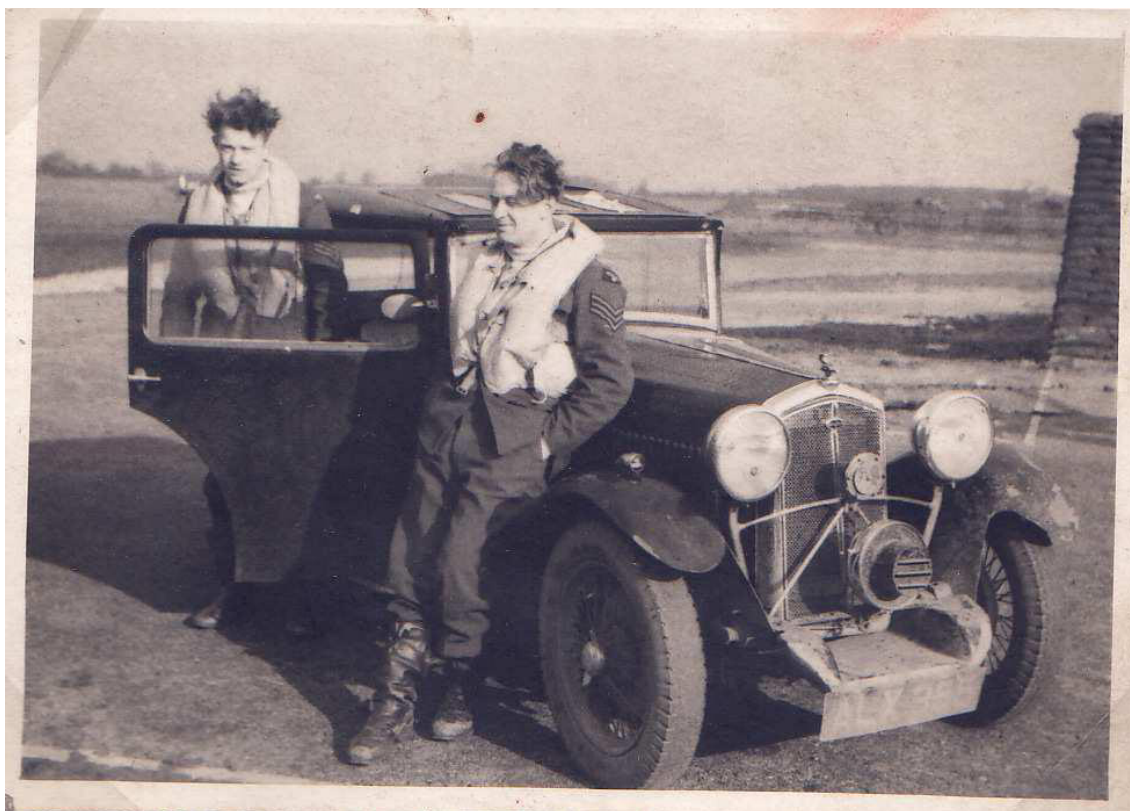
Obr. 45 – Sgt L. Uher a Sgt J. Gutvald před Hurricanem Mk.I na letišti Digby

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 46 – Sgt Uher za dveřmi automobilu

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 47 – Ladislav Uher

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 48 – Sgt Uher a Sgt Gutvald, únor 41 na letišti Digby

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 49 – Ladislav Uher

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 50 - L. Uher (vpravo) a dva britští piloti (letiště Stapleford, říjen 1940)

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 51 – Sgt Gutvald, maskot „Rex“ a Sgt Uher (únor 41, letiště Digby)

Zdroj: Osobní archiv

Obr. 52 – Českoslovenští piloti 46. britské perutě – Sgt Brázda, Sgt Gutvald, Sgt Uher (leden 41, letiště Digby)

Zdroj: Osobní archiv

*Obr. 53 – MVDr. František Erban
vůdčí postava mělnického odboje*

*Obr. 54 – Dům rodiny Širců po bombardování
v květnu roku 1945*

Zdroj: Osobní archiv Jarmily Erbanové

*Obr. 55 – Prezident Beneš v rozhovoru s majorem Vladimírem Teršlem a Josefem
Brožem*

Zdroj: SOkA Mělník

Obr. 56 – Pomník generála Karola Świerczewského, ul. Pražská

Zdroj: <http://www.vets.cz/vpm/16941-pomnik-karol-swierczewski/#16941-pomnik-karol-swierczewski>, foto: Diana Štruplová

Obr. 57 – Pomník vojáků Polské a Rudé armády

Obr. 58 – Pomník obětem 2. sv. války

Zdroj: <http://www.vets.cz/vpm/mista/obec/5251-melnik/?vp-page=4&do=vp-showPage>
Autor: Diana Štruplová